Strategia rozwoju Gminy Zapolice na lata 2013 - 2020

Maj 2013

Spis treści

1. Wprowadzenie 5
2. Podsumowanie Strategii rozwoju Gminy Zapolice na lata 2013-2020 9
   2.1 Misja Gminy Zapolice 9
   2.2 Cele strategiczne i cele operacyjne 9
   2.3 Podsumowanie uwarunkowań rozwoju Gminy Zapolice (stanu obecnego) 11
3. Diagnoza uwarunkowań rozwoju Gminy Zapolice 12
   3.1 Podstawowe informacje 12
   3.1.1 Położenie i uwarunkowania geograficzne 12
   3.1.2 Wielkość Gminy 14
   3.1.3 Cechy charakterystyczne Gminy 14
   3.2 Zasoby Gminy 16
   3.2.1 Zasoby ludzkie 16
   3.2.2 Zasoby przyrodnicze 19
   3.2.3 Zasoby kulturowe 22
   3.3 Zagospodarowanie przestrzenne 24
   3.3.1 Infrastruktura techniczna 24
   3.3.2 Ochrona środowiska 28
   3.3.3 Infrastruktura społeczna 28
   3.4 Sfera gospodarcza 33
   3.4.1 Przemysł, przedsiębiorczość i struktura podmiotów gospodarczych 33
   3.4.2 Rolnictwo 35
   3.4.3 Turystyka i rekreacja 37
   3.4.4 Atrakcyjność inwestycyjna Gminy 38
   Tabela 17. Oferta inwestycyjna z terenu Gminy Zapolice 39
   3.4.5 Sytuacja finansowa Gminy 40
   3.5 Analiza SWOT 42
   3.5.1 Zasoby Gminy 42
   3.5.2 Zagospodarowanie przestrzenne 43
   3.5.3 Sfera gospodarcza 44
   3.6 Wyniki sondażu społecznego 45
   3.6.1 Obserwacje i wnioski z badania ankietowego na kluczowych reprezentantach społecznych Gminy 45
   3.6.2 Obserwacje i wnioski z badania ankietowego wśród mieszkańców Gminy 48
   3.6.3 Wywiad indywidualny z Wójtem/wybranym przedstawicielem Gminy 58
4. Misja i wizja Gminy 60
   4.1 Misja i wizja 61
   4.2 Strategiczne kierunki rozwoju Gminy 62

5. Strategiczne i operacyjne cele Gminy 64
5.1 Strategiczne i operacyjne cele 65
5.2 Podsumowanie analizy strategicznej 74
5.3 Sposoby i źródła finansowania działań realizowanych w Gminie 75
6. Wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja Strategii 77
6.1 Wdrażania i monitorowania strategii 77
6.1.1 Wytyczne do procesu wdrażania strategii 77
6.1.2 Monitorowanie strategii 78
6.1.3 Oczekiwane wskaźniki osiągnięć i ewaluacja Strategii 79
Bibliografia 81
Spis tabel i rysunków 83

1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju Gminy Zapolice na lata 2013-2020 jest kluczowym dokumentem planistycznym, który poprzez swoją zawartość, a także sposób dochodzenia do ujętych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o Gminie, wyznacza długofalowe kierunki jej rozwoju oraz wskazuje działania, których realizacja przyczyni się do rozwoju priorytetowych dla niej obszarów.

Niniejszy dokument przygotowany został na zlecenie Wójta Gminy Zapolice w ramach projektu realizowanego przez Łódzką Agencję Rozwoju Regionalnego S. A. oraz firmę Deloitte.

Strategia rozwoju Gminy Zapolice na lata 2013-2020 jest dokumentem kierunkowym, nakreślającym nadrzędne cele długoterminowe (strategiczne), priorytety rozwoju oraz kierunki działań władz Gminy. Strategia określa stan docelowy, do którego Gmina powinno dążyć w kolejnym okresie planowania, zarysowuje ramy działań władz Gminy prowadzących do osiągnięcia wyznaczonych celów oraz prezentuje przykłady inicjatyw w ramach każdego strategicznego kierunku rozwoju.

Uchwalenie Strategii nie zamyka możliwości wprowadzania zmian, prowadzenia konsultacji społecznych i składania propozycji działań inwestycyjnych, zgodnie z pojawiającymi się uzasadnionymi potrzebami lokalnymi.[1] Strategia jest równolegle narzędziem, które wyznacza ogólne ramy racjonalnego gospodarowania posiadanymi zasobami oraz stanowi kluczowy element planowania rozwoju lokalnego.

W opracowaniu niniejszej Strategii, prócz wymienionych powyżej: Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego oraz firmy doradczej Deloitte Business Consulting udział wzięli reprezentanci Urzędu Gminy w Zapolicach oraz kluczowi interesariusze Gminy – m.in. radni czy przedstawiciele funkcjonujących na terenie Gminy instytucji i jednostek. Narzędziem wykorzystanym w trakcie opracowywania niniejszego dokumentu, które jest powszechnie stosowane w trakcie tworzenia dokumentów o charakterze strategicznym, były konsultacje społeczne przeprowadzone w formie badania ankietowego wśród mieszkańców Gminy.

Niniejsza Strategia składa się z **sześciu rozdziałów** oraz **bibliografii**.

W **rozdziale pierwszym** przedstawiono cel i strukturę dokumentu oraz zastosowane podejście metodologiczne.

Rozdział drugi stanowi zwięzłe streszczenie dokumentu, zawierające podsumowanie kluczowych założeń i wniosków wynikających ze Strategii Rozwoju Gminy Zapolice na lata 2013-2020.

Rozdział trzeci poświęcony jest ocenie stanu obecnego Gminy. Przedstawiono w nim diagnozę zasobów Gminy, dokonano inwentaryzacji kluczowych informacji na temat zagospodarowania przestrzennego oraz sytuacji gospodarczej. W części tej, znalazły się również wyniki badania

[1] Domański T., *Strategiczne Planowanie Rozwoju gospodarczego gminy*, Agencja Rozwoju Komunalnego, Warszawa 1999

sondażowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy oraz jej kluczowych interesariuszy. Podsumowaniem rozdziału trzeciego jest analiza SWOT, tj. mocnych i słabych stron Gminy oraz szans i zagrożeń dla jej dalszego rozwoju. Została ona przeprowadzona w trzech obszarach diagnostycznych: zasoby, infrastruktura i gospodarka.

W **rozdziale czwartym** zdefiniowane zostały misja i wizja Gminy Zapolice, nakreślające ogólne kierunki jego rozwoju, a także stanowiące wyraz aspiracji władz Gminy i pozostałych interesariuszy Strategii.

Rozdział piąty definiuje długoterminowe cele strategiczne stanowiące ramy dla planowania i realizacji celów operacyjnych. Jest to kluczowy rozdział z punktu widzenia racjonalizacji działań Gminy w najbliższych latach. W rozdziale tym uwzględniono również prezentację przykładowych działań i inicjatyw, które władze Gminy mogą podejmować w ramach realizacji poszczególnych celów strategicznych. Zakończenie tej sekcji stanowi opis możliwych źródeł finansowania zadań zdefiniowanych w ramach niniejszej Strategii.

W **rozdziale szóstym** przedstawiono wytyczne dla proponowanego systemu wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii. W rozdziale tym przedstawiono także przykładowy zestaw mierników (wskaźników) efektywności procesu realizacji wytycznych zawartych w niniejszym dokumencie strategicznym.

Bibliografia - zawiera spis dokumentów i materiałów wykorzystanych do opracowania niniejszej Strategii.

Centralnym punktem Strategii rozwoju Gminy Zapolice jest lista celów strategicznych wyznaczających docelowe, długofalowe kierunki rozwoju Gminy. Kierunki te określone zostały m.in. w oparciu o wyniki diagnozy zasobów i otoczenia Gminy, analizy pozyskanych opinii mieszkańców, kluczowych reprezentantów społecznych oraz Wójta, jak również wnioski z sesji strategicznych zespołu projektowego.

Punktem wyjścia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Zapolice była analiza zasobów, uwarunkowań lokalnych i specyfiki otoczenia Gminy na podstawie danych dostarczonych przez Urząd Gminy, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz ogólnie dostępnych informacji i dokumentów na temat Gminy. Dodatkowo, w celu uzupełnienia w ten sposób zdobytych informacji i wyciągniętych wniosków, przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców Gminy oraz kluczowych interesariuszy. W efekcie, zgodnie z metodyką SWOT, zespół projektowy wypracował listę mocnych i słabych stron Gminy, szans i barier (wyzwań) dla jej rozwoju.

Wnioski z tak przeprowadzonej diagnozy były podstawą do wypracowania misji i wizji Gminy Zapolice. Misja i wizja wypracowane zostały w ramach sesji strategicznej zespołu projektowego, składającego się z pracowników Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego oraz pracowników firmy Deloitte. Efektem sesji strategicznej było wskazanie docelowych kierunków działań zalecanych do podjęcia przez władze Gminy.

Określona przez zespół projektowy propozycja misji i wizji Gminy była następnie przedmiotem dyskusji z Wójtem i głównymi interesariuszami Gminy w trakcie prezentacji wstępnych założeń Strategii. W oparciu o kierunek wyznaczony przez misję i wizję rozwoju Gminy, zespół projektowy przedstawił Wójtowi oraz głównym interesariuszom propozycję celów strategicznych i podporządkowanych im celów operacyjnych. Przedstawiono również propozycję priorytetyzacji (uszeregowania) wypracowanego zbioru długoterminowych celów Gminy Zapolice.

Sformułowanych raz celów strategicznych i operacyjnych nie należy traktować jako zbioru zamkniętego. Obecna Strategia Rozwoju została ukształtowana w określonych warunkach oraz na określonym etapie rozwoju Gminy, które są zmiennymi dynamicznymi. Dlatego osiąganie założonych

celów wymaga systematycznego monitorowania zmian wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy. Aby proces ten przebiegał w usystematyzowany i kontrolowany sposób, zespół projektowy zaproponował koncepcję docelowego systemu wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii. Koncepcja ta uwzględnia również przykład wyznaczania mierników (wskaźników) efektywności procesu realizacji założeń i celów strategicznych, jakie postawione zostały przed Gminą.

Rysunek 1. Schemat dokumentu Strategia rozwoju Gminy Zapolice na lata 2013-2020

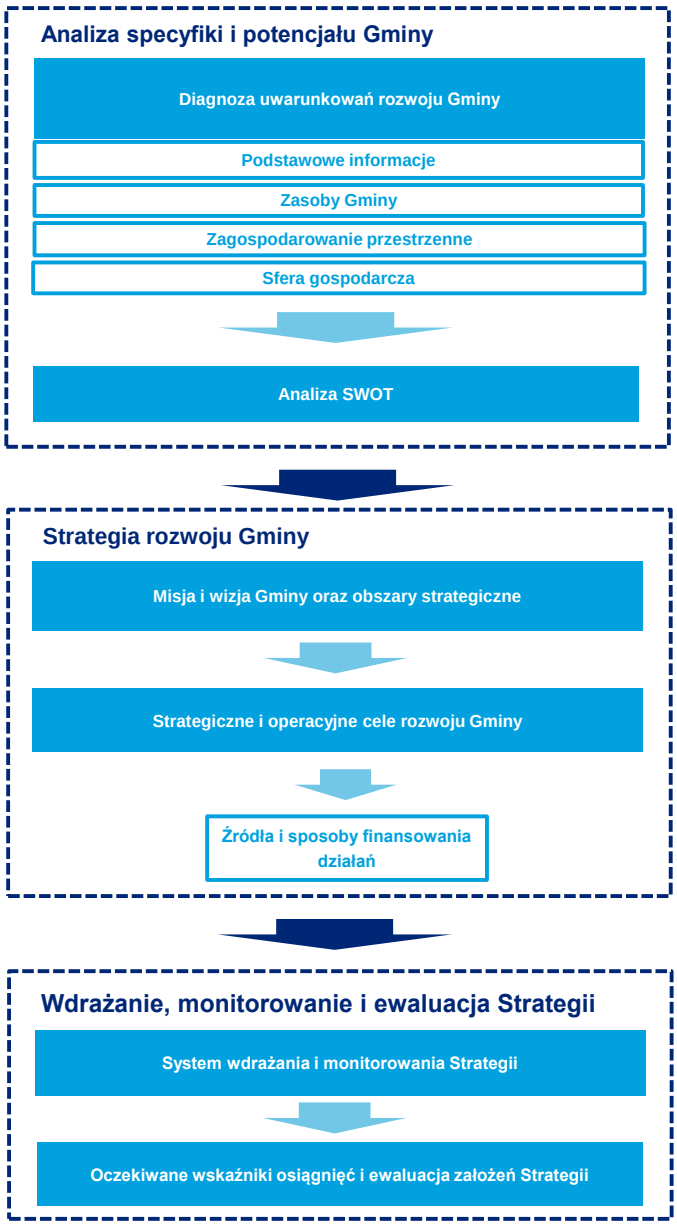

Źródło: Opracowanie własne

2. Podsumowanie Strategii rozwoju Gminy Zapolice na lata 2013-2020

Strategia rozwoju Gminy Zapolice na lata 2013-2020 jest opracowaniem, które wyznacza długofalowe cele i priorytety rozwoju Gminy oraz proponowane kierunki działań.

2.1 Misja Gminy Zapolice

Na potrzeby Strategii rozwoju Gminy Zapolice na lata 2013-2020 wizja regionu została sformułowana w następujący sposób:

> **GMINA ZAPOLICE ATRAKCYJNYM INWESTYCYJNIE OŚRODKIEM, SPRZYJAJĄCYM TWORZENIU NOWYCH MIEJSC PRACY I ZAPEWNIAJĄCYM KORZYSTNE WARUNKI ŻYCIA ORAZ WYPOCZYNKU**

Misja Gminy Zapolice brzmi następująco:

> **INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ WŁADZ GMINY ORAZ JEJ KLUCZOWYCH PRZEDSTAWICIELI/REPREZENTANTÓW SPOŁECZNYCH MAJĄCYCH NA CELU PODNOSZENIE WARUNKÓW ŻYCIA ORAZ WYPOCZYNKU POPRZEZ ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I POZYSKIWANIE NOWYCH INWESTORÓW**

2.2 Cele strategiczne i cele operacyjne

W celu realizacji wizji i misji Gminy, zdefiniowany został katalog kluczowych dla jego rozwoju celów strategicznych i służących ich osiągnięciu celów operacyjnych. Łącznie zdefiniowane zostały trzy cele strategiczne oraz dwanaście przyporządkowanych im celów operacyjnych. Poszczególne cele zaprezentowane zostały w tabeli 1.

Tabela 1. Podsumowanie celów strategicznych i celów operacyjnych Gminy Zapolice

Lp.	Cele strategiczne	Cele operacyjne
I.	*Zrównoważony rozwój infrastruktury lokalnej*	***I.1 Rozwój infrastruktury transportowej***
		I.2 Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
		I.3 Rozwój infrastruktury energetycznej
		I.4 Modernizacja infrastruktury społecznej
II.	*Wykorzystanie potencjału gospodarczego Gminy*	***II.1 Przyciąganie inwestorów***
		II.2 Aktywizacja lokalnej przedsiębiorczości
		II.3 Integracja działań w zakresie turystyki i rekreacji
		II.4 Stworzenie przyjaznych warunków do zamieszkiwania
III.	*Intensyfikacja działań na rzecz poprawy życia mieszkańców*	***III.1 Wspieranie różnorodnych form edukacji kulturalnej***
		III.2 Zwiększenie atrakcyjności szkolnictwa
		III.3 Promocja działań na rzecz integracji społecznej
		III.4 Rozwój społeczeństwa informacyjnego

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z układem przedstawionym w powyższej tabeli, w ramach realizacji Strategii Gminy Zapolice zidentyfikowane zostały trzy cele strategiczne.

Głównym celem strategicznym rozwoju Gminy Zapolice, będącym priorytetem działań władz w kolejnych latach, jest zrównoważony i kompleksowy rozwój infrastruktury lokalnej obejmujący szereg elementów: infrastrukturę transportową, wodno-kanalizacyjną, energetyczną oraz społeczną. Realizacja tego celu jest konieczna aby tworzyć na terenie Gminy dogodne warunki funkcjonowania dla inwestorów i mieszkańców oraz w dużej mierze będzie decydować o powodzeniu wykonania kolejnych celów strategicznych.

Drugim celem strategicznym do realizacji w obecnym okresie planowania do 2020 roku, jest pełne wykorzystanie potencjału gospodarczego Gminy. Cel ten jest ukierunkowany na przyśpieszenie rozwoju regionu poprzez kompleksowe wykorzystanie wszystkich posiadanych przez Gminę zasobów (przyrodniczych, ludzkich, kulturowych).

Wyodrębniony cel strategiczny stanowią działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców, będący celem wspierającym i częściowo realizowany w ramach dwóch poprzednich celów strategicznych.

2.3 Podsumowanie uwarunkowań rozwoju Gminy Zapolice (stanu obecnego)

Gmina Zapolice pod względem administracyjnym ma status gminy wiejskiej. Położona jest w południowej części powiatu zduńskowolskiego. W skład gminy wchodzi 21 sołectw i 1 osiedle. Od strony wschodniej Gmina graniczy z gminą Sędziejowice (powiat łaski), od strony południowej z gminą Widawa, od strony południowo-zachodniej z gminą Burzenin (powiat sieradzki), natomiast od strony zachodniej graniczy z gminą Sieradz. Duże ośrodki miejskie znajdujące się w pobliżu Gminy Zapolice, to: Zduńska Wola, Sieradz, Łask oraz Szadek. Odległość od stolicy województwa – Łodzi – wynosi około 60 km.

Elementem wyróżniającymi Gminę, które może warunkować jej przyszły rozwój jest jej zróżnicowanie (część wsch. o charakterze inwestycyjno-gospodarczym i część zach. o charakterze rekreacyjno-turystycznym). Stosunkowo duża dostępność terenów inwestycyjnych może pobudzić napływ inwestorów do Gminy. Co tyczy się turystyki, teren Gminy Zapolice leży w obszarze funkcjonalnym Doliny Rzeki Warty, a przez teren Gminy przepływa (oprócz rzeki Warty) również jej prawobrzeżny dopływ - Widawka. Dodatkowo, przez teren Gminy Zapolic przebiegać będzie budowana obecnie droga ekspresowa S8 z Wrocławia do Białegostoku.

Stan infrastruktury transportowej i komunalnej Gminy Zapolice można określić jako średni, a jedną z głównych potrzeb w zakresie infrastruktury jest poprawa infrastruktury transportowej oraz wodno-kanalizacyjnej. Do sieci wodociągowej podłączonych jest 1 384 gospodarstw domowych oraz instytucji. W przypadku nowej zabudowy konieczna jest rozbudowa sieci wodociągowej, obniżenie awaryjności i strat ilości wody. Co tyczy się sieci kanalizacyjnej, jedną z pilnych potrzeb Gminy jest modernizacja oczyszczalni ścieków oraz kontynuacja budowy przydomowych oczyszczalni. Istotny, w kontekście rozwoju turystyki, jest również monitoring oraz zapobieganie nielegalnym zrzutom ścieków do Warty i Widawki. Gmina Zapolice nie posiada sieci gazowej, natomiast występująca na terenie Gminy sieć energetyczna wymaga rozwoju i modernizacji.
Sytuacja gospodarcza Gminy Zapolice, biorąc pod uwagę wysokość dochodów własnych budżetu w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2011, plasowała Zapolice na trzecim miejscu w powiecie (spośród 4 gmin). Główne źródło dochodów Gminy w 2011 roku stanowiła pozycja „rozliczenia różne" (subwencje). Natomiast po stronie wydatków, kategorią na którą Gmina przekazała najwięcej środków w 2011 r. była oświata.

Perspektywiczne branże rozwoju w Gminie to przede wszystkim branża turystyczna, rolnictwo a także tzw. branże okołoturystyczne (gastronomia, usługi noclegowe) i indywidualne budownictwo mieszkaniowe.

Dodatkowo, w związku z planami przyciągania do Gminy inwestycji, rozwijać mogą się także inne branże niezwiązane bezpośrednio z potencjałem Gminy Zapolice

3. Diagnoza uwarunkowań rozwoju Gminy Zapolice

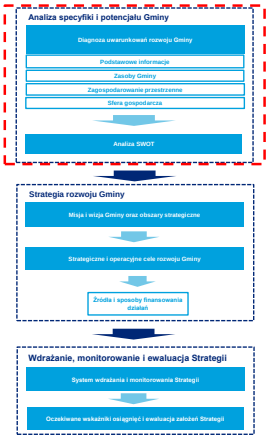

3.1 Podstawowe informacje

Gmina Zapolice to jedna z czterech gmin, które wchodzą w skład powiatu zduńskowolskiego. Zaliczana jest do grupy najmniejszych gmin wiejskich w województwie łódzkim. Przez teren Gminy przepływają rzeki – Warta, Widawka i Widełka.

Rysunek 2. Herb Gminy Zapolice

Źródło: http://www.zapolice.pl

3.1.1 Położenie i uwarunkowania geograficzne

Gmina Zapolice jest gminą wiejską, która położona jest w województwie łódzkim, w południowej części powiatu zduńskowolskiego. Północna granica Gminy Zapolice stanowi jednocześnie granicę gminy i miasta Zduńska Wola. Od strony wschodniej Gmina graniczy z gminą Sędziejowice (powiat łaski), od strony południowo-zachodniej z gminą Burzenin (powiat sieradzki), od strony południowej z gminą Widawa (powiat łaski), natomiast od strony zachodniej graniczy z gminą Sieradz. Duże ośrodki miejskie znajdujące się w pobliżu Gminy Zapolice, to: Zduńska Wola, Sieradz, Łask oraz Szadek. Odległość od stolicy województwa – Łodzi – wynosi około 60 km.

Rysunek 3. Położenie powiatu zduńskowolskiego w województwie łódzkim

Źródło: http://albumpolski.pl/

Rysunek 4. Położenie Gminy Zapolice w powiecie zduńskowolskim

Źródło: www.osp.org.pl

3.1.2 Wielkość Gminy

Powierzchnia Gminy Zapolice wynosi 81 km², które stanowią 21,9% powierzchni powiatu zduńskowolskiego i 0,44% powierzchni województwa łódzkiego. W skład Gminy Zapolice wchodzą następujące sołectwa:

- Beleń,
- Branica,
- Holendry,
- Jelno,
- Jeziorko,
- Kalinowa,
- Marcelów,
- Marżynek,
- Młodawin,
- Paprotnia,
- Pstrokonie,
- Ptaszkowice,
- Rembieszów,
- Rembieszów Kolonia,
- Rojków,
- Strońsko,
- Swędzieniejewice,
- Świerzyny,
- Woźniki,
- Wygiełzów,
- Zapolice
- Osiedle Zapolice.

3.1.3 Cechy charakterystyczne Gminy

W strukturze użytkowania ziemi na terenie Gminy Zapolice przeważają użytki rolne, stanowiące niemal 62 km² (76,7% całej powierzchni Gminy), których rozmieszczenie na terenie Gminy jest niejednolite - od ponad 90% powierzchni w jednym sołectwie do znikomej ilości użytków rolnych w innym. Tym, co wyróżnia Gminę na tle powiatu zduńskowolskiego, jest największy udział łąk i pastwisk (32,5% ogólnej powierzchni łąk i pastwisk) w powiecie. Blisko 18% terenu Gminy pokrywają lasy. Pozostałą część obszaru stanowią zabudowania oraz szlaki komunikacyjne.
Pod względem gospodarczym Gmina Zapolice jest gminą rolniczą, gdzie 71% użytków rolnych stanowią grunty orne, 23,3% - łąki i pastwiska, 1,5% - sady. Większość funkcjonujących gospodarstw w Gminie Zapolice to gospodarstwa wielokierunkowe, zajmujące się zarówno produkcją roślinną jak i zwierzęcą. Największą strukturę zasiewów stanowią zboża tj. żyto, pszenica, mniejszą natomiast ziemniaki, pszenżyto, owies, jęczmień, kukurydza. Z rolnictwa utrzymuje się ponad 50% ogólnej liczby ludności Gminy Zapolice.
Część gospodarstw rolnych w obrębie Gminy prowadzi działalność pozarolniczą, większość z nich zajmuje się: handlem, przetwórstwem przemysłowym, budownictwem, transportem i magazynowaniem. Do pozarolniczej działalności gospodarczej, reprezentowanej przez 181 podmiotów gospodarczych w poszczególnych branżach, należą: zakłady produkcyjno-usługowe (28), zakład przemysłowy (1), zakłady usług remontowo-budowlanych (20), punkty handlowe (56), zakłady

usług transportowych (20), punkty gastronomiczne (4) oraz zakłady zajmujące się pozostałą działalnością (52).[2]

[2] Marszał T., Lamprecht M., Milewska-Osiecka K. i in., *Leksykon sołectw w gminie Zapolice*, Łódź 2011, s. 9-27

3.2 Zasoby Gminy

W powyższym rozdziale przedstawiona została ogólna charakterystyka posiadanych przez Gminę Zapolice zasobów ludzkich obejmująca ogólną liczbę mieszkańców, a także liczbę osób aktywnych zawodowo i bezrobotnych. Ponadto, poniższy rozdział zawiera informacje na temat zasobów naturalnych - obszarów chronionych, lasów, rzeźby terenu, wód powierzchniowych i podziemnych oraz klimatu. Niniejszy podrozdział zakończono informacją na temat zasobów kulturowych Gminy.

3.2.1 Zasoby ludzkie

Z analizy dostępnych danych dotyczących ludności Gminy wynika, iż na przestrzeni lat 2006-2012 nastąpił wzrost liczby mieszkańców Gminy Zapolice. W 2012 roku Gminę zamieszkiwało 4 966 osób. Liczba ta zwiększyła się w porównaniu do 2006 roku, kiedy to Gmina Zapolice liczyła 4 796 mieszkańców. W tabeli poniżej przestawiono szczegółowe dane dotyczące zmian w liczbie ludności Gminy na przestrzeni lat 2006-2012:

Tabela 2. Liczba ludności wg płci w latach 2006-2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	4 796	4 811	4 812	4 833	4 872	4 912	4 966
Kobiet	2 336	2 344	2 350	2 376	2 395	2 414	2 435
Mężczyzn	2 460	2 467	2 462	2 457	2 477	2 498	2 531

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Zapolicach

Kolejne wykresy przedstawiają dynamikę urodzeń i zgonów oraz strukturę demograficzną mieszkańców Gminy Zapolice pod względem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (kobiety i mężczyźni poniżej 18 roku życia), produkcyjnym (kobiety w przedziale wiekowym 18-59 lat i mężczyźni w przedziale wiekowym 18- 64 lata) oraz wieku poprodukcyjnym (kobiety od 60 roku życia wzwyż oraz mężczyźni od 65 roku życia wzwyż) w poszczególnych latach (2006-2012).

Rysunek 5. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2006-2012

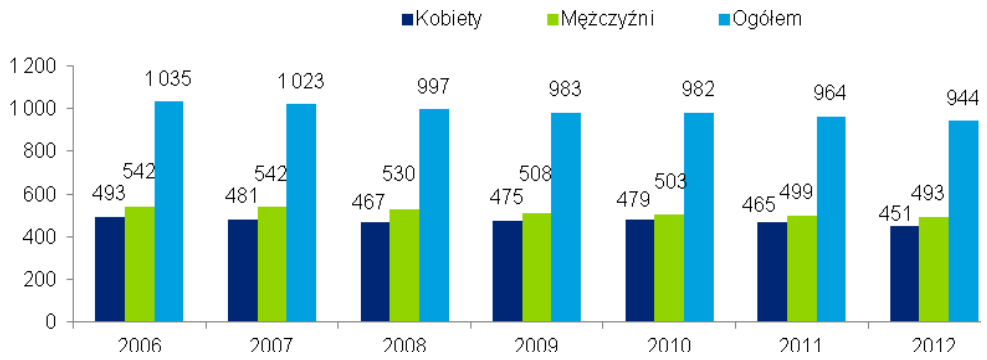

Źródło: Dane z Urzędu Gminy w Zapolicach

Rysunek 6. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w latach 2006-2012

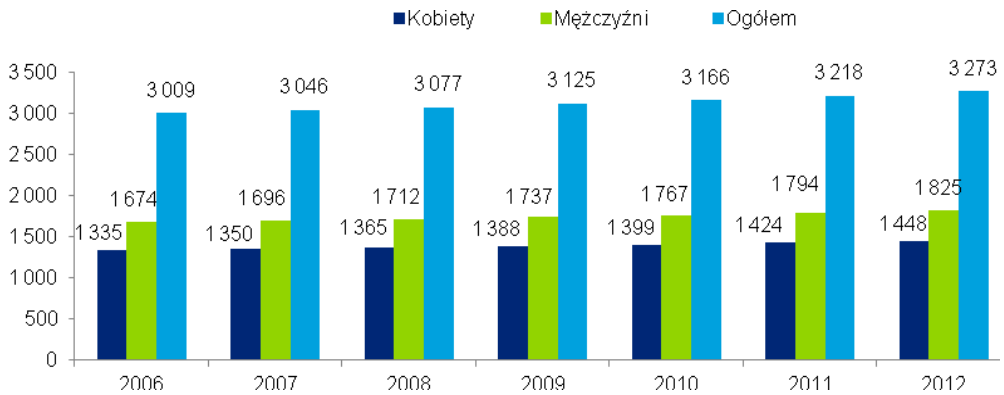

Źródło: Dane z Urzędu Gminy w Zapolicach

Rysunek 7. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2006-2012

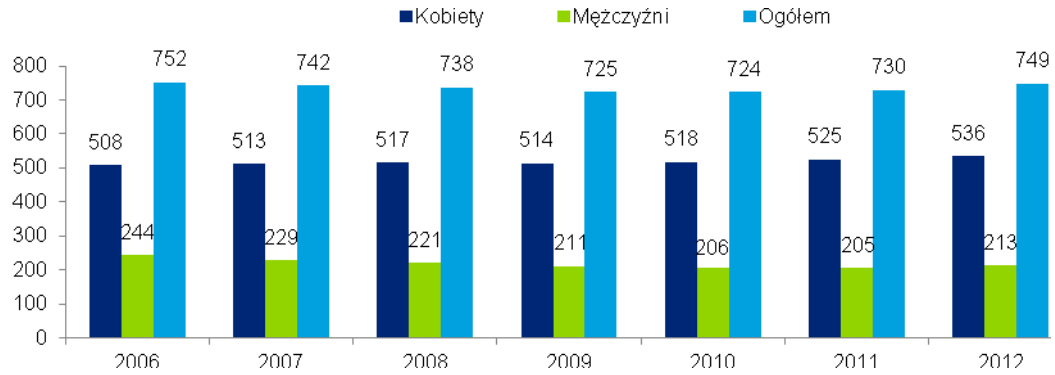

Źródło: Dane z Urzędu Gminy w Zapolicach

Rysunek 8. Liczba urodzeń oraz zgonów w latach 2006-2012

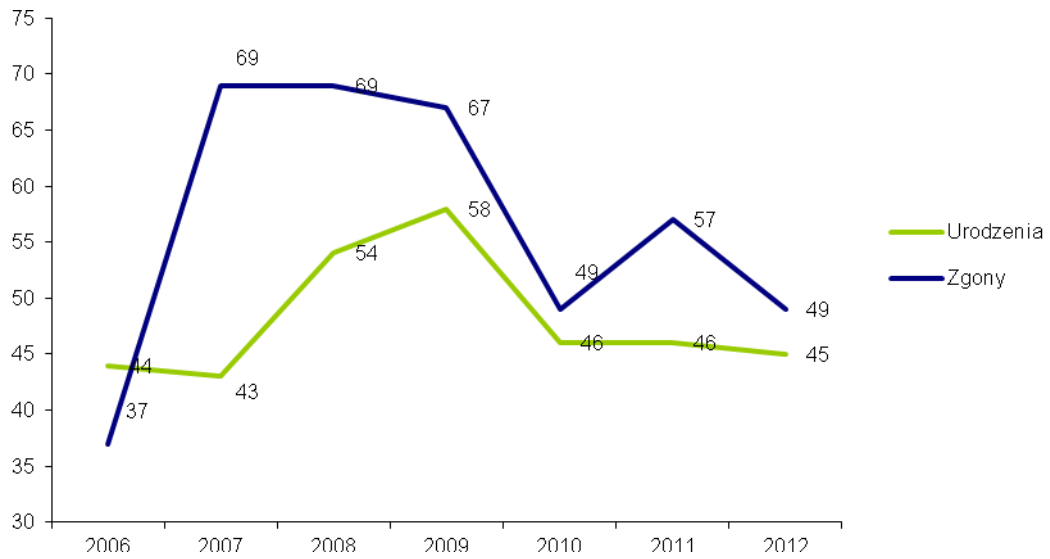

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Zapolicach

Na przestrzeni lat 2006-2012 odnotowano ogólny wzrost liczby ludności w Gminie Zapolice. Jednak nie jest to spowodowane zwiększeniem się liczby urodzeń lecz dodatnim saldem migracji ludności. Odnotowano wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz spadek w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Mężczyźni dominują w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, natomiast kobiety mają przewagę wśród osób w wieku poprodukcyjnym.
Jeśli chodzi o dynamikę urodzeń i zgonów w Gminie, to jedynie w 2006 roku liczba urodzeń żywych przeważała nad zgonami, natomiast lata 2007-2012 cechowały się ujemnym przyrostem naturalnym mieszkańców Gminy Zapolice pomimo dość znacznego spadku liczby zgonów odnotowanego w 2010 roku.

Poniższy rysunek ilustruje ogólny poziom bezrobocia w Gminie Zapolice na przestrzeni lat 2006-2012.

Rysunek 9. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Zapolice w latach 2009-2011

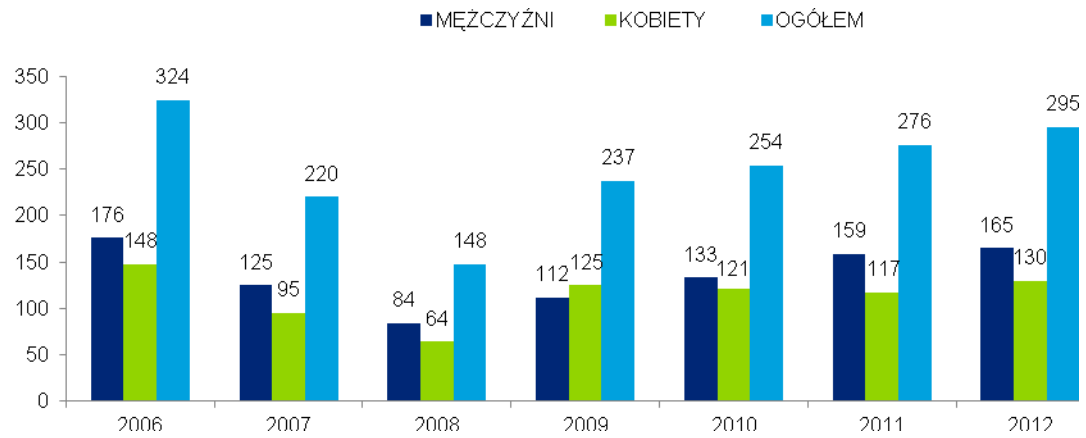

Źródło: Dane z Urzędu Gminy w Zapolicach

Z analizy dostępnych danych wynika, iż najwyższy poziom bezrobocia przypadł na 2006 rok, natomiast najniższy – na rok 2008. Od 2009 roku utrzymuje się trend wzrostowy liczby osób w Gminie zarejestrowanych jako bezrobotne. W niemalże wszystkich analizowanych latach wśród liczby osób bezrobotnych dominowali mężczyźni, jedynie w 2009 roku odnotowano przewagę kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych w Gminie Zapolice.

3.2.2 Zasoby przyrodnicze

3.2.2.1 Obszary prawnie chronione na terenie Gminy

Na terenie Gminy Zapolice znajdują się dwie formy prawnej ochrony przyrody:

- Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki,
- Rezerwat Przyrody „Korzeń".

Park Krajobrazowy usytuowany jest na terenie 9 gmin tj.: Widawa, Konopnica, Burzenin, Zapolice, Sieradz, Sędziejowice, Ostrówek, Rusiec i Zduńska Wola. Jego całkowita powierzchnia wynosi 25 330 ha, z czego na obszarze Gminy Zapolice znajduje się 4 290 ha. Park Krajobrazowy znajduje się w zachodniej i południowo-zachodniej części Gminy, przez którą przepływa rzeka Warta. Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki stanowi około 36,5% ogólnej powierzchni Gminy. Ochroną objęte są dwie doliny: dolina rzeki Warty i dolina rzeki Widawki wraz z ich dopływami, otoczeniem, a także naturalną szatą roślinną. Pod względem geograficznym, Park położony jest na terenie wschodniej części Niziny Południowowielkopolskiej. Najcenniejszymi walorami przyrodniczymi na terenie Parku są właśnie obszary związane z dolinami rzek.

Rezerwat przyrody „Korzeń"– to rezerwat leśny, którego powierzchnia wynosi 34,93 ha. Celem powstania rezerwatu była ochrona torfowiska o charakterze przejściowym, a także zachowanie fitocenoz olsu torfowcowego i porzeczkowego. Rezerwat obejmuje kompleks bagien śródleśnych o dużej wartości przyrodniczej. Na terenie torfowiska występują niezwykle rzadkie gatunki roślin i zwierząt oraz wiele populacji chronionych.

Oprócz terenów prawnie chronionych na terenie Gminy Zapolice znajdują się 54 pomniki przyrody w tym ciekawe okazy dębów szypułkowych (m.in. w Pstrokoniach, Rembieszowie i Kalinowej), jesionów, klonów zwyczajnych i polnych, buków czerwonolistnych, topoli kanadyjskich i lip.

3.2.2.2 Lasy

Na terenie Gminy Zapolice znajduje się 692,37 ha lasów prywatnych, natomiast lasy państwowe zajmują 795 ha powierzchni leśnej. Lesistość Gminy wynosi 18%[3]. Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski, stosowanej dla Zasad Hodowli Lasu, teren Gminy Zapolice zaliczony jest do VI Krainy przyrodniczo-leśnej Małopolski, Dzielnicy Łódzko-Opoczyńskiej, Mezoregionu Sieradzko-Łódzkiego. Wyróżnia się 10 typów siedliskowych lasu, z czego 6 w lasach prywatnych. Należą do nich:

- w lasach państwowych: siedliska borowe o niskiej żyzności – łącznie 51,67 % oraz średniej – łącznie 40,85%. Bogatsze siedliska lasów zajmują około 7,48% powierzchni leśnej;
- w lasach prywatnych: słabe siedliska borowe, zajmujące około 87,62% powierzchni.

Przeważające gatunki w lasach to: sosna – 67%, brzoza – 17% oraz olsza – 13%.
Ogólny stan sanitarny lasów uznawany jest jako dobry.

[3] Źródło: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zapolice,* Zapolice 2012, s. 18.

3.2.2.3 Rzeźba terenu

Gmina Zapolice położona jest na terenie makroregionu Niziny Południowowielkopolskiej, w obrębie trzech jednostek morfologicznych (tzw. mezoregionów): Wysoczyzny Łaskiej (środkowa i wschodnia część Gminy), Kotliny Szczercowskiej (południowo-zachodni teren Gminy) oraz Kotliny Sieradzkiej (zachodni obszar Gminy). Rzeźba terenu uformowana została w wyniku działania wielu złożonych czynników, z których największą rolę odegrała akumulacyjna działalność lądolodu zlodowacenia środkowopolskiego oraz późniejsze procesy peryglacjalne i akumulacji holoceńskiej.
Ze względu na ukształtowanie powierzchni, obszar Gminy Zapolice można podzielić na dwie części: południowo-zachodnią (dolina Warty i Widawki) oraz pozostałą, charakteryzującą się rzeźbą polodowcową o właściwościach wysoczyznowych. Dolina Warty i stanowiącej jej dopływ Widawki posiada dwa wyraźnie wykształcone poziomy terasowe: erozyjno-akumulacyjny oraz zalewowy. Rzeźba, w niewielkim stopniu przekształcona przez działalność człowieka, to część krajobrazu, w której pojawiają się wały przeciwpowodziowe, ciągnące się wzdłuż koryt rzecznych oraz rowów melioracyjnych i nasypów drogowych.
Oprócz dolin rzecznych, w ukształtowaniu terenu Gminy Zapolice dominuje płaska wysoczyzna polodowcowa o łagodnym nachyleniu, urozmaicona silnie zdenudowanymi pagórkami moreny czołowej, a także formami eolicznymi w północnej części. Na terenie Gminy występują również dolinki denudacyjne i erozyjno-akumulacyjne. Z uwagi na walory przyrodnicze i krajobrazowe, obszar ten został objęty ochroną w ramach Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki.

Jeśli chodzi o bazę surowcową Gminy Zapolice, przeważają tu złoża surowców mineralnych w tym m.in. złoże kruszywa naturalnego, przeznaczone do celów budownictwa ogólnego i drogowego „Ptaszkowice" oraz część złoża fosforytów „Burzenin", które w przeciwieństwie do złoża kruszywa naturalnego, ze względu na bliskie sąsiedztwo Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki, nie jest przeznaczone do eksploatacji.

Na terenie Gminy Zapolice występują gleby brunatne wyługowane na piaskach luźnych i słabogliniastych oraz na glinach i utworach pyłowych. Gleby te występują na całym obszarze Gminy, a szczególnie w północno-wschodniej części. Poza tym na terenie Gminy mamy do czynienia z glebami typu bielicowego właściwego oraz pseudobielicowego, brunatnego właściwego, czarnych ziem zdegradowanych, gleb bagiennych (torfowych, murszowo-torfowych), glejowych oraz mad. Gleby klasyfikowane jako dobre (II-IV klasa bonitacyjna), znajdują się w centralnej oraz wschodniej części Gminy (Jelno, Branica, Ptaszkowice, Zapolice). Większość gleb stanowią takie kompleksy glebowe jak: pszenny dobry i żytnio-ziemniaczany bardzo dobry. Na terenie Gminy Zapolice przeważają gleby o najniższej przydatności rolniczej (klasa V-VI), stanowią one 46,2 % ogólnej powierzchni gleb w Gminie.

3.2.2.4 Wody powierzchniowe i podziemne

Na całym terenie Gminy występuje pierwszy poziom wód podziemnych, co związane jest z przepuszczalnymi utworami czwartorzędowymi, umiejscowionymi pod warstwami glin lub wśród glin zwałowych.
Z uwagi na odmienny charakter wód gruntowych, należy wyróżnić trzy strefy:

- dolinna – obejmuje ona dolinę Warty, Widawki i mniejsze cieki, jak również płaskie tereny położone w sąsiedztwie;
- wysoczyznowa (pozadolinna) – mająca zróżnicowane warunki występowania wód gruntowych, uzależnionych od:
  - budowy geologicznej terenu – wówczas ciągły poziom wód występuje jedynie w utworach łatwo przepuszczalnych,
  - odległości od obszarów dolinnych – głębokość zalegania wód gruntowych wzrasta w zależności od oddalania się od dolin,

- krawędziowa – oddziela wyżej wymienione strefy o odmiennych reżimach wód gruntowych; występuje w obrębie zboczy o dużych nachyleniach, charakteryzuje się przewagą spływu powierzchniowego wód opadowych i roztopowych nad infiltracją wgłębną. Główny poziom wód gruntowych u podnóża strefy zazwyczaj zbliżony jest do poziomu wód w dolinie, wyżej natomiast uzależniony jest od wysokości krawędzi i utrzymuje się z reguły na głębokości większej niż 3,0 m pod poziomem terenu.

Zważywszy na sposób i głębokość zalegania I-ego poziomu wodonośnego, teren Gminy można podzielić na:

- obszary występowania stałego poziomu wód i głębokości 0,0 – 2,0 m.
- obszary występowania ciągłego poziomu wód o zwierciadle swobodnym i głębokości zlegania od 2,0 m do 5,0 m.
- obszary o głębokości zwierciadła wody powyżej 5,0 m.
- obszary występowania wód zawieszonych w glinach zwałowych, związane z wodami wierzchówkowymi lub śródglinowymi.

Sieć hydrograficzną obszaru Gminy Zapolice stanowią:

- Warta – rzeka II rzędu, prawobrzeżny dopływ Odry. Odwadnia zachodnią część Gminy i jednocześnie jest jej naturalną granicą na odcinku około 9,5 km. Koryto rzeki jest nieuregulowane, cechuje się licznymi odnogami i zakolami, otoczone jest wałami przeciwpowodziowymi. Poza tym w okolicach występują liczne starorzecza,
- Widawka – górny, ujściowy odcinek rzeki III rzędu, prawobrzeżnego dopływu Warty – odwadnia południową część Gminy. Koryto rzeki jest nieuregulowane, na odcinku: wieś Kalinowa – ujście otoczone wałami przeciwpowodziowymi,
- Widełka – rzeka IV rzędu, prawobrzeżny dopływ Widawki, odwadniająca środkową część Gminy. Rzeka rozpoczyna swój bieg na południe od wsi Ptaszkowice, płynie w całości w Gminie Zapolice, wykorzystując na znacznej długości swego biegu dolinę rzeki Widawki.

Północno-wschodni teren Gminy odwadniany jest przez rzekę Grabię, czyli dopływ Widawki, płynącej poza wymienionym obszarem. W północnej części Gminy, w rejonie Holendrów, swój początek ma rzeka Pichna – dopływ Warty.

3.2.2.5 Klimat.

Gmina Zapolice położona jest w strefie pośredniej między wpływami kontynentalnymi i oceanicznymi, na granicy dwóch regionów klimatycznych: Śląsko-Wielkopolskiego i Środkowopolskiego.
Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 7,6 ºC. Roczny opad wynosi około 556 mm, pokrywa śnieżna utrzymuje się przez 55 dni. Okres wegetacyjny trwa około 210-220 dni (od początku kwietnia do przełomu października i listopada). Przeważają wiatry zachodnie (23-24%) oraz wiatry z sektora zachodniego (czyli W, SW, NW), składają się na około 45% częstości kierunków przepływu powietrza.
Najmniej korzystnymi warunkami klimatycznymi odznaczają się doliny i obniżenia. W tych miejscach występują niesprzyjające warunki termiczne i wilgotnościowe związane z częstym występowaniem inwersji termicznej i stagnacji chłodnego i wilgotnego powietrza, a także gorsze warunki solarne – ze względu na zwiększoną częstotliwość występowania mgieł. Wzrasta również prawdopodobieństwo występowania gruntowych przymrozków.
Obszary zalesione odznaczają się specyficznymi warunkami klimatycznymi, lasy bowiem modyfikują nieznacznie lokalny klimat, wpływając między innymi na warunki solarne (zacienienie), wietrzne (zaciszność), termiczne (łagodzenie dobowych ekstremów temperatury w jego obrębie) i warunki wilgotnościowe (wzrost wilgotności względnej).
Podsumowując, warunki klimatyczne na obszarze Gminy Zapolice są dość sprzyjające i nie stwarzają barier dla rozwoju gospodarczego.

3.2.3 Zasoby kulturowe

Na terenie Gminy znajduje się wiele zabytków, w tym obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych województwa łódzkiego:

- kościół parafialny pod wezwaniem św. Urszuli w Strońsku (styl romański) – datowany na I połowę XIII wieku. Jest to jedyny na obszarze Gminy Zapolice budynek o znaczeniu krajowym. Wielokrotnie przebudowywany i odnawiany;
- murowany dwór w Pstrokoniach – powstał pod koniec XIX wieku;
- zabytkowy park w Pstrokoniach – o powierzchni równiej około 8 ha;
- murowany dwór mieszkalny w Kalinowej – powstanie datowane na około 1820 r;
- kaplica dworska w Rembieszowie – pochodząca z początku XIX wieku;
- kaplica cmentarna w Strońsku – pochodząca z 1821 r.

Na szczególną uwagę zasługują również pozostałe obiekty ujęte w gminnym rejestrze zabytków, w tym :

- zespół pałacowy w Paprotni:
  - klasycystyczny pałac w Paprotni – powstał pod koniec XIX wieku,
  - park rozciągający się wokół pałacu w Paprotni;
- zespół dworki w Kalinowej:
  - murowany dwór w Kalinowej – pochodzący z I połowy XIX wieku,
  - park w Kalinowej;
- zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Urszuli w Strońsku:
  - kościół parafialny w Strońsku – datowany na I połowę XIII wieku,
  - otoczenie kościoła parafialnego w Strońsku,
  - murowana plebania przy kościele parafialnym w Strońsku – datowana na I połowę XX wieku;
- zespół cmentarza parafialnego w Strońsku:
  - kaplica cmentarna w Strońsku – pochodząca z 1821 r.,
  - cmentarz w Strońsku;
- park dworski w Strońsku – pochodzący z XIX wieku;
- zespół umocnień polskich w Strońsku i Beleniu – pochodzący z 1939 r.;
- relikt zespołu dworskiego w Zapolicach – datowany na początek XX wieku:
  - park dworski w Zapolicach,
  - brama wjazdowa w Zapolicach;
- murowany dwór w Ptaszkowicach – pochodzący z I połowy XIX wieku;
- park dworski w Ptaszkowicach;
- relikt zespołu dworskiego w Rembieszowie – pozostałość parku z XIX wieku;
- cmentarz ewangelicki w Holendrach;
- cmentarz wojenny w Swędzieniejewicach – powstał w 1914 r.;
- park wiejski w Świerzynach.

Oprócz wymienionych zabytków, istnieją jeszcze obiekty, które zostały wytypowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do wpisania w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków oraz nieruchomości ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Na terenie Gminy Zapolice odbywa się wiele imprez cyklicznych o charakterze kulturalnym, sportowym, bądź turystycznym np.:

- *Turniej Halowej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Zapolice* – impreza sportowa dla dzieci i osób dorosłych reprezentujących poszczególne sołectwa Gminy;
- *Mistrzostwa Gminy Zapolice w Tenisie Stołowym* – impreza rekreacyjno-sportowa, mająca na celu propagowanie aktywnego spędzania czasu wolnego w okresie zimowym.

- *Ogólnopolska akcja Polska Biega* – lokalna część kampanii „Polska Biega” organizowana w Gminie Zapolice od 2012 roku. Biegi organizowane są w różnych kategoriach wiekowych oraz na różnych dystansach;
- *Turniej Rycerski o Laur Wójta Gminy Zapolice* – impreza plenerowa o charakterze historycznym (turniej oraz inscenizacja zdobycia grodu - rekonstrukcja z okresu wczesnego oraz dojrzałego średniowiecza) odbywająca się w pobliżu najcenniejszego zabytku kultury materialnej na terenie Gminy - parku w Strońsku. Celem imprezy jest promowanie walorów historycznych oraz turystycznych Gminy Zapolice.
- *Gminny Marsz Nordic Walking* – impreza o charakterze otwartym, mogą w niej wziąć udział wszyscy chętni mieszkańcy regionu. Organizowana przez GOKiS Zapolice, pod patronatem Polskiej Federacji Nordic Walking. Marsz ma na celu promowanie walorów turystycznych, a w szczególności krajobrazowych regionu oraz zdrowego trybu życia i aktywnej formy spędzania wolnego czasu;
- *Dni Gminy Zapolice* – impreza cykliczna o charakterze rozrywkowym i sportowo – rekreacyjnym w ramach której organizowane są koncerty, zawody sportowe, turnieje i pikniki rodzinne. Impreza jest okazją do zaprezentowania się dla miejscowych artystów, kół gospodyń wiejskich, a także lokalnego biznesu. Najważniejszym punktem spotkania jest rekonstrukcja boju o rzekę Wartę wrzesień 1939 r. Rekonstrukcja odbywa się na zachowanych liniach umocnień z okresu II wojny światowej;
- *Dożynki Gminno-Parafialne* – coroczna impreza, nawiązująca do święta plonów. Poszczególne sołectwa biorą udział w konkursie wieńców dożynkowych, prezentują lokalne produkty oraz owoce pracy rolników. Biesiadę uświetniają występy ludowe;
- *Rekonstrukcja walk obronnych w Beleniu Zagórzycach* – przez obszar Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki prowadzi szlak walk nad Wartą. Jednostki Armii Łódź w dn. 4 i 5 września 1939 r. stoczyły w okolicach Belenia, Strońska i Zapolic najdłuższą (trwająca 27 godzin) bitwę. W wydarzeniu upamiętniającym walkę, biorą udział członkowie grup rekonstrukcyjnych z całej Polski, a także żołnierze 15 Sieradzkiej Brygady Wsparcia Dowodzenia. Tradycja ta sprowadza na teren Gminy kilkutysięczną publiczność. Celem imprezy jest z jednej strony złożenie hołdu bohaterom narodowym, z drugiej zaś – przedstawienie Wojska Polskiego, poprzez wystawy dawnego i współczesnego sprzętu, materiałów i zdjęć przypominających o wydarzeniach z okresu II wojny i historii Jednostki Wojskowej w Sieradzu.

3.3 Zagospodarowanie przestrzenne

W tej części diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Zapolice omówiony zostanie obecny stan ładu przestrzennego Gminy, który obejmie w szczególności: analizę infrastruktury technicznej, uwarunkowań ochrony środowiska oraz infrastruktury społecznej.

3.3.1 Infrastruktura techniczna

3.3.1.1 Infrastruktura transportowa i transport publiczny

Gmina Zapolice położona jest w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego. Przez teren Gminy nie przebiega żadna droga o statusie krajowym czy wojewódzkim. W Gminie występują jedynie drogi o statusie powiatowym i gminnym. Przez Zapolice nie przebiega również infrastruktura kolejowa, najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Zduńskiej Woli.
Na układ drogowy Gminy Zapolice składają się drogi gminne i powiatowe przedstawione w poniższych tabelach:

Tabela 3. Drogi gminne

Numer	Relacja	Długość drogi [m]	Rodzaj nawierzchni
Drogi gminne			
119001E	Beleń – Strońsko (Zmyślona)	3 200	gruntowa
119002E	Zapolice Kolonia – Świerzyny - Holendry	5 300	emulsja asfaltowa, gruntowa
119003E	Świerzyny – Jelno Kolonia – Woźniki	4 700	gruntowa, emulsja asfaltowa
119004E	Pstrokonie – Jeziorko – Korzeń	5 200	asfaltowa
119005E	Rembieszów – Korzeń (gmina Widawa)	3500	gruntowa
119006E	Branica – Brzeski	1 700	gruntowa
199007E	Branica – gr. gminy Sędziejowice (Sobiepany)	5 200	gruntowa
119008E	Marżynek – Młodawin Górny – Wygiełzów	5 200	gruntowa
119009E	Ptaszkowice – Młodawin Górny	3 000	asfaltowa
1190010E	Swędzieniejewice – Wygiełzów – Grabia gr. gminy Sędziejowice	3 300	asfaltowa, gruntowa
Łącznie		**37 064**	

Źródło: Dane Urzędu Gminy Zapolice

Tabela 4. Drogi powiatowe

Numer	Relacja	Długość drogi w [m]	Rodzaj nawierzchni	Położenie (sołectwo)
Drogi powiatowe na terenie Gminy Zapolice				
1765E	Beleń – Strońsko – Pstrokonie – Woźniki - Ligota	12 700,	asfaltowa	Beleń, Strońsko, Pstrokonie, Woźniki, Ligota
4913E	Zduńska Wola - Pstrokonie	5 900	asfaltowa	Holendry, Strońsko, Zapolice, Pstrokonie
4915E	Zduńska Wola – Podule	7 800	asfaltowa	Paprotnia, Marżynek, Ptaszkowice
4916E	Strońsko - Ptaszkowice	5 010	asfaltowa	Strońsko, Zapolice, Ptaszkowice
4917E	Rembieszów – Branica – Ptaszkowice - Grabia	6 600	asfaltowa, gruntowa	Rembieszów, Branica, Ptaszkowice, Grabia
1907E	Kalinowa – Podule	1 800	asfaltowa	Kalinowa
Łącznie		**39 810**		

Źródło: Dane Urzędu Gminy Zapolice

W północnej części Gminy Zapolice przebiega trasa aktualnie budowanej drogi szybkiego ruchu S8 (zakończenie budowy przewidziane na rok 2014). Długość odcinka znajdująca się w granicach Gminy wynosi około 8,00 km.
Długość dróg wewnętrznych Gminy wynosi około 155,0 km. Drogi posiadają głównie nawierzchnię gruntową, wzmocnioną żwirem, żużlem – około 44,0 km i gruntową – około 111,0 km.

Na terenie Gminy Zapolice dostępne są następujące połączenia komunikacyjne:

- Połączenia komunikacji PKS z Zapolic:
  - Zapolice – Widawa;
  - Zapolice – Łask;
  - Zapolice – Zduńska Wola;
  - Zapolice – Łódź (Dworzec PKP).
- Połączenia komunikacji miejskiej MPK sp. z o.o. – na mocy Porozumienia Międzygminnego, zawartego z miastem Zduńska Wola, reprezentowanym przez Prezydenta Miasta, w sprawie organizacji publicznego transportu zbiorowego. Obejmują następujące linie komunikacyjne:
  - linia nr „2” – Zduńska Wola – Poręby – Piaski – Beleń – Strońsko
  - linia nr „3” – Zduńska Wola – Paprotnia – Marżynek
  - linia nr „6” – Zduńska Wola – Paprotnia – Holendry – Poręby.

W pobliże Gminy dotrzeć można również drogą kolejową - najbliższe stacje kolejowe to Zduńska Wola i Zduńska Wola Południe (Karsznice). Odległość od dworca PKP Zduńska Wola do Zapolic wynosi 12,0 km, a od dworca Zduńska Wola Południe (Karsznice) do Zapolic – 15,0 km.

3.3.1.2 Gospodarka wodna i ściekowa

Gmina Zapolice zaopatrywana jest w wodę przez wody podziemne, występujące w utworach górnokredowych, wykorzystywanych przez grupowe wodociągi miejskie.
Na obszarze Gminy znajdują się 3 stacje uzdatniania wody w miejscowościach: Paprotnia, Rembieszów, Zapolice. Każde z ujęć pracuje w systemie jednostopniowego podawania wody, przy użyciu pomp głębinowych, filtrów żelaza, chloratorów oraz hydroforów o różnych pojemnościach.
Długość sieci wodociągowej (stan na dzień 31.12.2012) wynosiła 96,14 km, a długość przyłączy wodociągowych – 52,71 km. Do sieci wodociągowej włączonych jest 1 384 gospodarstw domowych i instytucji. W przypadku nowej zabudowy konieczna jest rozbudowa sieci wodociągowej, obniżenie awaryjności i strat ilości wody.
Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 15,37 km (stan na dzień 31.12.2012 r.). Na obszarze Gminy istnieje jedna oczyszczalnia ścieków dla sieci kanalizacyjnej w miejscowości Zapolice. Natomiast miejscowości Paprotnia i Marżynek obsługuje oczyszczalnia ścieków w Tymienicach (gmina Zduńska Wola).

Dane statystyczne dotyczące ilości ścieków, przedstawione zostały w tabeli:

Tabela 5. Ilość dostarczanych ścieków do oczyszczalni ścieków w Zapolicach, lata 2006-2012:

Rok	Ilość [m³]
2006	37 290
2007	37 180
2008	44 200
2009	39 820
2010	55 280
2011	53 660
2012	39 030

Źródło: Dane Urzędu Gminy Zapolice

3.3.1.3 Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy Zapolice nie ma gminnego składowiska odpadów. Odpady są gromadzone oraz wywożone przez wyspecjalizowane podmioty do składowisk, znajdujących się na obszarach sąsiednich gmin.
Szacunkową ilość odpadów odbieranych w latach 2007-2012 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 6. Odpady odbierane w latach 2007-2012

Rok	Ilość [Mg – megagram]			
	Odpady zmieszane	Papier i tektura	Szkło	Tworzywa sztuczne
2007	397,8	2,7	10,2	2,3
2008	395,22	2,1	9,4	1,9
2009	377,2	2,2	9,4	1,9
2010	432,98	2,4	0,0	1,7
2011	679,47	0,0	0,0	0,0
2012	594,8	5,2	7,9	4,1

Źródło: Dane Urzędu Gminy Zapolice

3.3.1.4 Energetyka

Na terenie Gminy znajduje się jedna linia wysokiego napięcia, w związku z tym brak jest stacji elektroenergetycznych 110/15 kV. Podstawowe źródło zaopatrzenia w energię elektryczną stanowią stacje transformatorowo-rozdzielcze 110/15 kV, usytuowane poza obszarem Gminy. Głównymi Punktami Zasilania są:

- GPZ Zduńska Wola z mocą zainstalowaną 50 MVA, zasilany liniami 110 kV z kierunku Łasku, Szadku, Kozub i Sieradza;
- GPZ Kozuby z mocą zainstalowaną 32 MVA, zasilany dwiema liniami 110 kV z kierunku Ruśca i Zduńskiej Woli;
- GPZ Złota w Zduńskiej Woli z mocą zainstalowaną 20 MVA, zasilany dwiema liniami 110 kV z kierunku Sieradza i Zduńskiej Woli.

Jak wynika z danych, obecny system zasilania energią elektryczną jest funkcjonalny oraz wydajny.

Oprócz konwencjonalnych źródeł energii, wykorzystywane jest również 5 elektrowni wiatrowych, będących źródłami energii odnawialnej. Są one podłączone do linii średniego napięcia:

- 3 turbiny usytuowane w miejscowości Beleń, o wysokości całkowitej nieprzekraczającej 31 m nad poziomem terenu o maksymalnej mocy 225 kW każda;
- 2 turbiny zlokalizowane w miejscowości Jelno, wysokość całkowita turbin nie przekracza 22 m nad poziomem terenu, moc maksymalna 55 kW

W trakcie uruchamiania są 2 kolejne turbiny w Zapolicach. W ramach funkcjonującego na terenie Gminy systemu energetycznego zmodernizowane powinny zostać w przyszłości linie niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe 15/0,4 kV wraz z zasilającymi je liniami odgałęźnymi 15 kV, celem zapewnienia dostawy na poziomie lokalnym do poszczególnych miejscowości. Poza tym, na terenach przeznaczonych do zabudowy, przewidywana jest inwestycja w zakresie nowej sieci elektroenergetycznej średniego i niskiego napięcia, bądź rozbudowa istniejących sieci. Ponadto, możliwa jest lokalizacja elektrowni wiatrowych wraz z potrzebną infrastrukturą towarzyszącą, np. urządzeniami liniowymi, obiektami elektroenergetycznymi, strefami ochronnymi. Niedozwolone jest lokalizowanie elektrowni wiatrowych na terenie Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki, w strefie krawędziowej doliny Warty oraz na terenach chronionych z uwagi na przyrodę, kulturę i krajobraz.
Na terenach, na których zezwala się na instalację elektrowni wiatrowych, dozwolona jest również lokalizacja pozostałych odnawianych źródeł energii wraz z elementami towarzyszącymi.

3.3.1.5 Ciepłownictwo

Mieszkańcy Gminy zaopatrywani są w energię cieplną z lokalnych kotłowni przemysłowych oraz indywidualnych, zasilanych konwencjonalnymi nośnikami energii, bądź lokalnych kotłowni, zasilanych paliwem stałym lub olejowym, obsługujących obiekty administracji i oświaty.
Inwestycje planowane w zakresie ciepłownictwa dotyczą przede wszystkim modernizacji źródeł ciepła oraz wymiany na zasilane paliwem ekologicznym. Przewiduje się także wykorzystanie projektowanej sieci gazowej. W przyszłości planowane jest wykorzystywanie wyłącznie odnawialnych źródeł energii, co zapewni niemal całkowite oczyszczenie środowiska i zwiększy atrakcyjność regionu pod względem ekologicznym.

3.3.1.6 Gazownictwo

Na terenie Gminy Zapolice nie występuje sieć gazowa. W zakresie planowanych inwestycji przez teren Gminy przeprowadzony zostanie gazociąg wysokiego ciśnienia wraz z lokalizacją stacji redukcyjno-pomiarowej w Strońsku.

3.3.2 Ochrona środowiska

Stan sanitarny wód powierzchniowych na terenie Gminy Zapolice oceniany jest jako zły, podobnie jak w pozostałych częściach regionu. Ogólna czystość wód rzeki Warty, jak i jej dopływu – Widawki, nie mieści się w dopuszczalnych normach sanitarnych.
Jak wskazują badania, głównym powodem dość wysokiego poziomu zanieczyszczenia wód jest bezpośrednie odprowadzanie do rzek (lub rowów melioracyjnych, a stamtąd do rzek) nieoczyszczonych lub jedynie częściowo oczyszczonych ścieków. Celem ochrony wód ustalono określone zasady:

- zakaz rolniczego wykorzystywania ścieków w strefach ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych;
- dostosowywanie lokalizacji nowych obiektów (szczególnie tych uciążliwych dla środowiska) do struktur hydrogeologicznych;
- zwiększanie małej retencji wodnej oraz wdrażanie proekologicznych metod retencjonowania wody;
- wprowadzanie zalesień i zadrzewień.

Gmina Zapolice położona jest poza szlakami przewozu materiałów niebezpiecznych, nie przebiegają przez jej teren rurociągi paliw płynnych ani gazociąg. Gmina znajduje się na terenie zagrożonym powodzią (rzeki Warta, Widawka).

Brak zakładów przemysłowych oraz sieci dróg krajowych ulokowanych na terenie gminy sprawia, iż mieszkańcy nie są narażeni na zbyt wysoki poziom hałasu.

3.3.3 Infrastruktura społeczna

3.3.3.1 Edukacja

Na terenie Gminy Zapolice funkcjonują następujące placówki oświatowo-wychowawcze:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Zapolicach, w którego skład wchodzą: Szkoła Podstawowa im. 4-ego Pułku Piechoty Legionów w Zapolicach oraz Gimnazjum w Zapolicach;
- Publiczne Przedszkole w Zapolicach;
- Społeczna Szkoła Podstawowa w Rembieszowie.

Stopień komputeryzacji w poszczególnych szkołach przedstawia się następująco:

- w Zespole Szkół znajduje się łącznie 57 komputerów, w tym 12 przeznaczonych do użytku personelu, a 45 przeznaczonych do użytku uczniów;
- na terenie Publicznego Przedszkola znajdują się 4 komputery, w tym 2 przeznaczone do korzystania pracowników i 2 do użytku wychowanków;
- w Społecznej Szkole Podstawowej do ogólnego użytku przeznaczone są 4 komputery.

Jeśli chodzi o bazę sportową, do użytku uczniów Zespołu Szkół w Zapolicach przeznaczone są dwa obiekty, a mianowicie kompleks boisk do piłki nożnej i koszykowej oraz sala sportowa. Przy Społecznej Szkole Podstawowej w Rembieszowie znajduje się boisko sportowe. Przedszkole publiczne posiada zaplecze rekreacyjne w postaci placu zabaw, który jest systematycznie co roku doposażany w kolejne urządzenia. Środki na zakup urządzeń zabawowych przedszkole pozyskuje od sponsorów, firm współpracujących z przedszkolem, rady rodziców, a przede wszystkim z corocznych balów organizowanych dla dorosłych. Plac zabaw wyposażony jest w duży zestaw zabawowy z

basztami, pomostami, zjeżdżalniami, ruchomymi mostami Jest też podwójna duża huśtawka, koniki na sprężynach , ważka – huśtawka, lokomotywa z wagonikami oraz karuzela tarczowa. W drugiej części placu jest miejsce na ognisko i zabawy ruchowo sportowe. Plac zabaw w godzinach popołudniowych udostępniany jest także dzieciom spoza przedszkola, które pod opieką rodziców mogą spędzić czas na świeżym powietrzu.

W 2012 roku na oświatę przeznaczono łącznie 4 912 028,27 zł. Pieniądze zostały przeznaczone m.in. na utrzymanie poszczególnych placówek, dowóz dzieci do szkół, dokształcanie nauczycieli, refundację dotacji udzielonych dzieciom uczęszczającym do przedszkoli funkcjonujących poza Gminą Zapolice, pomoc materialną dla uczniów, awans zawodowy nauczycieli oraz realizację projektów oświatowych.

Na tle miasta Łodzi, uczniowie pobierający naukę w szkołach z terenu Gminy Zapolice wypadają nieco słabiej, zarówno jeśli chodzi o wyniki sprawdzianu szóstoklasisty, jak i egzaminu gimnazjalnego. Szczegółowe wyniki (wraz z porównaniem do średniej krajowej) zostały zaprezentowane w tabeli poniżej:

Tabela 7. Porównanie wyników sprawdzianu szóstoklasisty uczniów uczących się na terenie Gminy Zapolice z uczniami łódzkich szkół oraz średnią krajową, dane za rok 2012 [średni wynik punktowy]

	Gmina Zapolice	Łódź	Średnia krajowa	Różnica [do krajowej]
Czytanie	5,26	6,50	6,25	-0,99
Pisanie	5,05	6,21	5,88	-0,83
Rozumowanie	3,56	4,23	4,11	-0,55
Korzystanie z informacji	2,65	2,88	2,79	-0,14
Wykorzystanie wiedzy	2,84	3,76	3,72	-0,88
Wynik ogólny	19,35	23,58	22,75	-3,4

Źródło: OKE, CKE

Tabela 8. Porównanie wyników egzaminu gimnazjalnego uczniów uczących się na terenie Gminy Zapolice z uczniami łódzkich szkół oraz średnią krajową, dane za rok 2012 [w %]

	Gmina Zapolice	Łódź	Średnia krajowa	Różnica [do krajowej]
Część humanistyczna				
Z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie	52,2	62,7	61	-8,8
Z zakresu języka polskiego	57,1	66,0	65	-7,9
Część matematyczna				
Z zakresu przedmiotów przyrodniczych	45,2	52,2	50	-4,8
Z zakresu matematyki	44,0	49,8	47	-3

Źródło: OKE, CKE

3.3.3.2 Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy Zapolice funkcjonuje jeden Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZAMED" Sp. z o.o. z siedzibą w Zapolicach. W placówce pracuje 4 lekarzy, w tym 3 posiadających uprawnienia kilku specjalizacji medycznych (interna, medycyna ogólna, medycyna rodzinna, pediatria, rehabilitacja medyczna, ortopedia, traumatologia, stomatologia).
Ponadto w placówce zatrudnieni są:

- 2 osoby posiadające uprawnienia w zakresie rehabilitacji;
- 2 pielęgniarki środowiskowe rodzinne;
- 1 pielęgniarka medycyny szkolnej;
- 1 pomoc dentystyczna;
- 1 rejestratorka.

3.3.3.3 Pomoc społeczna

Na terenie Gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zapolicach, którego działalność nakierowana jest na pomoc najuboższym i chorym z terenu całej Gminy.
Na przestrzeni lat 2008-2011 zwiększała się liczba gospodarstw domowych, korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, jednocześnie zmniejszała się liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci. Szczegółowe informacje na temat świadczeń pomocy społecznej w Gminie Zapolice zostały przedstawione w tabelach poniżej:

Tabela 9. Ilość gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz liczba rodzin otrzymujących świadczenia rodzinne w latach 2008 - 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Świadczenia pomocy społecznej (gospodarstwa domowe)	170	174	199	207	192
Świadczenia rodzinne (liczba rodzin)	353	315	289	258	339

Źródło: GUS

Tabela 10. Kwota świadczeń oraz zasiłków rodzinnych w latach 2008 - 2012

[w tys. zł]	2008	2009	2010	2011	2012
Kwota świadczeń rodzinnych	1 252	1 227	1 335	1 268	1 342
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	974	935	1025	906	502
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych	177	176	186	193	brak danych

Źródło: UG Zapolice

3.3.3.4 Porządek publiczny i ochrona przeciwpożarowa

Za bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy Zapolice odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Zduńskiej Woli.

Tabela 11. Przyczyny najczęstszych interwencji Policji na terenie Gminy Zapolice w 2012 r

	2012
Wypadki drogowe	5
Kolizje drogowe, w tym:	27
Ranni	6
Zabici	0
Pijani kierowcy	25
Włamania	13
Kradzieże	11
Inne	25

Źródło: UG Zapolice

Na terenie Gminy Zapolice znajdują się następujące Ochotnicze Straże Pożarne:

- OSP Zapolice,
- OSP Pstrokonie,
- OSP Rembieszów,
- OSP Beleń; OSP Paprotnia;
- OSP Swędzieniejewice.

W Krajowym Systemie Ratownictwa Gaśniczego działają OSP w Zapolicach, OSP w Pstrokoniach oraz OSP Rembieszów.

3.3.3.5 Sport i rekreacja

Działająca na terenie Gminy, wiodąca instytucja rozwoju kultury fizycznej to Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zapolicach – w ramach Ośrodka prowadzone są zajęcia z zakresu:

- aerobiku,
- rytmiki,
- tańca nowoczesnego,
- plastyki,
- koła muzycznego,
- sportu masowego,
- ćwiczeń siłowych, rekreacyjno-sportowych.

Na terenie Ośrodka do dyspozycji mieszkańców jest sala TV-SAT wraz z dostępem do Internetu, stołem bilardowym i stołem do tenisa, sala wielofunkcyjna do zajęć merytorycznych i organizacji imprez, małe boisko sportowe do gier zespołowych; boiska do piłki siatkowej (plażowe i trawiaste);

teren zielony do innych gier i zabaw, plac do gry w piłkę koszykową na jeden kosz oraz do gry w badmintona jak również zadaszony taras pełniący funkcję mini amfiteatru i sceny.

W Gminie funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

- Ludowy Klub Sportowy „Paprotnia" – klub piłkarski;
- Ludowy Klub Sportowy „Amatorzy" Zapolice – klub piłkarski;
- Uczniowski Klub Sportowy „Talent" Zapolice – organizacja działająca na rzecz dzieci i młodzieży z terenu Gminy Zapolice, celem propagowania zdrowego trybu życia, kultury fizycznej i sportu;
- Lokalna Grupa Działania „Podkowa" – celem działalności jest poprawa jakości życia mieszkańców, z uwzględnieniem ochrony i promocji środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historycznych, w tym m.in. usług turystycznych oraz wzmocnienie kapitału społecznego i aktywizacji mieszkańców w zakresie innowacyjnych rozwiązań, konkurencyjnej gospodarki, w tym m.in. podnoszenie kwalifikacji mieszkańców.

Na bazę sportową Gminy składają się:

- pełnowymiarowy stadion piłkarski w Strońsku;
- hala sportowa przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Zapolicach;
- kompleks boisk sportowych przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Zapolicach, a także przy Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Zapolicach.

3.3.3.6 Kultura

W Gminie Zapolice funkcjonuje wspomniany wyżej Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zapolicach. W zakresie rozpowszechniania kultury ośrodek oferuje zajęcia teatralne, teatr ruchu, naukę gry na instrumentach klawiszowych oraz śpiew, naukę gry na gitarze, zajęcia z plastyki.

Na terenie Gminy działa również Gminna Biblioteka Publiczna w Zapolicach oraz jej filia w Rembieszowie. Księgozbiór bibliotek liczy ogółem 24 628 woluminów i co roku jest systematycznie aktualizowany. W 2012 r. zarejestrowano ogółem 841 czytelników i wypożyczono 13 382 książek. Do użytku przeznaczonych jest 6 komputerów w tym 3 udostępnione bezpłatnie dla mieszkańców a 3 do użytku pracowników GBP – czytelnicy maja również możliwość skorzystania z dostępu do Internetu. W 2012 roku na Gminną Bibliotekę Publiczną w Zapolicach przeznaczono: dotację podmiotową w kwocie 155 000 zł oraz dotacje celowe w kwocie 15 300 zł. Pieniądze zostały przeznaczone na utrzymanie dwóch placówek, komputeryzację, zakup książek i czasopism. W zakresie upowszechniania czytelnictwa biblioteka organizuje spotkania autorskie, zajęcia edukacyjne dla dzieci, warsztaty kulinarne, kosmetyczne oraz kursy maturalne z języka polskiego.

3.4 Sfera gospodarcza

W poniższym rozdziale przedstawiono bieżącą sytuację Gminy w zakresie przedsiębiorczości oraz wielkości i struktury podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy. Zaprezentowano również informacje odnośnie atrakcyjności rolniczej, turystycznej i rekreacyjnej Gminy.

3.4.1 Przemysł, przedsiębiorczość i struktura podmiotów gospodarczych

Według danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na dzień 26.02.2013 roku na terenie Gminy Zapolice aktywną działalność gospodarczą prowadziło 186 podmiotów (główne miejsce wykonywania działalności). Liczba czasowo zawieszonych działalności wynosiła 45.

Poniższa tabela przedstawia podział podmiotów gospodarczych w Gminie wg klasyfikacji PKD 2007.

Tabela 12. Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007

Sekcja	Nazwa sekcji	Liczba podmiotów
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2
C	Przetwórstwo przemysłowe	31
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1
F	Budownictwo	68
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	62
H	Transport i gospodarka magazynowa	20
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1
J	Informacja i komunikacja	5
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7
P	Edukacja	1
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1
S	Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	5
Suma		231

Źródło: Dane CEIDG

Zarejestrowane podmioty, funkcjonujące na terenie Gminy działy głównie w sektorze budowlanym, usługowym oraz przemysłowym. Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w sekcji F klasyfikacji PKD 2007, tj. Budownictwo (29%) oraz w sekcji G klasyfikacji PKD 2007, tj. handel hurtowy i detaliczny (27%). Ponadto, wiele spośród zarejestrowanych podmiotów związanych jest z sekcją C tj. przetwórstwem przemysłowym (13%).

Tabela 13. Podmioty gospodarcze wg sektora

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	278	291	306	300	336	331
sektor publiczny – ogółem	9	9	9	9	9	9
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	6	6	6	6	6	6
sektor prywatny – ogółem	269	282	297	291	327	322
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	235	248	264	256	288	282
sektor prywatny - spółki handlowe	11	11	9	10	10	9
sektor prywatny- spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	3	2	2	2	2
sektor prywatny - spółdzielnie	2	2	2	2	2	2
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	9	10	11	12	13	14

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Jak wskazują dane zawarte w powyższej tabeli, liczba podmiotów gospodarczych z sektora publicznego na terenie Gminy w latach 2006-2011 utrzymywała się na tym samym poziomie. Jeśli chodzi o sektor prywatny, to w analizowanym okresie występowały niewielkie wahania w liczbie podmiotów. Udział sektora prywatnego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej w latach 2006-2011 wyniósł ponad 95%.

Do największych pracodawców w Gminie Zapolice zaliczyć można:

1. KRZEM Sp. z o.o. w Ptaszkowicach,
2. STEMOT M. Strzeliński, D. Strzeliński S.j. w Zapolicach,
3. Zakład Produkcyjno – Handlowy – Masarnia Zapolice Wawrzyniakowie S.j. w Zapolicach,
4. ZAMED Sp. z o.o. w Zapolicach,
5. Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe W&W Wioletta Woźniak w Marcelowie,
6. Piekarnia J. Sz. Chudobińscy s.c. w Zapolicach,
7. Zakład Budowlany K. Kaczmarek w Beleniu,
8. Zespół Szkół Ogólnokształcących z Zapolicach,
9. Urząd Gminy w Zapolicach,
10. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zapolicach,
11. Publiczne Przedszkole w Zapolicach,
12. Agromex Sp. j. w Swędzieniejewicach.

Tabela 14. Środki ze źródeł zewnętrznych pozyskane przez Gminę Zapolice

Nazwa projektu	Czas realizacji	Całkowita wartość projektu w PLN	Źródło dofinansowania	Kwota dofinansowania
Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Swędzieniejewice, gm. Zapolice	2013-2014	535 254,01	Odnowa i rozwój wsi LGD Podkowa – PROW Środki Własne	363 332,69 171 921,32
Rozbudowa drogi gminnej nr 119008E Marżynek-Młodawin Górny-Wygiełzów, gmina Zapolice- etap I Młodawin Górny Wygiełzów	2013	2 401 318,44	Narodowy Prog. Przebudowy Dróg Lokalnych- etap II Budżet Woj. Łódzkiego Środki własne	1 200 659,22 461 090,00 739 569,22
Modernizacja kotłowni poprzez zastosowanie systemu wykorzystującego odnawialne źródła energii w budynku ZSO w Zapolicach	2013	69 142,00	Dotacja WFOŚiGW w Łodzi Środki własne	55 313,00 13 829,00
Zakup i montaż elementów zabawowych w ramach urządzenia placu zabaw dla dzieci w m. Zapolice	2013	48 414,77	Małe Projekty LGD Podkowa – PROW Środki własne	25 000,00 23 414,77

Źródło: UG Zapolice

3.4.2 Rolnictwo

Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 8 121 ha, użytki rolne zajmują 76,7% jej powierzchni, natomiast użytki leśne stanowią 18%. Średnia wielkość gospodarstwa dla powiatu zduńskowolskiego wg danych ze Spisu Rolnego z 2010 roku mieści się w przedziale od 5 do 7,49 ha. Średnia wielkość gospodarstwa w Gminie Zapolice wg powyższego źródła wynosi 5,73 ha. Wg danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku na terenie Gminy Zapolice było 846 gospodarstw rolnych. Poniższa tabela zawiera informacje na temat struktury wielkościowej gospodarstw w Gminie Zapolice

Tabela 15. Struktura gospodarstw rolnych

Powierzchnia gospodarstw	Liczba gospodarstw
do 1 ha	215
1 – 5 ha	358
5 – 10 ha	185
10 ha i więcej	88
Ogółem	846

Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny 2010

Jak wskazuje powyższa tabela największą liczba gospodarstw w Gminie posiada powierzchnię w przedziale od 1 do 5 ha.
Większość gospodarstw rolnych w Gminie Zapolice stanowią gospodarstwa wielokierunkowe. Tylko nieliczne gospodarstwa rolne w Gminie są gospodarstwami wyspecjalizowanymi np. w:

- hodowli była mlecznego - 17 gospodarstw,
- hodowli trzody chlewnej - 7 gospodarstw,
- produkcji bydła opasowego - 1 gospodarstwo.

Poniższa tabela przedstawia rozkład użytków rolnych znajdujących się na terenie Gminy Zapolice.

Tabela 16. Użytkowanie gruntów

Rodzaj gruntu	Powierzchnia ha
Ogółem	7 548
użytki rolne w tym:	6 229
grunty orne	4 378
sady	78
łąki	735
pastwiska	722
grunty rolne zabudowane	251
pozostałe grunty	65
lasy i grunty leśne	1 319

Źródło: Dane Urzędu Gminy Zapolice

Największą powierzchnię wśród wszystkich gruntów ujętych w powyższej tabeli zajmują użytki rolne, które stanowią 82,5% powierzchni. Lasy i grunty leśne stanowią blisko 18% powierzchni użytkowanych gruntów.

3.4.3 Turystyka i rekreacja

Walorem turystycznym Gminy Zapolice jest naturalne, w niewielkim stopniu przekształcone przez człowieka środowisko oraz występowanie lasów. Zalesienie terenu Gminy (około 18%), tworzy specyficzny mikroklimat sprzyjający wzrostowi i rozwojowi grzybów oraz owoców leśnych, co jest czynnikiem mogącym zachęcić potencjalnych turystów do odwiedzania Gminy. Kolejnym atutem jest czyste powietrze, nieskażone szkodliwymi substancjami, co związane jest z brakiem na terenie Gminy (lub w jej najbliższym sąsiedztwie) zakładów produkcyjnych oraz dróg tranzytowych o statusie krajowym i wojewódzkim.
Wyjątkową atrakcję turystyczną stanowi Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki. Charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu, widocznymi starymi utworami wapiennymi, pobocznymi dolinkami, obszarami wydmowymi oraz torfowiskami. Teren Parku jest ciekawy pod względem botanicznym, z uwagi na niewielkie zmiany wprowadzone przez działalność człowieka. Zwłaszcza flora bagienna, łąkowa i wodna jest niezwykle bogata i różnorodna.

Na południowym obszarze Gminy Zapolice usytuowana jest część rezerwatu Korzeń, należącego do Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki. Celem utworzenia rezerwatu była ochrona torfowiska, na którego terenie występują rozmaite populacje chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Ze względu na niejednorodną grubość warstwy runa i związane z tym niebezpieczeństwo (nie zawsze jest ona na tyle gruba, aby utrzymać ciężar człowieka), obowiązuje zakaz wchodzenia na obszar rezerwatu, jednakże można go oglądać z zewnątrz.

Do najciekawszych miejsc na terenie Gminy Zapolice doprowadzą odwiedzających szlaki turystyczne:

- pieszy szlak turystyczny „Wokół Zduńskiej Woli" – szlak rozpoczyna się w mieście Zduńskiej Woli, następnie przebiega przez miejscowości Paprotnia, Zapolice, Strońsko, Beleń, Poręby. O jego atrakcyjności stanowi krajobraz dolin rzek Warty i Widawki, jako część Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki;

- pieszy „Szlak walk nad Wartą 1939 r." – przebieg szlaku: Warta – Glinno – Pierzchnia Góra – Mnichów – Podłężyce – Strońsko – Pstrokonie – Strumiany – Burzenin. Szlak usytuowany jest w dolinie Warty, biegnie przez miejscowości związane m.in. z 10-tą Dywizją Piechoty Strzelców Kaniowskich, wchodzącą w skład Armii „Łódź" i jej walkami o utrzymanie pozycji obronnych na linii Warty, na odcinku od Glinna do Pstrokoń, we wrześniu 1939 r. Podczas wędrówki szlakiem można obejrzeć m.in.: schrony bojowe, bunkry, resztki umocnień przeciwczołgowych, cmentarze wojenne, zabytki architektury, krajobrazy typowe dla dolin Warty i Widawki;
- szlak rowerowy wokół Gminy Zapolice – przebiega przez miejscowości Holendry – Paprotnia – Marżynek – Ptaszkowice – Jelno – Branica – Kalinowa – Rembieszów – Woźniki – Pstrokonie – Strońsko – Beleń;
- wojewódzki szlak konny im. majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala" – jest to szlak konny, powstały na terenie województwa łódzkiego jako najdłuższa w Europie trasa, przeznaczona do turystyki konnej. Na obszarze Gminy przebiega przez miejscowości: Wygiełzów, Młodawin Górny, Marżynek, Paprotnia, Świerzyny, Beleń, Zapolice, Strońsko, Pstrokonie, Woźniki, Rembieszów i Jeziorko.

Ponadto atrakcję turystyczną Gminy stanowi spływ kajakowy rzeką Wartą, który organizowany jest od 2011 roku i przyciąga rzeszę amatorów sportów wodnych.

Turyści preferujący atrakcje historyczne także mogą znaleźć coś dla siebie, ponieważ w każdy pierwszy weekend września w miejscowości Beleń odbywa się inscenizacja walki 30 Pułku Strzelców Kaniowskich z wojskami niemieckimi, nawiązująca do wydarzeń z 1939 roku. Poza tym, na terenie Gminy występują zabytki architektury sakralnej oraz świeckiej (dworki i pałace). Walory turystyczne obiektów zostały szczegółowo opisane w jednym z podrozdziałów niniejszego opracowania - Zasoby *kulturowe*.

Według danych GUS Gmina Zapolice w 2011 roku nie posiadała na swoim terenie żadnego obiektu zbiorowego zakwaterowania, a tym samym nie udzieliła również żadnego noclegu.

Obecnie na obszarze Gminy działają 2 gospodarstwa agroturystyczne:

- Agroland – w miejscowości Rembieszów;
- Ośrodek Rekreacyjny „Na Wyspie" – zlokalizowany w Młodawinie Górnym.

3.4.4 Atrakcyjność inwestycyjna Gminy

Zważywszy na położenie, wielkość oraz zasoby Gminy Zapolice, jak również brak dużych zakładów przemysłowych, czynnikami dominującymi w procesie przyciągania potencjalnych inwestorów na teren Gminy będą najprawdopodobniej turystyka oraz rolnictwo, budownictwo mieszkaniowe. Przeważająca część obszaru Gminy wykorzystywana jest do celów rolniczych. Według danych Urzędu Gminy Zapolice użytki rolne stanowią 76,7% ogólnej powierzchni terenu, a użytki leśne – 18%. Przy czym większość gospodarstw nie specjalizuje się w uprawie konkretnych roślin bądź hodowli zwierząt, lecz są to gospodarstwa wielokierunkowe.

Pozytywną stroną są projekty przeznaczone do realizacji w 2013 roku:

- „Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Swędzieniejewice, gm. Zapolice" – w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013; realizacja I etapu – 2013 r., II etapu – 2014 r.;
- „Rozbudowa drogi gminnej Nr 119008E Marżynek – Młodawin Górny – Wygiełzów, gmina Zapolice" – etap I Młodawin Górny – Wygiełzów. W ramach Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych. Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój. Realizacja – 2013 r.

Przewiduje się również inwestycje o znaczeniu lokalnym, m.in. budowę, przebudowę oraz modernizację dróg gminnych, powiatowych; budowę sieci kanalizacji sanitarnej; modernizację i rozbudowę sieci wodociągowej; tereny dla nowych linii elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia, o ile będą przebiegać poza korytarzami dróg publicznych.

Zdecydowanym atutem Gminy jest krajobraz, po części chroniony, ze względu na jego szczególny charakter przyrodniczy.

Gmina Zapolice posiada ofertę inwestycyjną w postaci czterech działek w miejscowości Ptaszkowice (tab. 17) położonych ok. 6 km od miasta Zduńska Wola.

Tabela 17. Oferta inwestycyjna z terenu Gminy Zapolice

L.p.	Rodzaj nieruchomości	Charakterystyka nieruchomości	Właściciel	Cel oferty	Przeznaczenie nieruchomości
1.	Cztery działki niezabudowane w miejscowości Ptaszkowice (nr 3/6, 3/7, 3/8, 3/9)	Powierzchnia działek: 3/6 – 4,40 ha 3/7 – 6,08 ha 3/8 – 1,32 ha 3/9 – 7,76 ha Działki graniczą z drogą gminną o nawierzchni asfaltowej. Działki nie są uzbrojone. Wodociąg gminny przebiega w odległości ok. 600 m i jest możliwość podłączenia. W odległości 200 m przebiega sieć energetyczna średniego napięcia. Kanalizacji brak. Działki leżą na terenach niezabudowanych, otoczone są polami i lasami. W chwili obecnej nie są użytkowane. Działki położone są w odległości około 6 km od miasta Zduńska Wola. Dojazd drogą asfaltową (gminną i powiatową).	Gmina Zapolice Urząd Gminy Zapolice 98 -161 Zapolice Ul. Plac strażacki 5 Tel.: 43/823-19-82 e-mail: urząd@zapolice.pl	Dzierżawa, użytkowanie wieczyste	Przeznaczenie terenów w studium to: tereny zabudowy produkcyjno – usługowej, składów i magazynów. Obecnie dla tych działek opracowywany jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Źródło: Dane Urzędu Gminy Zapolice

3.4.5 Sytuacja finansowa Gminy

Podstawowe źródło dochodów Gminy stanowią subwencje i dotacje celowe z budżetu Państwa, choć ich udział na przestrzeni ostatnich lat spadł z 72% w roku 2006 do 62% w roku 2012. W ostatnich latach widać systematyczny wzrost środków pozyskiwanych z budżetu Unii Europejskiej. Wydatki Gminy w ciągu ostatnich sześciu lat wzrosły o ponad połowę. Zadłużenie Gminy na przestrzeni lat 2006-2012 wzrastało. Wskaźnik zadłużenia Gminy w analizowanych latach kształtował się na poziomie od 19% do 30% osiągniętych dochodów. Nadwyżkę budżetową odnotowano w latach 2008 i 2009.

Zestawienia przedstawione na kolejnych stronach (tabela 18 i 19) prezentują wartości głównych źródeł dochodów i pozycji wydatków Gminy Zapolice na przestrzeni lat 2006-2012.

Tabela 18. Dochody budżetu Gminy Zapolice wg głównych źródeł w latach 2006 – 2012 (w zł)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dochody ogółem w tym:	**8 382 014,95**	**9 253 830,05**	**10 685 000,94**	**11 948 756,57**	**14 468 938,87**	**12 459 233,38**	**12 854 857,39**
Dochody własne (bieżące)	2 085 143,90	2 583 704,90	2 938 198,90	3 148 058,06	3 591 507,32	3 610 511,27	3 587 631,44
Subwencja ogólna	4 061 359,00	4 311 888,00	5 051 564,00	5 698 216,00	5 580 137,00	5 535 490,00	5 768 028,00
Dotacje celowe z budżetu Państwa	1 973 209,93	2 128,671,52	2 270 449,04	2 113 648,74	3 533 858,27	2 438 546,19	2 171 294,06
Środki z budżetu Unii Europejskiej	64 611,68	48 000,00	61 891,99	96 593,42	190 977,77	437 609,47	240 560,29

Źródło: Dane Urzędu Gminy Zapolice

Tabela 19. Wydatki, deficyt/nadwyżka, przychody, rozchody oraz kwota długu Gminy Zapolice w latach 2006 – 2012 (w zł)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wydatki ogółem w tym:	**8 856 799,11**	**9 949 418,61**	**10 497 719,17**	**11 911 416,30**	**15 277 323,71**	**12 485 547,83**	**13 630 575,60**
Bieżące	7 472 400,72	8 211 800,58	9 122 972,92	9 482 850,71	11 818 297,32	11 329 852,80	11 483 455,68
Majątkowe	1 384 398,39	1 737 618,03	1 374 746,25	2 428 565,59	3 459 026,39	1 155 695,03	2 147 119,92
Deficyt/ Nadwyżka	**-474 784,16**	**-695 588,56**	**187 281,77**	**37 340,27**	**-808 384,84**	**-26 314,45**	**-775 718,21**
Przychody ogółem	**984 668,00**	**1 801 866,76**	**1 163 269,74**	**1 349 186,51**	**1 712 206,71**	**1 237 173,82**	**1 999 893,37**
Rozchody ogółem	**483 022,00**	**574 920,26**	**960 365,00**	**964 918,08**	**895 606,20**	**994 966,00**	**1 056 119,15**
Kwota długu na 31 grudnia	**1 873 859,50**	**2 810 573,00**	**2 482 119,00**	**2 398 944,83**	**2 793 936,63**	**2 873 084,79**	**3 600 965,64**

Źródło: Dane Urzędu Gminy Zapolice

.

3.5 Analiza SWOT

3.5.1 Zasoby Gminy

Tabela 20. Analiza SWOT zasobów Gminy

Mocne strony	*Słabe strony*
• ogólny wzrost liczby mieszkańców Gminy, w tym wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym • usytuowanie części Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki na terenie Gminy oraz Rezerwatu Przyrody „Korzeń” • sprzyjający klimat dla rozwoju gospodarki • różnorodność zabytków, organizowanie cyklicznych imprez o charakterze historycznym	• spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym • wzrost liczby osób bezrobotnych • słabo rozwinięty system opieki społecznej (np. brak wsparcia dziennego SDPS) • przewaga gleb o najniższej klasie bonitacyjnej (V-VI)
Szanse	***Zagrożenia***
• silny potencjał społeczny • rozwój turystyki i związane z nim dodatkowe dochody • rozwój osadnictwa (budownictwo mieszkalne i letniskowe) • działania w kierunku aktywizacji zawodowej mieszkańców • poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży	• brak możliwości wykorzystania turystycznego walorów gminy ze względu na ograniczenia wynikające z wymogów ochrony środowiska • stopniowa degradacja zasobów naturalnych Gminy wraz z rozwojem turystyki • wzrost poziomu bezrobocia

Źródło: Opracowanie własne

3.5.2 Zagospodarowanie przestrzenne

Tabela 21. Analiza SWOT - zagospodarowanie przestrzenne

Mocne strony	*Słabe strony*
• przebieg drogi szybkiego ruchu – S8 przez teren Gminy • połączenia komunikacyjne PKS i MPK • rozwinięta sieć infrastruktury wodnej wykorzystanie elektrowni wiatrowych jako źródeł energii odnawialnej • ochrona przeciwpożarowa • baza sportowa • lokalne grupy działania w zakresie rekreacji i kultury • występowanie na obszarze Gminy odcinka łódzkiego szlaku konnego	• brak dróg krajowych lub wojewódzkich • nierównomiernie rozwinięta infrastruktura drogowa • brak ścieżek rowerowych • niewielka liczba połączeń komunikacyjnych z innymi miejscowościami (brak komunikacji z częścią wschodnią Gminy) • brak składowiska odpadów na terenie Gminy • brak sieci gazowej • zły stan sanitarny wód powierzchniowych • słabość lokalnego systemu melioracyjnego • brak planu zagospodarowania przestrzennego dla większości obszaru Gminy (istnieją plany fragmentaryczne) • brak placówek kształcenia ponadgimnazjalnego • stosunkowo mały wybór placówek ochrony zdrowia
Szanse	*Zagrożenia*
• rozwój odnawialnych źródeł energii np. farmy wiatrowe, baterie słoneczne • rozwój budownictwa indywidualnego • wytyczenie i odpowiednie oznakowanie ścieżek rowerowych i pieszych o walorach przyrodniczo-kulturowych • poprawa infrastruktury obiektów oświatowych i rekreacyjnych (pomieszczenia przedszkolne, place zabaw, budowa boiska wielofunkcyjnego) • dodatkowe wpływy do budżetu Gminy (turystyka, inwestycje związane z drogą S-8) • budowa gazociągu • modernizacja linii niskiego napięcia	• zagrożenie powodziowe, • trudności z pozyskiwaniem środków na inwestycje infrastrukturalne • degradacja środowiska naturalnego (turystyka, droga S-8)

Źródło: Opracowanie własne

3.5.3 Sfera gospodarcza

Tabela 22. Analiza SWOT - strefa gospodarcza

Mocne strony	*Słabe strony*
• tereny inwestycyjne • bliskość Zduńskiej Woli (potencjalny rynek zbytu dla lokalnych producentów) • potencjał do rozwoju turystyki i związanych z tym dodatkowych wpływów do budżetu	• brak wyspecjalizowanego rolnictwa • niski stopień zmechanizowania rolnictwa • rozdrobnienie gospodarstw rolnych • przewaga gleb o najniższej klasie bonitacyjnej • brak lokalnego rynku zbytu • brak promocji produktów lokalnych • niedostatecznie rozwinięty duch przedsiębiorczości
Szanse	***Wyzwania***
• wykorzystanie potencjału Gminy wynikającego z jej zróżnicowania (część wsch. o charakterze inwestycyjno-gospodarczym i część zach. o charakterze rekreacyjno-turystycznym) • rozwój agroturystyki (rozbudowa bazy noclegowej i gastronomicznej) • tworzenie grup producenckich, • promocja produktów lokalnych, • rozwój postaw przedsiębiorczych oraz sektora MŚP • utworzenie mini-targowiska w Zapolicach • rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej • możliwość wykorzystania funduszy zewnętrznych	• ucieczka z terenów wiejskich osób młodych, • brak kontynuowania działalności rolniczej • dalszy spadek dochodowości tradycyjnego rolnictwa • konkurencja o turystę z innymi miejscowościami zlokalizowanymi na terenie woj. łódzkiego i kraju

Źródło: Opracowanie własne

3.6 Wyniki sondażu społecznego

3.6.1 Obserwacje i wnioski z badania ankietowego na kluczowych reprezentantach społecznych Gminy

Badanie przeprowadzone zostało w dniach 12-20.04.2013 r. Kwestionariusze wypełniło 7 reprezentantów gminy Zapolice. W badaniu udział wzięli:

- radni (5)
- przedstawiciele Urzędu Gminy i ośrodka kultury (2).

W pytaniu 1. interesariusze poproszeni zostali o określenie priorytetowych, dla władz gminy, obszarów działań. Każdy z nich oceniali w skali od „bardzo istotny" do „nieistotny". Respondenci mieli do wyboru dziewięć predefiniowanych obszarów:

1. Rozwój kultury, oświaty i nauki
2. Rozwój rozrywki i sportu
3. Rozwój infrastruktury i transportu
4. Rozwój potencjału społeczno – gospodarczego
5. Rozwój potencjału turystycznego
6. Poprawa jakości środowiska naturalnego
7. Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia
8. Poprawa bezpieczeństwa
9. Poprawa jakości obsługi mieszkańców przez władze Gminy.

Odpowiedzi udzielane przez interesariuszy gminy ilustruje poniższy wykres:

Rysunek 10. Obszary priorytetowe w opinii reprezentantów Gminy

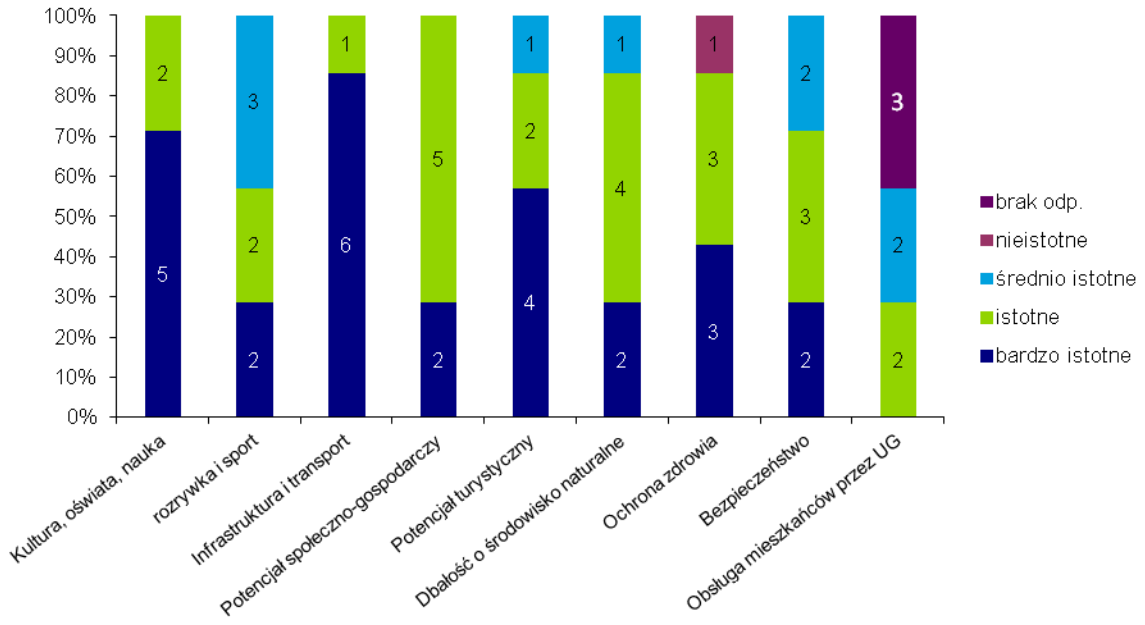

Źródło: Opracowanie własne

Pierwsze miejsce wśród ocen „bardzo istotnych" zajął obszar 3 „Rozwój infrastruktury i transportu" – to on powinien według respondentów stanowić priorytet dla władz Gminy w perspektywie najbliższych lat. Wśród kluczowych działań jakie Gmina powinna podjąć podkreślano konieczność rozbudowy i modernizacji sieci dróg gminnych, rozwoju systemu wodno-kanalizacyjnego, budowy stacji uzdatniania wody oraz wdrożenia programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.
Na drugim miejscu pod względem istotności respondenci wymieniali kwestie związane z obszarem 1- „Rozwój kultury, oświaty i nauki". Wskazywano na potrzebę zwiększenia ilości miejsc w lokalnych przedszkolach (budowa nowych obiektów), modernizację budynków oświatowo-kulturalnych (szkoły oraz Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu). W ankietach akcentowano konieczność zagwarantowania dzieciom i młodzieży opieki i zajęć dodatkowych – szczególnie w okresie ferii zimowych i letnich.
Na trzecim miejscu respondenci umiejscowili kwestie związane z rozwojem potencjału turystycznego. O atrakcyjności turystycznej terenu decyduje, zdaniem reprezentantów społecznych, przede wszystkim obecność dwóch rzek – Warty i Widawki, których odpowiednie zagospodarowanie i promocja mogą być bodźcem do tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze związanym z obsługą turystów. Aby w pełni wykorzystać ten potencjał Gmina powinna zaangażować się w rozwój infrastruktury turystycznej poprzez budowę przystani kajakowej (Pstrokonie), ścieżek rowerowych, szlaków do nordic walking oraz ich prawidłowe oznakowanie, a także zapewnienie podstawowej bazy noclegowo-gastronomicznej (np. w formie gospodarstw agroturystycznych).
Kolejnym obszarem, na którym Gmina powinna skupić swoje działania są zagadnienia społeczno – gospodarcze. Wśród nich na największą uwagę zasługuje, zdaniem respondentów, problem bezrobocia oraz przygotowania terenów inwestycyjnych i stworzenie spójnej oferty skierowanej do podmiotów posiadających środki finansowe i zainteresowanych podjęciem na terenie gminy działań gospodarczych.
Piąte miejsce pod względem liczby ocen „bardzo istotnych" zajmują kwestie związane z ochroną zdrowia. W kwestionariuszach proponowano uruchomienie i wdrażanie programów profilaktycznych (w tym profilaktyki onkologicznej). Pozostałe głosy dotyczyły potrzeby zwiekszenia dostępu do specjalistycznej opieki lekarskiej oraz modernizacji i doposażenia placówek w odpowiedni sprzęt. Zasugerowano też, że na poprawę jakosci usług świadczonych przez ośrodek w Zapolicach pozytywny wpływ mogłaby mieć zwiększona konkurencja w sektorze opieki zdrowotnej.
Mniej istotnym obszarem, w opinii respondentów, są zagadnienia związane z ochroną srodowiska naturalnego. Ponownie zaakcentowano tu potrzebę rozwoju sieci kanalizacyjnej oraz działania wspierajace budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Problem ochrony środowiska naturalnego postrzegany jest również przez pryzmat stanu terenów zielonych Gminy (ochrona lasów, rekultywacja parków podworskich) i powietrza (ograniczenie emisji CO_2, inwestycje w odnawialne źródła energii). W ankietach zgłoszono także problem modernizacji zabezpieczeń przeciwpowodziowych oraz gospodarki odpadami – głównie pod kątem systemu ich segregowania.
Na siódmym miejscu pod względem ważności w opinii kluczowych reprezentantów znalazł się obszar dotyczący poziomu bezpieczeństwa, gdzie kładziono nacisk na potrzebę systematycznego doposażania jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w niezbędny sprzęt (m.in. ratowniczy) oraz zwiększenie zabezpieczenia przeciwpowodziowego np. poprzez podjęcie ponadgminnej inicjatywy mającej na celu budowę zbiornika retencyjnego „Rembieszów – Pstrokonie". Zwracano również uwagę, że brak na terenie Zapolic posterunku policji wpływa negatywnie na poziom bezpieczeństwa w Gminie.
Przedostatnie miejsce na liscie obszarów priorytetowych dla rozwoju Gminy zajmuje obszar rozrywki i sportu. Według respondentów należy poszerzyć ofertę kulturalną skierowaną do mieszkańców i osób spoza Gminy (wieksza liczba imprez na wzór Dni Zapolic, inscenizacje historyczne oraz pobudzanie działalności kół zainteresowań angażujących lokalną społeczność). Gmina powinna również zapewnić odpowiednie warunki do rozwoju sportu np. poprzez poprawę stanu istniejących obiektów (modernizacja stadionu w Zapolicach) jak i budowę nowych (boisko wielofunkcyjne przy GOKiS) oraz promocję sportu i aktywnego trybu życia wśród mieszkańców Gminy.
Najmniej istotnym obszarem, w opinii reprezentantów społecznych, jest poprawa jakosci obsługi mieszkańców przez władze Gminy. Zdaniem ankietowanych osób należy ułatwić klientom Urzędu Gminy załatwianie spraw urzędowych np. poprzez zastosowanie e-administracji, fachową pomoc przy

wypełnianiu niezbędnych fromularzy oraz usprawnienie systemu przepływu informacji pomiędzy Urzędęm a mieszkańcami Gminy.

W pytaniu trzecim respondenci zostali poproszeniu o wskazanie najważniejszych działań jakie Gmina powinna podjąć dla poprawy jakości życia swoich mieszkańców. Odnotowano następujące odpowiedzi:

- nawiązanie współpracy z gminami partnerskimi,
- poprawę warunków funkcjonowania oświaty i kultury,
- budowę asfaltowych dróg gminnych,
- poprawę infrastruktury drogowej, wodociągowej, budowa przydomowych oczyszczalni,
- poprawę stanu sieci wodociągowej gminy,
- budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Wyliczając w pytaniu piątym najważniejsze atuty Gminy Zapolice ankietowani pisali o:

- atrakcyjnym położeniu geograficznym,
- walorach przyrodniczych, krajobrazowych i historycznych,
- zasobach terenów pod budowę i rozwój osadnictwa,
- położeniu w bliskiej odległości od większych ośrodków miejskich,
- inwestycje kanalizacyjne.

Szanse rozwoju respondenci wiążą przede wszystkim z następującymi kwestiami:

- rozwojem infrastruktury turystycznej,
- zagospodarowaniem doliny Warty,
- aktywizacją sektora Organizacji Pożytku Publicznego,
- rozwojem turystyki weekendowej, agroturystyki,
- promocją walorów turystycznych Gminy,
- przyciąganiem inwestorów,
- możliwością pozyskiwania funduszy UE oraz współpracą z sąsiednimi gminami,
- modernizacją dróg,
- posiadaniem zasobów w postaci terenów inwestycyjnych.

W ankietach zdefiniowano również podstawowe słabe strony Gminy, na które wg ankietowanych składa się:

- stan infrastruktury drogowej,
- stan infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- mała liczba firm produkcyjnych,
- brak funduszy na inwestycje,
- biurokratyzacja,
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych,
- wysoka stopa bezrobocia,
- brak infrastruktury turystycznej, brak agroturystyki,
- duża liczba osób korzystających z pomocy opieki społecznej.

Respondenci, wskazując na główne wyzwania stojące obecnie przez władzami Gminy, poruszyli kwestię walki z bezrobociem oraz wzmocnienia pozycji Gminy Zapolice w regionie, przygotowania oferty inwestycyjnej i pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych.

3.6.2 Obserwacje i wnioski z badania ankietowego wśród mieszkańców Gminy

Badanie przeprowadzone zostało w dniach 16-20.03.2013 r. Kwestionariusze wypełniło 55 mieszkańców gminy Zapolice.
W pytaniu pierwszym poproszono ankietowane osoby o wskazanie trzech najistotniejszych ich zdaniem Obszarów, na których skupić swoją uwagę powinny władze Gminy.
Na wykresie poniżej przedstawiono jak istotny, wg oceny respondentów, powinien być dla władz rozwój gminy w następujących obszarach:
Obszar 1 (Rozwój kultury, oświaty i nauki),
Obszar 2 (Rozwój rozrywki i sportu),
Obszar 3 (Rozwój infrastruktury i transportu),
Obszar 4 (Rozwój potencjału społeczno-gospodarczego),
Obszar 5 (Rozwój potencjału turystycznego),
Obszar 6 (Poprawa jakości środowiska naturalnego),
Obszar 7 (Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia),
Obszar 8 (Poprawa bezpieczeństwa),
Obszar 9 (Poprawa jakości obsługi mieszkańców przez władze gminy).

Rysunek 11. Obszary priorytetowe w opinii mieszkańców Gminy

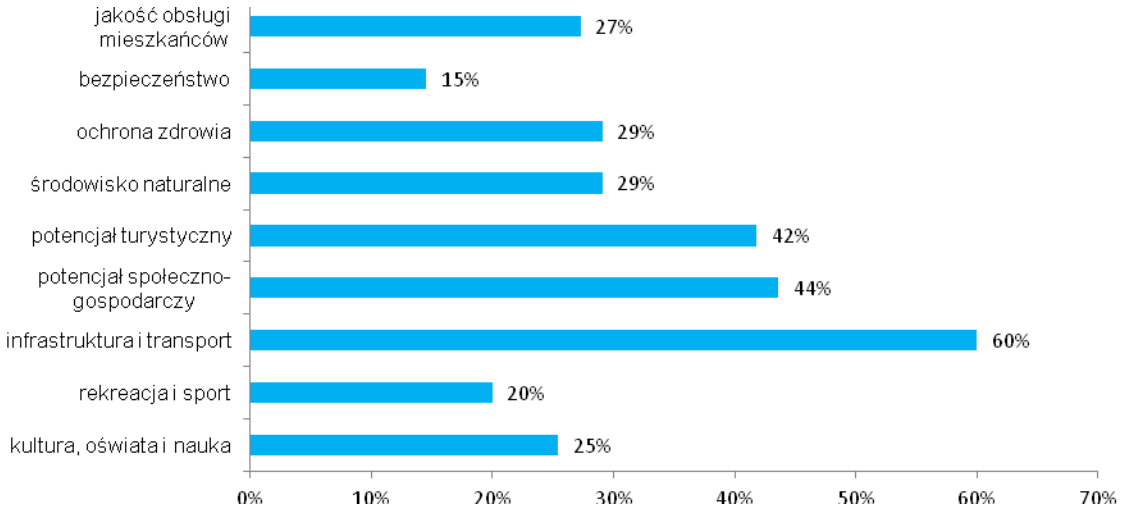

Źródło: Opracowanie własne

Celem drugiego pytania było przypisanie każdemu z wcześniej wymienionych obszarów najważniejszych inicjatyw, które zdaniem respondentów powinny zostać podjęte przez Gminę. Każdy z respondentów miał możliwość wskazania więcej niż jednego działania w wybranym przez siebie obszarze – wszystkie głosy zostały uwzględnione w analizie.

Najbardziej istotnym dla ankietowanych obszarem, który powinien stanowić priorytet dla władz Gminy na najbliższe lata jest „Rozwój infrastruktury i transportu" – wymieniło go 60% respondentów. Wśród działań kluczowych jakie władze Gminy powinny podjąć w tym obszarze najczęściej pojawiały się głosy mówiące o konieczności:

- polepszenia stanu dróg – 36% wskazań,
- rozwoju sieci kanalizacyjnej – 21% wskazań,
- zadbania o stan chodników, poboczy – 10% wskazań.

Rysunek 12. Obszar infrastruktury i transportu

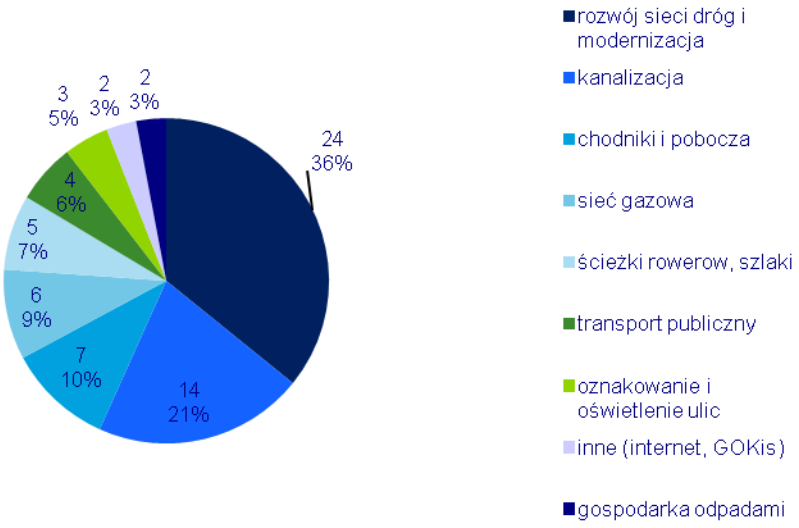

Źródło: Opracowanie własne

Mówiąc o działaniach dot. konieczności poprawy stanu infrastruktury wskazywano na potrzebę rozwoju sieci dróg gminnych i powiatowych oraz konieczność systematycznej i równomiernej modernizacji dróg już istniejących. Zwracano uwagę, że niezbędna jest budowa poboczy, chodników oraz zainstalowanie oświetlenia ulic. Mając na uwadze bezpieczeństwo poruszania się po Gminie respondenci wspominali też o potrzebie budowy ścieżek rowerowych (m.in. w miejscowości Strońsko). Istotna dla mieszkańców jest również możliwość dojazdu do innych ośrodków miejskich – postulowano o bardziej rozwiniętą sieć połączeń PKS (częstotliwość połączeń). Mieszkańcy uważają również, że Gmina powinna kontynuować działania związane z rozwojem kanalizacji oraz sieci gazowej. Odnotowano również pojedyncze głosy na temat potrzeby remontu placówki Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu funkcjonującego w Zapolicach oraz działań porządkowych nastawionych na likwidowanie dzikich wysypisk śmieci.

Drugim najistotniejszym dla mieszkańców obszarem jest „Rozwój potencjału społeczno-gospodarczego", za którym opowiedziało się 44% ankietowanych.
W ramach tego obszaru najczęściej wymieniano potrzebę:

- pozyskiwania inwestorów – 36% wskazań,
- zmniejszenia bezrobocia poprzez tworzenie miejsc pracy – 19% wskazań,
- działań wspierających rozwój przedsiębiorczości i aktywizujących społeczność lokalną – po 19% wskazań.

Rysunek 13. Obszar społeczno – gospodarczego

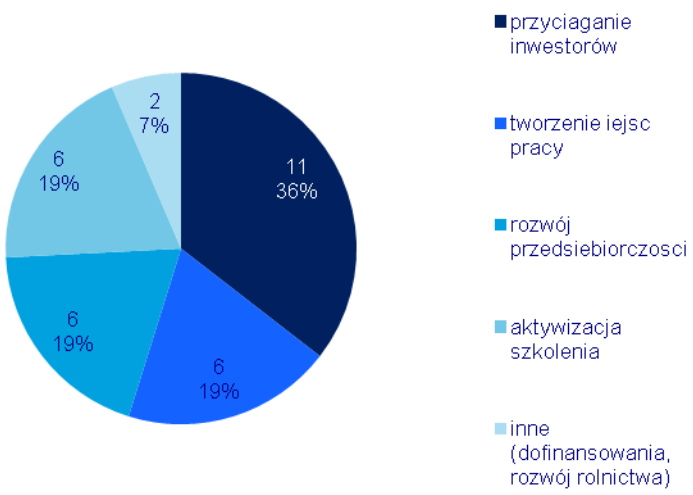

Źródło: Opracowanie własne

Respondenci zwracali uwagę, że władze Gminy powinny podejmować działania zmierzające do ograniczenia bezrobocia na terenie Zapolic. W ankietach pisano ogólnie o konieczności tworzenia nowych miejsc pracy np. poprzez powołanie przedsiębiorstwa funkcjonującego przy Gminie, zajmującego się pracami porządkowymi na jej terenie (odśnieżanie, drobne remonty itp.) i rozwój prac interwencyjnych. Respondenci podkreślali, że istotna jest również aktywizacja samych mieszkańców Gminy (szczególnie osób bezrobotnych) m.in. poprzez odpowiednie szkolenia i kursy (w tym kursy językowe) zwiększające kompetencje zawodowe i szanse na rynku pracy. Władze Gminy powinny również zachęcać do rozpoczynania własnej działalności gospodarczej – oferować dofinansowania i szkolenia dla młodych przedsiębiorców, tak aby zatrzymać ich w Gminie. Kolejnym krokiem do podjęcia przez Gminę według mieszkańców są działania nakierowane na przyciągniecie na teren Gminy inwestorów – zachęty np. w postaci ulg podatkowych, ułatwień w przeprowadzaniu spraw urzędowych. Ankietowani zwracali uwagę na szansę jaką dla rozwoju gospodarczego Gminy może w przyszłości stanowić (przy odpowiedniej pomocy i dofinansowaniu) rozwój rolnictwa.

Trzecim najważniejszym obszarem, na którym powinna skupić swoje działania Gmina jest według respondentów „Rozwój potencjału turystycznego" – opowiedziało się za nim 42% badanej grupy. W ramach tego obszaru najczęściej pojawiały się odpowiedzi dotyczące:

- rozwoju sieci ścieżek rowerowych, szlaków turystycznych – 28% wskazań,
- działań promocyjnych – 28% wskazań,
- budowy bazy noclegowo - gastronomicznej – 19% wskazań.

Rysunek 14. Obszar turystyczny

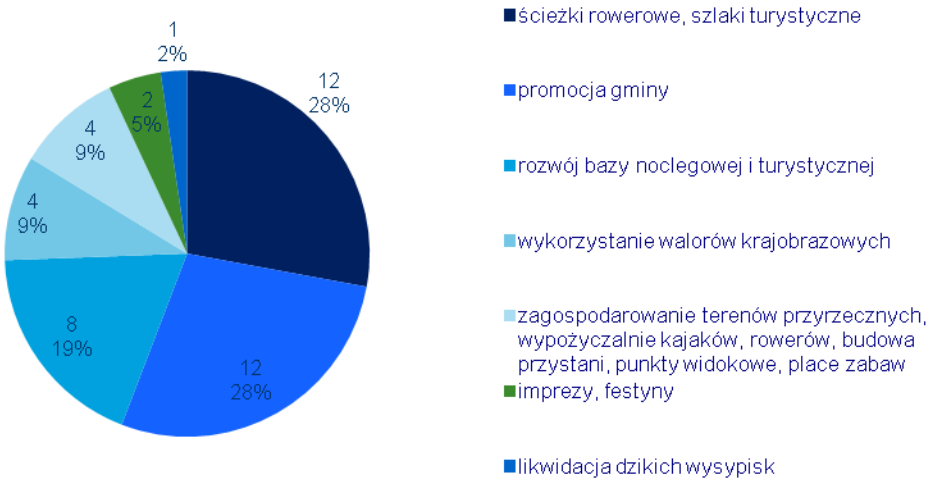

Źródło: Opracowanie własne

W wypowiedziach na temat działań jakie Gmina powinna podejmować wskazywano na konieczność rozwoju sieci ścieżek rowerowych oraz wytyczenie punktów widokowych i pieszych szlaków turystycznych, które prowadzić będą przez najbardziej atrakcyjne części Gminy (np. park krajobrazowy). W kwestionariuszach zwracano również uwagę, że ścieżki oraz szlaki powinny być prawidłowo oznakowane, a znajdujące się na ich trasie zabytki i atrakcje, czytelnie opisane i promowane np. w formie folderu lub przewodnika turystycznego po Gminie. Konieczne jest, zdaniem respondentów, przystosowanie i zagospodarowanie terenów przyrzecznych do potrzeb rekreacyjnych – budowa pomostów, przystani dla łódek i kajaków oraz utworzenie odpowiedniego zaplecza turystycznego w postaci placów zabaw czy wypożyczalni sprzętu sportowego (rowery, kajaki, łódki). Rozbudowa bazy turystycznej jest związana także ze zwiększeniem miejsc noclegowych np. poprzez rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz zabudowy letniskowej. Chcąc w pełni wykorzystać swój potencjał turystyczny Gmina powinna również dbać o czystość i porządek otoczenia np. poprzez likwidację dzikich wysypisk śmieci.

Czwarte miejsce pod względem istotności zajęły ex aequo dwa obszary - „Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia" oraz „Poprawa jakości środowiska naturalnego"– za każdym z nich opowiedziało się 29% grupy ankietowanych mieszkańców. W kwestii systemu ochrony zdrowia najczęściej wymieniano działania związane z:

- dostępem do opieki lekarskiej – 40% wskazań,
- dostępem do lekarzy specjalistów – 25% wskazań.

Rysunek 15. Obszar systemu ochrony zdrowia

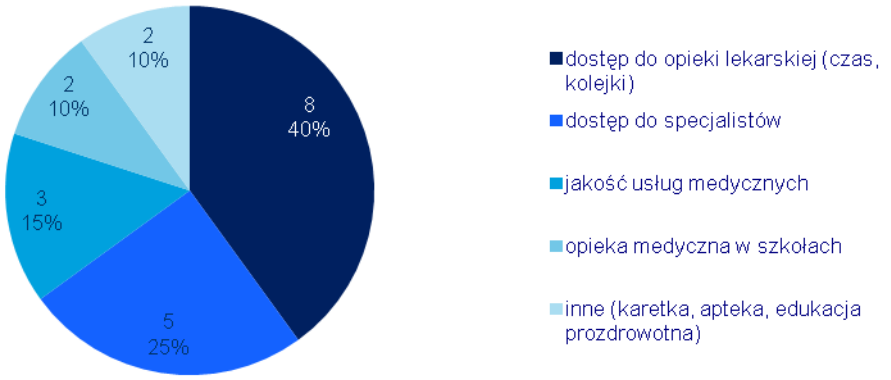

Źródło: Opracowanie własne

Mieszkańcy podkreślali, że przede wszystkim należy zwiększyć dostęp do podstawowej oraz specjalistycznej opieki medycznej, które obecnie utrudnione są przez zbyt długi okres oczekiwania na wizytę. Wśród specjalistów, do których mieszkańcy chcieliby mieć ułatwiony dostęp wymieniano opiekę stomatologiczną, diabetologiczną i ginekologiczną. Respondenci proponowali wydłużenie czasu pracy lekarzy w ośrodku zdrowia oraz zapewnienie podstawowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej w szkole. Odnotowano głosy wskazujące na konieczność działań profilaktycznych oraz zapewnienia pomocy w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego (karetka).

Zwracając uwagę na problematykę „Poprawy jakości środowiska naturalnego" w kwestionariuszach wskazywano najczęściej na potrzebę:

- dbania o czystość i porządek na terenie całej Gminy – 36% wskazań,
- rozwoju sieci kanalizacyjnej – 23% wskazań,
- promocji ekologii – 18% wskazań.

Rysunek 16. Obszar ochrony środowiska naturalnego

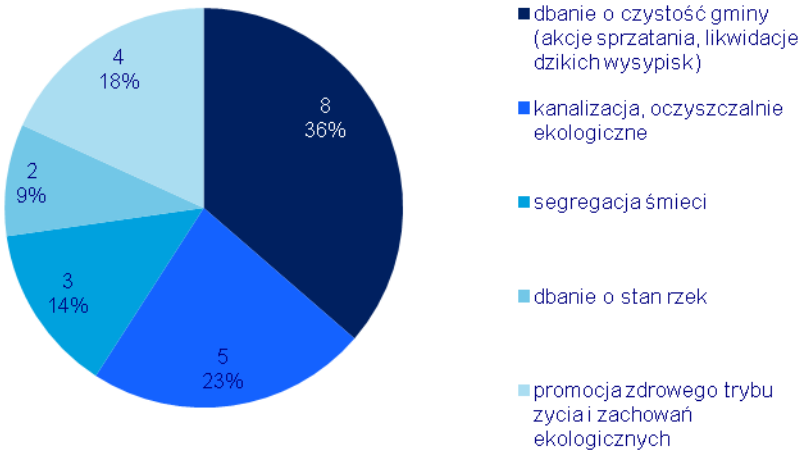

Źródło: Opracowanie własne

Najczęściej pojawiały się głosy, kładące nacisk na utrzymanie porządku i czystości w Gminie. Zwracano uwagę na konieczność uporządkowania terenów leśnych (likwidacja dzikich wysypisk śmieci) oraz dolin rzecznych (monitorowanie czystości wody, plaż). Gmina powinna, zdaniem respondentów, kontynuować rozwój sieci kanalizacyjnej oraz wspierać budowę przydomowych ekologicznych oczyszczalni ścieków, a także zapewnić możliwość segregowania odpadów poprzez ustawienie odpowiednich pojemników w każdej miejscowości. Należy także propagować postawy ekologiczne wśród dzieci i dorosłych (np. akcje „sprzątania gminy", ograniczanie w uprawach i hodowli stosowania środków chemicznych, promocja zdrowego i aktywnego trybu życia).

Na piątym miejscu pod względem istotności plasuje się obszar „Poprawa jakości obsługi mieszkańców przez władze gminy" – wymieniony przez 27% osób uczestniczących w badaniu. Wśród pojedynczych wypowiedzi na temat inicjatyw, które powinna podejmować Gmina odnotowano głosy dotyczące:

- kwalifikacji pracowników urzędu – 40% wskazań,
- kompetencji społecznych urzędników – 30% wskazań.

Rysunek 17. Obszar jakości obsługi mieszkańców

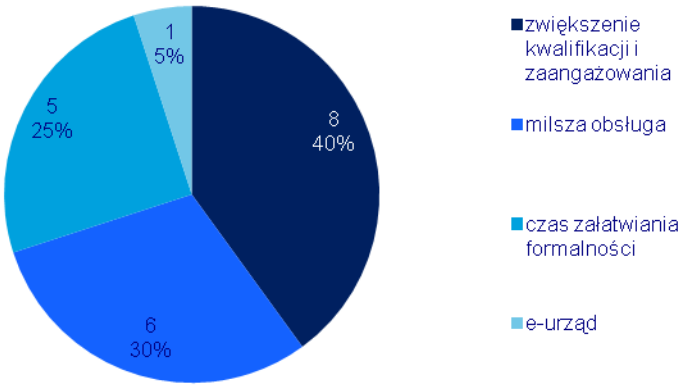

Źródło: Opracowanie własne

Ankietowani podkreślali, że gmina powinna podjąć inicjatywy zmierzające do zwiększania kompetencji swoich urzędników oraz życzliwszego traktowania petentów. Respondenci oczekują większej pomocy i lepszej informacji np. w sprawach gospodarczych. Zwrócono uwagę na zbyt długi czas załatwiania spraw urzędowych i niedogodne godziny funkcjonowania jednostki – jako rozwiązanie zaproponowano wprowadzenie internetowego systemu obsługi interesantów.

Na szóstym miejscu pod względem liczby respondentów (25% grupy), którzy uznali dany obszar za najistotniejszy znajduje się „Rozwoju kultury, oświaty i nauki". W ramach tego obszaru odnotowano wypowiedzi dotyczące:

- organizacji zajęć dodatkowych, kół zainteresowań – 35% wskazań,
- budowy i modernizacji placówek szkół i przedszkoli – 20% wskazań,
- rozwoju GOKiS i wzbogacenia oferty kulturalnej – po 15% wskazań.

Rysunek 18. Obszar kultury, oświaty i nauki

Źródło: Opracowanie własne

Głosy respondentów dotyczyły głównie organizacji dodatkowych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (np. w formie kół zainteresowań) oraz wspierania i rozwoju działalności Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu. Zasygnalizowano potrzebę wzbogacenia oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców Gminy np. o dyskusyjne spotkania filmowe. Według mieszkańców Gmina powinna podjąć wysiłek na rzecz modernizacji istniejących placówek oświatowych oraz zainwestować w rozbudowę przedszkola lub utworzenie nowej placówki opieki przedszkolnej. Respondenci wymieniali również potrzebę dbania o stan lokalnych zabytków, wspieranie działalności biblioteki oraz sfinalizowanie budowy stadionu.

Na przedostatnim miejscu listy najbardziej istotnych obszarów priorytetowych dla rozwoju Gminy mieszkańcy umieścili „Rozwój rozrywki i sportu" – wybrała go jedna piąta respondentów. Tylko 11 osób wskazało na poszczególne elementy, które ich zdaniem powinny stać się bodźcem do rozwoju w/w obszaru. W ankietach respondenci skupili się na czterech podstawowych działaniach:

- organizacji zawodów sportowych,
- wzbogaceniu oferty kulturalnej,
- wsparciu funkcjonowania klubów sportowych i modernizacji infrastruktury,
- organizacji imprez o charakterze masowym.

Rysunek 19. Obszar rekreacji i sportu

Źródło: Opracowanie własne

Wymieniając działania z obszaru rozrywki i sportu respondenci ponownie zaakcentowali potrzebę wzbogacenia oferty kulturalno-sportowej skierowanej do mieszkańców Gminy. Respondenci proponowali organizację wystaw, spotkań tematycznych, wykładów w ośrodku kultury oraz wspólnych wycieczek i wyjazdów (np. do kina, teatru) – zaznaczono, że działania te powinny byś skierowane również do osób starszych i samotnych. Uznano, że Gmina powinna również wspierać działania klubów sportowych oraz zmodernizować istniejące obiekty (np. poprzez budowę szatni dla zawodników, trybun dla kibiców przy stadionie, poprawę jakości murawy). Mieszkańcy zwracali również uwagę, że na podniesienie poziomu kultury sportowej pozytywnie wpłyną różnego rodzaju imprezy sportowe (np. turnieje, zawody).

Za najmniej istotny dla przyszłego rozwoju Gminy uznano obszar związany z „Poprawą bezpieczeństwa" (wskazało na niego jedynie 15% grupy). W ramach tego obszaru ankietowani przytaczali inicjatywy związane z:

- dofinansowaniem policji – 41% wskazań,
- zwiększeniem liczby patroli – 25% wskazań.

Rysunek 20. Obszar bezpieczeństwa

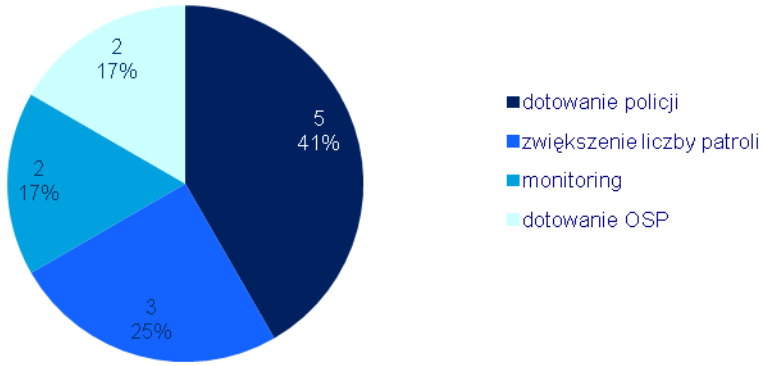

Źródło: Opracowanie własne

W wypowiedziach na temat działań, jakie Gmina powinna podjąć w obszarze poprawy bezpieczeństwa, najczęściej pojawiały się głosy dot. braku odpowiedniej liczby patroli policyjnych. W kwestionariuszach podkreślano, że na terenie Gminy brakuje posterunku policji (Gmina podlega KPP w Zduńskiej Woli, której funkcjonariusz pełni na terenie Zapolic dyżur jednodniowy). Respondenci uznali również, że istotne dla bezpieczeństwa gminy jest systematyczne dofinansowywanie istniejących jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

W kolejnym pytaniu mieszkańcy wymieniali mocne i słabe strony swojej Gminy. Jako kluczowe mocne strony najczęściej wskazywano:

- atrakcyjność krajobrazową - 28% wskazań,
- działalność ośrodka kultury- 16% wskazań,
- dostępność komunikacyjną - 15% wskazań.

Oprócz podkreślanych walorów turystycznych (rzeka, lasy, zabytki) i przyrodniczych (park krajobrazowy) mieszkańcy uwydatniali istotną rolę działań prowadzonych przez Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, który stanowi centrum życia kulturalnego lokalnej społeczności. Jako mocne strony Gminy wskazywano również bliskość większych ośrodków miejskich, dobrze rozwinięte rolnictwo i tereny inwestycyjne. Respondenci dostrzegają potencjał Zapolic także w zamieszkiwaniu obszaru Gminy poprzez aktywnych i życzliwych mieszkańcach, dobrym poziomie oświaty oraz dobrym zarządzaniu Gminą. Odnotowano trzy głosy stwierdzające, iż brak jest jakichkolwiek mocnych stron Gminy.

Rysunek 21. Mocne strony Gminy Zapolice w opinii mieszkańców

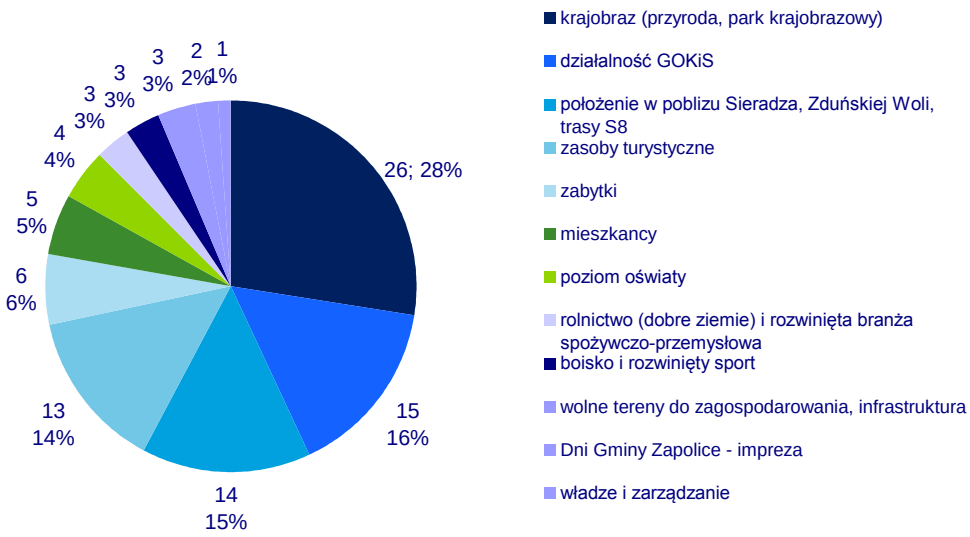

Źródło: Opracowanie własne

W wypowiedziach respondentów na temat słabych stron Gminy najczęściej pojawiały się głosy dot.:

- braku pracy i ubóstwa – 27% wskazań,
- zarządzania Gminą - 14% wskazań,
- stanu dróg lokalnych - 10% wskazań.

Rysunek 22. Słabe strony Gminy Zapolice w opinii mieszkańców

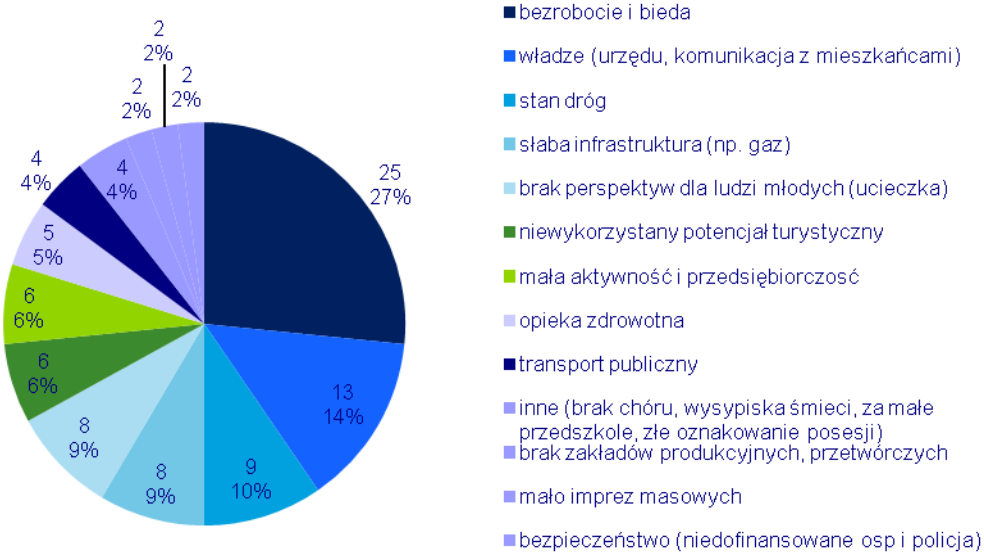

Źródło: Opracowanie własne

Respondenci zwracali uwagę na wymieniany już wcześniej problemy dostępności urzędu (wynikający z ustalonych godzin pracy urzędu) i kłopoty w procesie komunikacji pomiędzy urzędem a mieszkańcami. Kolejny raz przywołano kwestie braku pracy i wzrastającego zubożenia społeczności

lokalnej. Wskazywano na niewystarczającą opiekę lekarską, słabą infrastrukturę drogową i transport publiczny oraz niewykorzystany potencjał turystyczny. Wśród słabych stron wymieniono także brak miejsc w przedszkolach, co w połączeniu z brakiem pracy i słabością komunikacji publicznej sprzyja migracji ludzi młodych z Gminy do większych ośrodków miejskich. Mieszkańcy zwracali również uwagę na występowanie dzikich wysypisk śmieci.

W pytaniu czwartym respondenci mogli zaproponować swój pomysł hasła reklamowego dla Gminy Zapolice. Z propozycji skorzystało jedynie 11 osób. Poniżej wymieniono przytoczone w ankietach propozycje:

- Gmina Zapolice - słynąca pięknymi legendami i historiami
- Chcesz odpocząć na zielonym łonie natury przyjedź do Gminy Zapolice
- Zapolice - teren wielu możliwości, wciąż jeszcze niewykorzystanych. Bądź pierwszy
- Zapolice - u nas piękne są kaplice!
- Zapolice czekają właśnie na Ciebie
- Gmina Zapolice- tutaj znajdziesz piękne okolice
- Zapolice-przyjazna Gmina
- Chcesz wypocząć- poznaj gminę Zapolice, a później tam zamieszkasz
- Do Zapolic zapraszamy: parki i rzeki czyste mamy
- Tylko Gmina Zapolice zapewni Ci komfortowe życie

3.6.3 Wywiad indywidualny z Wójtem/wybranym przedstawicielem Gminy

Priorytetem dla rozwoju Gminy w perspektywie długoterminowej jest według Wójta Gminy Zapolice poprawa stanu głównych ciągów komunikacyjnych – utwardzenie nawierzchni dróg oraz budowa sieci chodników i systemu ścieżek rowerowych na terenie całej Gminy. Istotnym działaniem jest również odpowiednie przygotowanie terenów Gminy i stworzenie oferty inwestycyjnej oraz warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości lokalnej. Gmina dostrzega swój potencjał związany z atrakcyjnym położeniem nad Wartą i Widawką, stąd w perspektywie najbliższych dziesięciu lat ważnymi inicjatywami będą działania związane z turystycznym zagospodarowaniem obszaru obu rzek. Patrząc w najbliższą przyszłość władze Gminy chcą skoncentrować swoje działania przede wszystkim na obszarze infrastruktury:

- asfaltowanie dróg (Beleń, drogi Osiedlowe w Zapolicach, Marżynek, Młodawin),
- termomodernizacja i rozbudowa pomieszczeń Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Zapolicach w celu utworzenia przy ZSO jednostki opieki przedszkolnej,
- budowa boiska wielofunkcyjnego,
- budowa mini-targowiska w Zapolicach.

W planach na najbliższe trzy lata przewidziano również przygotowanie częściowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz uporządkowanie systemu zarządzania wodociągami i kanalizacją na terenie Gminy oraz aktualizacja dokumentacji jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.
W obszarze kultury, nauki i oświaty dostrzeżono potrzeby związane z rozwojem działalności Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu oraz modernizacji jego zaplecza. Wśród działań jakie powinny zostać podjęte wymieniono m.in.:

- budowę placu zabaw przy GOKiS,
- budowę pomieszczeń na stadionie (szatnie oraz zaplecze sportowe),
- renowacja płyty boiska głównego i rezerwowego,
- dostosowanie oferty zajęć do potrzeb i oczekiwań mieszkańców,
- propagowanie sportu i rekreacji przy wykorzystaniu naturalnych zasobów Gminy (spływy kajakowe, biwakowanie),
- budowę boiska wielofunkcyjnego zlokalizowanego przy szkole, a w godzinach popołudniowych ogólnodostępnego dla wszystkich mieszkańców Gminy,
- rozbudowę i termomodernizację obiektu szkoły w celu dostosowania jego części na potrzeby przedszkola.

Kolejnym kluczowym dla Gminy obszarem są wspominane powyżej kwestie rozwoju infrastruktury i transportu. Obok poprawy stanu dróg lokalnych wymieniono także konieczność zabezpieczenia transportu publicznego, którego stan pogarsza się w wyniku likwidowania kolejnych połączeń prowadzonych przez PKS. Przedstawiciele Gminy Zapolice zdają sobie sprawę z konieczności, niezbędnego dla poprawy jakości środowiska naturalnego oraz jego ochrony, rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej, a także budowy przydomowych oczyszczalni ścieków i rozbudowy oczyszczalni centralnej. W celu podniesienia atrakcyjności turystycznej zdefiniowano potrzeby w zakresie budowy sieci ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, a także stanicy kajakowej w Pstrokoniach oraz przygotowania odpowiedniego miejsca pod lądowisko dla paralotni.
Wśród działań związanych z rozwojem obszaru społeczno – gospodarczego, Gmina Zapolice jako najważniejsze postrzega inicjatywy nakierowane na pozyskiwanie nowych inwestorów (przygotowanie oferty inwestycyjnej, przystosowanie terenów pod inwestycje) oraz stworzenie zaplecza w postaci mini targowiska, które ożywiłoby lokalną przedsiębiorczość. Mając na uwadze sytuację osób, których nie stać na samodzielne utrzymywanie mieszkań, wskazano również na konieczność adaptacji budynków byłej szkoły w Holendrach na cele socjalne lub zakup kontenerów mieszkalnych. Istotnym działaniem jest również w opinii władz Gminy poprawa jakości obsługi mieszkańców przez istniejące urzędy – pracę urzędników usprawnić mógłby elektroniczny system obiegu dokumentów oraz szkolenia rozwijające kompetencje urzędników. W zakresie poprawy poziomu bezpieczeństwa zdefiniowano tylko jeden postulat związany ze zwiększeniem zabezpieczenia prewencyjnego poprzez codzienną obecności funkcjonariusza policji (Dzielnicowego) na terenie Gminy.

Projektami jakie zrealizowano w Gminie Zapolice w okresie ostatnich 5 lat były działania wiązane z rozwojem i modernizacją infrastruktury: budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Paprotnia, przebudowa drogi wewnętrznej w m. Branica i m. Rembieszów, remont drogi gminnej Pstrokonie – Korzeń oraz mostu stalowego na rzece Widawce.
Obecnie do najważniejszych działań realizowanych przez Gminę Zapolice zaliczyć należy przeprowadzany wraz z powiatem zduńskowolskim remont drogi na odcinku Rembieszów – Branica, budowę drogi na odcinku Wrzesiny - Młodawin Górny oraz drogi osiedlowej w Zapolicach. Na lata 2013-2014 zaplanowano również przeprowadzenie remontu świetlicy w miejscowości Swędzieniejewice (m.in. nowe sanitariaty, ocieplenie, podłoga, dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych), które realizowane będzie we współpracy z Lokalną Grupą działania „Podkowa”.

Kluczowe mocne strony Gminy Zapolice, to w opinii jego włodarzy:

- czysta przyroda,
- konkurencyjne ceny działek budowlanych,
- połączenie drogowe ze Zduńską Wolą i Sieradzem.

Działania związane z wykorzystaniem w/w atutów Gminy są traktowane jako podstawowe szanse rozwoju regionu.

Główną słabą stroną (brak, problemy) Gminy jest zjawisko migracji osób młodych związane z poszukiwaniem pracy i możliwościami rozwoju.

Główne wyzwania dla rozwoju Gminy zdefiniowano jako:

- wykorzystanie środków unijnych,
- modernizacja infrastruktury drogowej,
- rozbudowa i modernizacja placówek oświatowo-kulturowych,
- wspieranie budowy oczyszczalni przydomowych,
- rozwój sieci kanalizacyjnej,
- przyciągnięcie inwestorów na teren Gminy (przygotowanie oferty, uzbrojenie terenów).

4. Misja i wizja Gminy

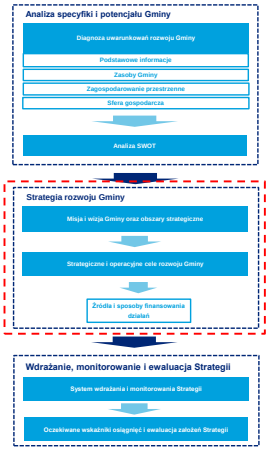

Misja i wizja porządkują przyszłość Gminy, wyznaczają ramy, w których ma być realizowana strategia oraz stanowią wzorzec określający jej tożsamość, charakter oraz sposób postępowania. Określenie misji i wizji przedsięwzięcia pozwala stworzyć fundamenty dla zamierzonych działań i opcji.

Analiza sytuacji obecnej Gminy na podstawie m.in. dostarczonych przez Urząd Gminy informacji oraz badania przeprowadzonego wśród mieszkańców, radnych i reprezentantów kluczowych instytucji, pozwoliło na zebranie danych i informacji niezbędnych do opracowania misji i wizji Gminy Zapolice na najbliższe lata. Formułując misję i wizję rozwoju Gminy Zapolice do roku 2020, wzięto pod uwagę następujące czynniki:

- uwarunkowania zewnętrzne – czynniki niezależne od działań podejmowanych przez władze Gminy,
- uwarunkowania wewnętrzne – potencjał i problemy endogeniczne Gminy,
- aktualne dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym i krajowym,
- wnioski z badania sondażowego wśród mieszkańców i kluczowych reprezentantów społecznych.

Celem wyznaczenia misji i wizji jest określenie optymalnego kierunku rozwoju Gminy w przyszłości oraz ram dla działań realizowanych w Strategii. Wizja określa stan docelowy, do osiągnięcia którego Gmina będzie dążyć w kolejnych latach, do 2020 roku. Wizja rozwoju powinna więc odpowiedzieć na pytanie, jak będzie wyglądała sytuacja społeczno – gospodarcza Gminy po upływie danego okresu czasu, uwzględniając realizację planowanych działań strategicznych. Natomiast misja określa sposób osiągnięcia stanu docelowego. Zdefiniowanie misji i wizji jest kluczowym elementem Strategii, któremu podporządkowane są wszystkie cele realizowane prze Gminę oraz działania podejmowane w ramach tych celów.
Poniższy schemat prezentuje w uproszczony sposób rolę wizji i misji w procesie planowania strategicznego.

Rysunek 23. Misja, wizja i cele strategiczne

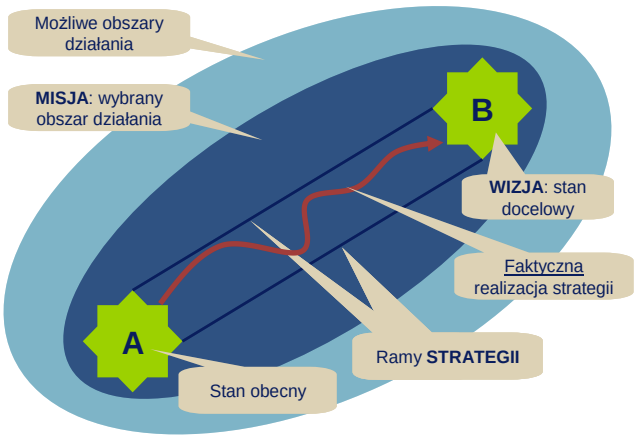

Źródło: Opracowanie własne Deloitte

4.1 Misja i wizja

Celem zdefiniowania misji Gminy Zapolice jest określenie roli, jaką władze Gminy mają pełnić w dążeniu do najbardziej pożądanego przyszłego jej kształtu - wizji, w oparciu o posiadane zasoby i z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców Gminy i kluczowych interesariuszy. Poniżej sformułowana wizja określa wytyczne dotyczące kierunku i sposobu działania władz Gminy przyjętego na okres do 2020 roku.

GMINA ZAPOLICE ATRAKCYJNYM INWESTYCYJNIE OŚRODKIEM, SPRZYJAJĄCYM TWORZENIU NOWYCH MIEJSC PRACY I ZAPEWNIAJĄCYM KORZYSTNE WARUNKI ŻYCIA ORAZ WYPOCZYNKU

Osiągnięcie tak określonego stanu docelowego – wizji, będzie możliwe dzięki realizacji misji Gminy, która przedstawiona jest poniżej.

INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ WŁADZ GMINY ORAZ JEJ KLUCZOWYCH PRZEDSTAWICIELI/REPREZENTANTÓW SPOŁECZNYCH MAJĄCYCH NA CELU PODNOSZENIE WARUNKÓW ŻYCIA ORAZ WYPOCZYNKU POPRZEZ ROZWÓJ INFRASTRUKTURY I POZYSKIWANIE NOWYCH INWESTORÓW

Rysunek 24. Misja, wizja Gminy Zapolice

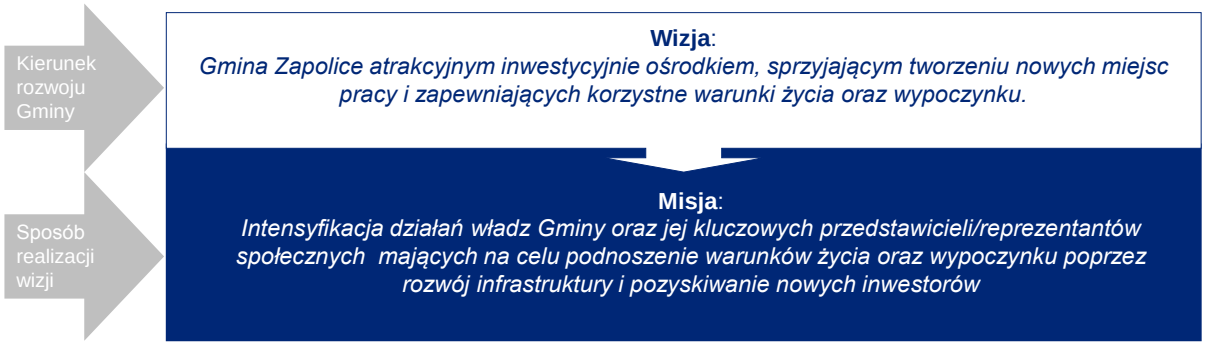

Źródło: Opracowanie własne Deloitte

Tak sformułowana przyszła wizja i misja Gminy uwzględnia szereg kluczowych elementów:

- potencjał Gminy w zakresie przyciągania inwestycji wynikający z korzystnej lokalizacji oraz warunków naturalnych,
- walory środowiskowe determinujące atrakcyjność regionu (turystyka) i wpływające na poziom życia mieszkańców,
- ukierunkowanie przyszłych działań władz Gminy na rozwój społeczno-gospodarczy oraz poprawę warunków życia i wypoczynku.

4.2 Strategiczne kierunki rozwoju Gminy

Misja i wizja Gminy stanowią jedynie zwięzłe odzwierciedlenie ambicji władz Gminy, jej mieszkańców oraz kluczowych interesariuszy związanych ze stanem docelowym, do którego Gmina dąży w przyszłości. Cele strategiczne wskazują natomiast pożądane kierunki rozwoju, konkretyzując obszary na jakie władze Gminy powinny ukierunkować swoje działania.

Diagnoza społeczno-gospodarcza i przeprowadzona na jej podstawie analiza SWOT jak również wyniki sondażu społecznego pozwoliły na określenie czterech strategicznych celów rozwoju Gminy Zapolice:

I. ***Zrównoważony rozwój infrastruktury lokalnej***

II. ***Wykorzystanie potencjału gospodarczego Gminy***

III. ***Podjęcie działań na rzecz poprawy życia mieszkańców***

Gmina Zapolice, podobnie jak inne jednostki samorządu terytorialnego zarówno na terenie Województwa Łódzkiego jak i w pozostałych województwach, dysponuje ograniczonymi zasobami w kontekście realizacji wszystkich wymienionych powyżej celów strategicznych.

Dlatego niezbędna zdaje się być priorytetyzacja wymienionych celów i ustalenie, które z nich są kluczowe z punktu widzenia rozwoju Gminy. Dodatkowo, w dalszej perspektywie, konieczne jest również podjęcie działań ukierunkowanych na pozyskanie środków zewnętrznych wspomagających realizację wymienionych celów.

Rysunek 25. Cele strategiczne Gminy Zapolice - priorytetyzacja

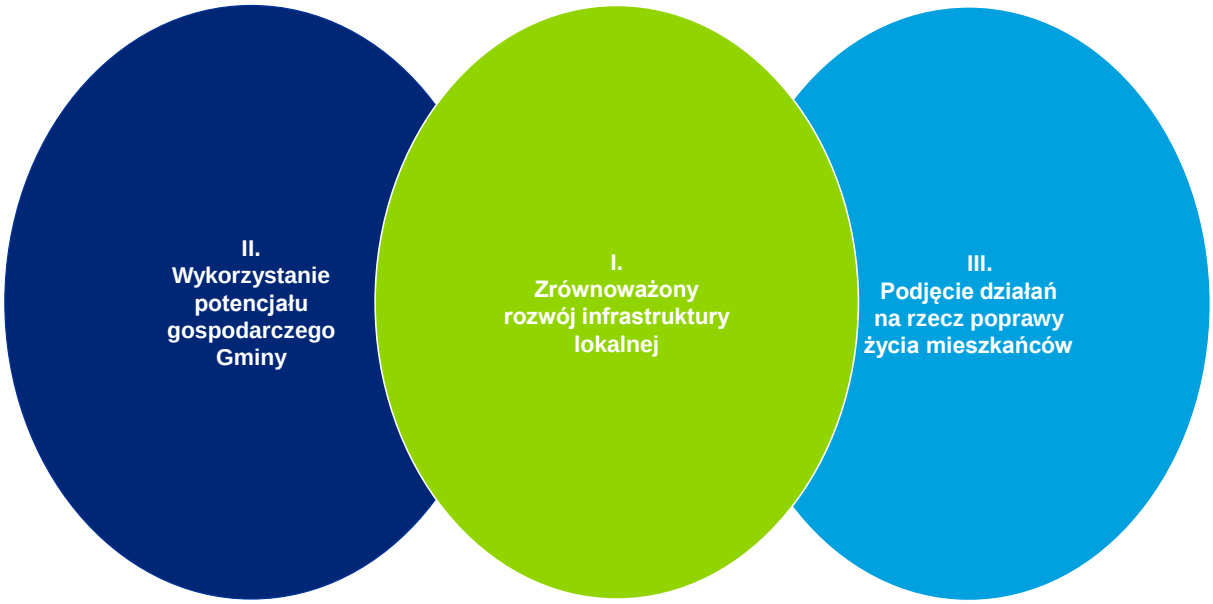

Źródło: Opracowanie własne Deloitte

Głównym celem strategicznym rozwoju Gminy Zapolice, będącym priorytetem działań władz w kolejnych latach, jest zrównoważony i kompleksowy rozwój infrastruktury lokalnej obejmujący szereg elementów: infrastrukturę transportową, wodno-kanalizacyjną, energetyczną oraz społeczną. Realizacja tego celu jest konieczna aby tworzyć na terenie Gminy dogodne warunki funkcjonowania dla inwestorów i mieszkańców oraz w dużej mierze będzie decydować o powodzeniu wykonania kolejnych celów strategicznych.

Drugim celem strategicznym do realizacji w obecnym okresie planowania do 2020 roku, jest pełne wykorzystanie potencjału gospodarczego Gminy. Cel ten jest ukierunkowany na przyspieszenie rozwoju regionu poprzez kompleksowe wykorzystanie wszystkich posiadanych przez Gminę zasobów (przyrodniczych, ludzkich, kulturowych).

Wyodrębniony cel strategiczny stanowią działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców, będący celem wspierającym i częściowo realizowany w ramach dwóch poprzednich celów strategicznych.

5. Strategiczne i operacyjne cele Gminy

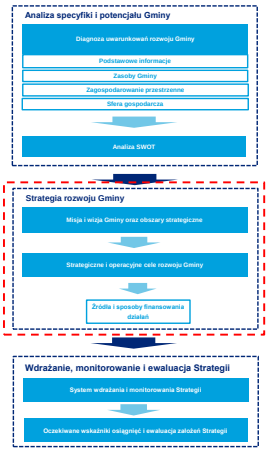

Zidentyfikowane cele strategiczne są wyznacznikami docelowych, długoterminowych kierunków rozwoju Gminy Zapolice. Cele operacyjne służą przełożeniu kierunków rozwoju na poziom szczegółowych działań operacyjnych.

Mając na uwadze określoną w poprzednim kroku misję i wizję Gminy Zapolice, jak również wyniki oceny jej potencjału, zdefiniowany został katalog celów strategicznych i operacyjnych. Cele strategiczne wskazują na kierunek rozwoju Gminy w najbliższych latach i koncentrują się na określonych oczekiwanych rezultatach.

Dla każdego celu strategicznego wskazano grupę celów operacyjnych. Ich realizacja umożliwi osiągnięcie oczekiwanego stanu docelowego nakreślonego przez cele strategiczne. Cele operacyjne koncentrują się tym samym na określonych, sprecyzowanych działaniach, jakie podjęte zostaną przez władze Gminy.

W trakcie przygotowania Strategii Gminy Zapolice dla wypracowanych 3 celów strategicznych określono 12 celów na poziomie operacyjnym. W ramach każdego z wymienionych celów operacyjnych, zaproponowany został również katalog działań, jakie Gmina może realizować.

Należy mieć na uwadze, że przedstawiona w niniejszym dokumencie lista celów i działań operacyjnych stanowi jedynie propozycję i tym samym nie należy jej traktować jako zbioru zamkniętego, wyczerpującego wszystkie możliwości stojące przed Gminą Zapolice.

Rysunek 26. Cele strategiczne i przypisane im cele operacyjne

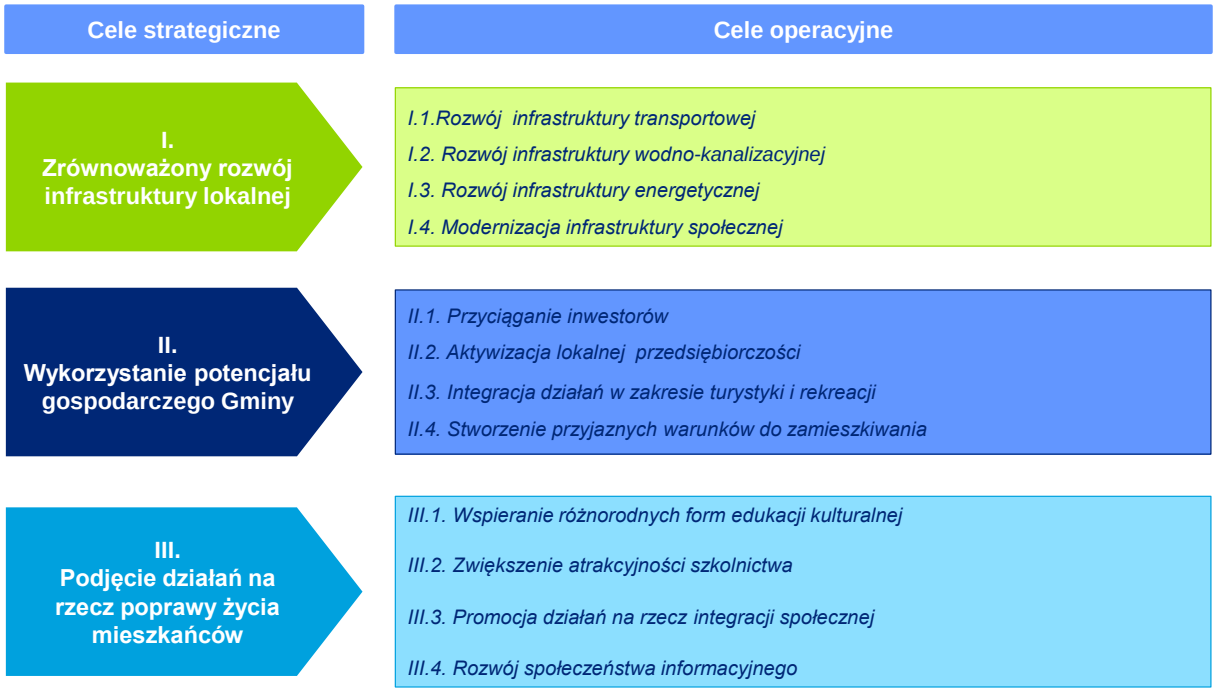

Źródło: Opracowanie własne Deloitte

5.1 Strategiczne i operacyjne cele

Cel strategiczny I – Zrównoważony rozwój infrastruktury lokalnej

Cel operacyjny I.1

Rozwój infrastruktury transportowej

Stan infrastruktury transportowej Gminy Zapolice w dużej mierze nie odbiega od średniego stanu dróg w innych gminach województwa łódzkiego czy kraju. Podobnie jak w większości gmin Polski, w Gminie Zapolice występują liczne potrzeby związane z rozwojem i modernizacją istniejącej infrastruktury drogowej, w tym przede wszystkim poprawą stanu dróg gminnych.
Mówiąc o infrastrukturze drogowej, nie należy również zapomnieć o zapewnieniu odpowiedniego stanu i dostępność tzw. infrastruktury towarzyszącej obejmującej chodniki dla pieszych, prawidłowe oznakowanie tras, ścieżki rowerowe, oświetlenie ulic. Realizacja tych działań będzie służyła nie tylko poprawie jakości życia mieszkańców, ale również istotnie przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa w Gminie.
Dodatkowo, w przypadku Gminy Zapolice istotne jest podjęcie starań dla zapewnienia bezpośredniego połączenia Gminy z budowaną droga ekspresową S-8 poprzez podejmowanie ukierunkowanych na ten cel działań lobbingowych. Tego typu działania powinny być także podejmowane w celu właściwego utrzymania, a w niektórych przypadkach modernizacji przebiegających przez teren Gminy dróg powiatowych, których utrzymanie nie leży bezpośrednio w gestii władz Gminy.

Proponowane działania

Trudno przeceniać rolę jakości infrastruktury drogowej w przyciąganiu inwestorów i turystów oraz tworzeniu dobrych warunków życia mieszkańców. Dlatego istotne jest zwrócenie szczególnej uwagi na zrównoważony rozwój infrastruktury drogowej obejmujący cały obszary Gminy.

Podsumowując, działania do podjęcia w zakresie niniejszego celu operacyjnego obejmują:

- modernizację dróg gminnych,
- działania lobbingowe w celu zapewnienia połączenia Gminy z trasą S-8 oraz modernizacji dróg powiatowych przebiegających przez Gminę,
- zapewnienie transportowej infrastruktury towarzyszącej z przeznaczeniem dla pieszych i rowerzystów.

Cel operacyjny I.2

Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Kolejnym obszarem działań w celu poprawy stanu gminnej infrastruktury, jest rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy Zapolice. Sprawnie funkcjonująca oraz obejmująca teren całej gminy infrastruktura wodno-kanalizacyjna ułatwia zachowanie czystego środowiska, a tym samy zwiększa atrakcyjność gminy dla turystów oraz mieszkańców. Czyste środowisko jest niezaprzeczalnym atutem Gminy Zapolice, który może wspomóc rozwój działalności gospodarczej (w tym np. agroturystyki czy ekologicznej produkcji rolnej). Biorąc pod uwagę sferę społeczną, dobrze rozwinięta infrastruktura ochrony środowiska wpływa pozytywnie na jakość życia mieszkańców, oraz może stać się czynnikiem przyciągającym nowych osadników.
Dlatego, równolegle z planami przyciągania na teren Gminy inwestorów oraz rozwoju turystyki należy kontynuować działania skierowane na zachowanie czystości środowiska naturalnego.
Powinny być one w pierwszej kolejności skierowane na rozwiązanie bieżących problemów zdiagnozowanych w trakcie oceny sytuacji Gminy, a związanych m.in. z modernizacją istniejącej oczyszczalni ścieków, budową stacji uzdatniania wody czy rozwojem systemu przydomowych oczyszczalni ścieków.

Proponowane działania

Wśród działań do realizacji proponowanych w kontekście rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej wyróżniamy:

- modernizację oczyszczalni ścieków,
- kontynuację budowy przydomowych oczyszczalni ścieków i dostępu wszystkich mieszkańców do kanalizacji,
- rozwój sieci kanalizacyjnej,
- monitorowanie odpływu ścieków do Warty i Widawki.

Cel operacyjny I.3

Rozwój infrastruktury energetycznej

Zaopatrzenie ludności w energię w postaci energii elektrycznej, gazu i ciepła jest jednym z podstawowych wymogów zapewnienia komfortowych warunków życia mieszkańców danego obszaru. Budowa i eksploatacja infrastruktury energetycznej, służącej zarówno wytwarzaniu jak i transportowi energii, wymaga starannego planowania ze względu na wysokie koszty tego typu inwestycji infrastrukturalnych oraz obostrzenia prawne ich realizacji. Dlatego dokumenty planistyczne na poziomie gminy powinny wyznaczać ramy tego typu inwestycji, obejmując budowę nowej infrastruktury oraz modernizację tej już istniejącej.

Co tyczy się zaopatrzenia w energię w Gminie Zapolice, w ramach funkcjonującego na terenie Gminy systemu energetycznego zmodernizowane powinny zostać w przyszłości linie niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe 15/0,4 kV wraz z zasilającymi je liniami odgałęźnymi 15 kV, celem zapewnienia dostawy na poziomie lokalnym do poszczególnych miejscowości. Poza tym, na terenach przeznaczonych do zabudowy, przewidywana jest inwestycja w zakresie nowej sieci elektroenergetycznej średniego i niskiego napięcia, bądź rozbudowa istniejących sieci.

Innym możliwym źródłem zaopatrzenia mieszkańców Gminy Zapolice w energię są źródła alternatywne. Na terenie Gminy możliwa jest lokalizacja elektrowni wiatrowych wraz z potrzebną infrastrukturą towarzyszącą, np. urządzeniami liniowymi, obiektami elektroenergetycznymi, strefami ochronnymi. Pewne ograniczenia w lokalizacji tego typu inwestycji stanowią jednak tereny obszarów prawnie chronionych tj. teren Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki, w strefie krawędziowej doliny Warty oraz inne tereny chronione z uwagi na przyrodę, kulturę i krajobraz.
W ramach wykorzystania energii słonecznej, władze Gminy powinny zaangażować się w inicjatywy zmierzające do instalacji paneli słonecznych na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych do celów indywidualnych.

Jak wykazała przeprowadzona diagnoza społeczno-gospodarcza, na terenie Gminy Zapolice nie występuje infrastruktura pozwalająca na zaopatrzenie mieszkańców w energię gazową. Wśród planowanych inwestycji w tym zakresie, należących do sfery planów bardzo odległych, jest budowa gazociągu wysokiego ciśnienia wraz ze stacją redukcyjno-pomiarową w Strońsku.

Proponowane działania

- modernizacja istniejącej sieci energetycznej,
- budowa sieci gazowej na terenie Gminy,
- budowa infrastruktury wspierającej wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, np. wiatraków, paneli słonecznych itp.

Cel operacyjny I.4

Modernizacja infrastruktury społecznej

Małe gminy wiejskie doświadczają w ostatnim okresie szczególnych problemów związanych z dostępem do oświaty i kultury – w wielu miejscach zamykane są szkoły ze względu na trudności w ich finansowaniu oraz malejącą liczbę uczniów. Także środki przeznaczane na inwestycje w oświatę są nierzadko niewystarczające aby zaspokoić potrzeby uczniów gmin.

W Gminie Zapolice uczy się w sumie 415 uczniów[4] – w dwóch szkołach podstawowych i jednym gimnazjum. Dla zapewnienia odpowiedniego komfortu nauki, wykorzystywane obecnie budynki szkolne powinny zostać odpowiednio dostosowane poprzez termomodernizację oraz przystosowanie ich dla osób niepełnosprawnych. Podjęcia odpowiednich działań, wymaga również kwestia edukacji przedszkolnej. Jak wykazała diagnoza stanu obecnego Gminy, obecna liczba miejsc w przedszkolach, w występujących na terenie Gminy placówkach jest niewystarczająca i wymaga budowy nowych obiektów.
Oprócz odpowiednich warunków odbywania zajęć lekcyjnych, w celu promowania rozwoju kultury fizycznej i sportu, należałoby również poprawić stan zaplecza sportowego i infrastruktury kulturalnej w Gminie.

W ramach realizacji niniejszego celu operacyjnego przewiduje się również zabezpieczenie potrzeb socjalnych mieszkańców Gminy Zapolice związanych z infrastrukturę m.in. poprzez adaptację

[4] Dane GUS za 2011/2012 rok

niewykorzystywanych budynków użyteczności publicznej na cele socjalne lub zakup kontenerów mieszkalnych.

Proponowane działania

Wśród działań do realizacji proponowanych w kontekście infrastruktury socjalnej wyróżniamy:

- modernizację ośrodków oświatowo-kulturalnych i użyteczności publicznej (w tym termomodernizacja, jak również dostosowanie budynku do osób niepełnosprawnych),
- budowę przyszkolnego zaplecza sportowego,
- budowę przedszkola,
- adaptację budynków/lokali na cele mieszkań socjalnych.

Cel strategiczny II – Wykorzystanie potencjału gospodarczego Gminy

Cel operacyjny II.1

Przyciąganie inwestorów

Pierwszym celem operacyjnym w ramach celu strategicznego ukierunkowanego na wykorzystanie potencjału społeczno – gospodarczego Gminy jest przyciąganie inwestorów. Niniejsze działanie jest uzasadnione w dużej mierze dobrą lokalizacją Gminy (w pobliżu budowanej drogi ekspresowej S-8) oraz dostępnością terenów pod inwestycje.

Obecność inwestorów wpływa na przyspieszenie rozwoju społeczno-ekonomicznego Gminy - zmniejszenie bezrobocia, zwiększenie dochodów mieszkańców. Jedną z mocnych stron Gminy Zapolice, wymienianych w diagnozie społeczno-gospodarczej jest dostępność terenów pod inwestycję. Jednak główną barierą dla potencjalnych inwestorów, może okazać się brak dobrze przygotowanej, czytelnej oferty inwestycyjnej Gminy. Dlatego wśród pomysłów na intensyfikację procesu pozyskiwania inwestorów znalazło się stworzenie kompleksowej oferty inwestycyjnej obejmującej kolejno – inwentaryzację gminnych gruntów, aktualizację Planów Zagospodarowania Przestrzennego oraz podstawowe uzbrojenie terenów. Tak przygotowana oferta inwestycyjna powinna być odpowiednio promowana, między innymi poprzez kanały elektroniczne (np. na stronie internetowej Gminy) lub tradycyjne (folder informacyjny).

Kolejno, tak przygotowaną ofertę należy promować i dystrybuować do jak najszerszego kręgu odbiorców – potencjalnych inwestorów. Udział w tragach branżowych czy bezpośredni kontakt ze zidentyfikowanymi inwestorami, czyli działania proaktywne władz Gminy mogą przyczynić się do popularyzacji informacji o możliwościach inwestycyjnych na jej terenie.

Dobrym pomysłem, pozwalającym zaobserwować najlepsze praktyki stosowane w innych samorządach, jest organizacja wizyt studyjnych do gmin czy powiatów doświadczonych w pozyskiwaniu inwestorów.

Proponowane działania

Podsumowując, działania proponowane w ramach niniejszego celu operacyjnego są następujące:

- inwentaryzacja i identyfikacja terenów pod inwestycje (identyfikacja terenów do potencjalnego wykupu),
- przygotowanie terenów inwestycyjnych,
- przygotowanie oferty inwestycyjnej ukierunkowanej na pozyskiwanie inwestora zewnętrznego,
- wyznaczenie pracownika/pracowników Urzędu Gminy do pozyskiwania i obsługi inwestorów,
- prezentacja oferty Gminy na wybranych targach dla inwestorów,
- organizacja seminariów inwestycyjnych.

Cel operacyjny II.2

Aktywizacja lokalnej przedsiębiorczości

Jak wynika z analizy sytuacji obecnej Gminy oraz ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców i kluczowych reprezentantów społecznych, rozwój społeczno-gospodarczy jest jednym z najważniejszych obszarów przyszłych działań Gminy. Jednym z kroków do realizacji działań w tym obszarze, jakie Gmina powinna podjąć, jest pobudzanie aktywności mieszkańców w celu pełnego wykorzystania posiadanych zasobów (tu: zasobów ludzkich) i zwiększenia udziału mieszkańców w korzyściach wynikających m.in. z rozwoju turystyki. Realizacja tak określonego celu może odbywać się np. poprzez identyfikację potrzeb informacyjno - szkoleniowych mieszkańców i działających już na terenie Gminy przedsiębiorców. Szczególny nacisk powinien zostać położony na promowanie tworzenia małych firm (firmy jednoosobowe, mikroprzedsiębiorstwa itd.) funkcjonujących w branżach powiązanych z potencjałem gminy – agroturystyka, rolnictwo a także w powiązaniu z rozwojem działalności gospodarczej przez inwestorów zewnętrznych (usługi wspierające, podwykonawstwo itd.). W zależności od poziomu zainteresowania mieszkańców ofertą szkoleniowo - informacyjną, władze Gminy powinny rozważyć utworzenie punktu informacyjnego, który pełniłby funkcję doradczą w zakresie mi.in. wymogów formalnych dotyczących zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, pozyskiwania środków finansowych na rozwój etc. oraz dbałby o zapewnienie spójności działań przedsiębiorców z planami strategicznymi Gminy. Władze Gminy powinny również rozważyć zaproszenie do współpracy w tym zakresie Łódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego, która oferuje bezpłatne usługi doradcze dotyczące m.in. dostępnych funduszy unijnych, o które ubiegać się mogą samorządy czy prywatni przedsiębiorcy.

Dla pełnej realizacji niniejszego celu należy również podejmować działania ukierunkowane na rozwój postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców Gminy od najmłodszych lat. W istotny sposób mogłoby się do tego przyczynić wprowadzenie do programu nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjach przedmiotu *Podstawy przedsiębiorczości,* który obecnie jest przedmiotem obowiązkowym dopiero w szkołach średnich. Mając świadomość, że władze Gminy nie mają bezpośredniego wpływu na zakres programu nauczania, zaleca się podejmowanie działań lobbingowych ukierunkowanych na włączenie tego przedmiotu do programu nauczania.

Proponowane działania

- realizacja szkoleń dla mieszkańców w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- współpraca z Łódzka Agencją Rozwoju Regionalnego m.in. w zakresie doradztwa nt. dostępnych funduszy wspierających rozwój przedsiębiorczości,
- stworzenie punktu informacyjnego dla mieszkańców Gminy,
- działania lobbingowe w celu wprowadzenia przedmiotu *Podstawy przedsiębiorczości* do programu nauczania szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Cel operacyjny II.3

Integracja działań w zakresie turystyki i rekreacji

Kolejnym celem operacyjnym w ramach celu strategicznego ukierunkowanego na wykorzystanie potencjału gospodarczego Gminy Zapolice jest integracja działań w zakresie turystyki i rekreacji.
Gmina Zapolice leży na obszarze zdefiniowanym w strategii rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 jako obszar turystyczny Doliny Rzeki Warty. Drugą rzeką przebiegającą przez teren Gminy jest dopływ Warty – rzeka Widawka. Poza potencjałem w zakresie turystyki wodnej, na terenie Gminy Zapolice

istnieje również szansa rozwoju turystyki konnej i kulturowej. Wynika to z występowania na terenie Gminy odcinka łódzkiego szlaku konnego, im. Majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala" - na terenie Gminy Zapolice trasa szlaku przebiega przez miejscowości Wygiełzów, Młodawin Górny, Marżynek, Paprotnia, Świerzyny, Beleń, Zapolice, Strońsko, Pstrokonie.
Pod kątem krajoznawczym, interesujący dla potencjalnych turystów obiekt może stanowić Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki.
W celu wykorzystania istniejącego potencjału turystyczno-rekreacyjnego Gminy Zapolice należy w pierwszej kolejności zadbać o stworzenie infrastruktury umożliwiającej uprawianie sportów wodnych (np. przystanie kajakowe). Rozwój infrastruktury turystycznej związanej z turystyką wodną powinien odbywać się równolegle z działaniami dotyczącymi przygotowania odpowiedniej ilości miejsc noclegowych, zaspokajających przewidywany popyt oraz stworzeniem punktów małej gastronomi (bary, restauracje, karczmy). W związku z faktem, iż turystyka na terenie Gminy Zapolice będzie miała najprawdopodobniej charakter weekendowy i niskobudżetowy, infrastruktura turystyczno – noclegowa odpowiadająca na potrzeby tego rodzaju turystyki może objąć pola namiotowe, kempingi a także gospodarstwa agroturystyczne.
Uzupełnieniem atrakcji, które zapewnia zbiornik mogą być organizowane cyklicznie imprezy kulturowe i sportowo-rekreacyjne oraz odpowiednio oznakowane i przygotowane szlaki turystyczne: rowerowe, konne czy historyczne. Obecnie na terenie Gminy organizowane są między innymi popularne wśród mieszkańców Dni Gminy Zapolice oraz rekonstrukcje wydarzeń historycznych.
Kolejnym krokiem do realizacji celu związanego z integracją działań w zakresie turystyki jest opracowanie i promocja kompleksowej oferty turystycznej Gminy Zapolice obejmującej wiele różnorodnych atrakcji turystycznych dostępnych na terenie Gminy. Turystyczna oferta Gminy powinna być dostępna na stronie internetowej Urzędu Gminy - w wersji elektronicznej, oraz w wersji papierowej w samym urzędzie.
W trakcie realizacji zadań z zakresu wykorzystania potencjału turystycznego nie należy zapomnieć o należytej dbałości o jakość środowiska naturalnego. Walory turystyczne Gminy Zapolice opierają się bowiem w większości o zasoby naturalne, dlatego jakość środowiska naturalnego ma bezpośrednie przełożenie na atrakcyjność Gminy w oczach odwiedzających ja turystów.

Proponowane działania

Podsumowując, działania proponowane w ramach niniejszego celu operacyjnego są następujące:

- rozbudowa infrastruktury nad rzeką Wartą i Widawką, (w tym sportowej, gastronomicznej, noclegowej, np. pola namiotowe, gospodarstwa agroturystyczne, itp.),
- wytyczenie i odpowiednie oznakowanie ścieżek rowerowych, historycznych, konnych nawiązujących do tradycji i historii Gminy,
- organizacja wydarzeń wykorzystujących potencjał turystycznych Gminy,
- opracowanie kalendarza wydarzeń,
- przygotowanie kompleksowej oferty turystycznej Gminy,
- działania związane z należytą ochroną środowiska (np. monitoring zrzutów ścieków do rzeki).

Cel operacyjny II.4

Stworzenie przyjaznych warunków do zamieszkiwania

Gmina Zapolice, ze względu na posiadane zasoby naturalne i czyste, niezdegradowane środowisko, jest atrakcyjną lokalizacją do osiedlania się i życia. Dlatego niewykluczone jest, iż w przyszłości Gmina może przyciągać nowych mieszkańców szukających spokoju i kontaktu z naturą. W obecnych czasach, w wielu polskich miastach można zauważyć trend wyprowadzania się na przedmieścia, bądź poza granice miasta. Decyzja o dokonaniu takiej przeprowadzki spowodowana jest nie tylko

poszukiwaniem spokoju, lecz również oszczędności, jako że ceny najmu czy zakupu nieruchomości poza terenami miejskimi i podmiejskimi są znacznie niższe.
Gmina Zapolice, dysponując potencjałem związanym z rzekami: Wartą i Widawką i środowiskiem naturalnym, mogłaby stanowić interesującą alternatywę dla innych miejsc wybieranych przez osoby opuszczające duże miasta. Dodatkowym atutem jest bliskość drogi ekspresowej S8 oraz położenie w pobliżu stosunkowo dużego ośrodka miejskiego – Zduńskiej Woli.
Działania związane ze wsparciem budownictwa mieszkaniowego mogłyby wzmocnić atrakcyjność Zapolic, zadecydować o wzmocnieniu dodatniego trendu migracyjnego i zapewnić Gminie wpływy wynikające np. z podatku od nieruchomości. W związku z powyższym, władze Gminy powinny już teraz rozpocząć działania ukierunkowane na tworzenie warunków do rozwoju osadnictwa i promocję możliwości osiedlania się na jej terenie.
Pierwszym krokiem w tym kierunku, jest wytyczenie obszarów pod zabudowę działkową czy mieszkaniową w gminnym planie zagospodarowania przestrzennego.
Następnie, władze Gminy powinny zadbać o zabezpieczenie infrastruktury niezbędnej do rozwoju osadnictwa. Działania dotyczące poprawy stanu infrastruktury drogowej czy komunalnej, ujęte zostały powyżej, w celu strategicznym związanym ze zrównoważonym rozwojem infrastruktury gminnej.
Natomiast niniejszy cel operacyjny, podejmuje kwestię przygotowania infrastruktury konkretnie pod przyszłą zabudowę letniskową czy mieszkaniową.
Działania Gminy powinny być ukierunkowane na uzbrojenie wyznaczonych pod zabudowę terenów i zapewnienie infrastruktury drogowej, pozwalającej na dojazd do nowo zamieszkiwanych obszarów.
Odrębnym działaniem, wspierającym proces osiedlania się na terenie Gminy Zapolice, jest stworzenie czasowego punktu konsultacyjnego wspierającego proces budowy i osiedlania.

Proponowane działania

- przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe,
- organizacja czasowego punktu konsultacyjnego wspierającego proces budowlany.

Cel strategiczny III – Intensyfikacja działań na rzecz poprawy życia mieszkańców

Cel operacyjny III.1

Wspieranie różnorodnych form edukacji kulturalnej

Jednym z filarów nowej Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 jest spójność społeczna w wymiarze regionalnym budowana między innymi poprzez świadomość regionalną i lokalną oraz tożsamość kulturową. Zwiększanie tożsamości kulturowej danej społeczności wymaga zapewnienia dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, w tym przypadku usług kulturalnych.[5]
Biorąc pod uwagę szczególne znaczenie budowania spójności społecznej m.in. poprzez rozwój usług kultury, cel ten będzie również jednym z celów operacyjnych realizowanych przez Gminę Zapolice w kolejnym okresie planowania.
Działaniami do realizacji w ramach niniejszego celu będzie przede wszystkim wsparcie (np. w ramach patronatu) oraz organizacja wydarzeń o charakterze społeczno-kulturalnym sezonowym oraz całorocznym. Istotne jest promowanie aktywności kulturalnych i angażowanie w nie mieszkańców Gminy, np. poprzez organizację spotkań z artystami, filmowych seansów połączonych z panelem dyskusyjnym, konkursów artystycznych, itp. Dodatkowo, w celu zapewnienia zgodności oferty imprez i wydarzeń kulturalnych z oczekiwaniami mieszkańców, władze Gminy powinny dać im możliwość zgłaszania swoich pomysłów i inicjatyw.
Pomocne w realizacji niniejszego celu może okazać się również nawiązanie współpracy z większymi, czy bardziej doświadczonymi ośrodkami kultury w miastach województwa łódzkiego, na poziomie

[5] Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, uchwalona 26.02.2013

krajowym czy międzynarodowy. Pozwoli to na uczestnictwo Gminy w organizowanych przez te centra wydarzeniach oraz zapoznanie się ze stosowanymi praktykami w zakresie promocji kultury.

Proponowane działania

Proponowane działania w ramach niniejszego celu operacyjnego:

- promocja dotychczas organizowanych imprez i wydarzeń kulturalnych wśród mieszkańców oraz poza terenem Gminy,
- opracowanie nowych wydarzeń i imprez, stałych i sezonowych,
- zaangażowanie mieszkańców w proces tworzenia oferty wydarzeń kulturalnych,
- nawiązanie współpracy z regionalnymi, krajowymi, a nawet międzynarodowymi ośrodkami kultury.

Cel operacyjny III.2

Zwiększenie atrakcyjności szkolnictwa

Celem poprawy atrakcyjności Gminy w opinii jej mieszkańców, władze Gminy Zapolice powinny zadbać o zapewnienie odpowiednich warunków kształcenia oraz oferty edukacyjnej odpowiadającej lokalnym potrzebom. Funkcjonujące na terenie Gminy Zapolice szkoły i przedszkola powinny odpowiadać nie tylko za proces edukacyjny, ale również być ważnymi ogniwami w życiu kulturalnym, sportowym i codziennym miejscowości. Kwestia infrastruktury oświatowo-kulturalnej została zaadresowana w pierwszym celu strategicznym niniejszego dokumentu. Jednak oprócz odpowiednich warunków odbywania zajęć lekcyjnych, ważne jest również uatrakcyjnienie programu nauczania poprzez wprowadzenie nowoczesnych, interaktywnych metod nauczania, stworzenie oferty zajęć dodatkowy (koła zainteresowań, drużyny sportowe, itp.), organizację zawodów i konkursów dla uczniów oraz uczestnictwo w programach wymian młodzieży oraz nauczycieli na poziomie krajowym i międzynarodowy. Bardzo duże znaczenie dla mieszkańców Gminy ma również działanie świetlic szkolnych. Jak wykazały wyniki ankiet przeprowadzone wśród mieszkańców Gminy oraz głównych reprezentantów społecznych, ważną kwestia w ramach usprawnienia gminnego systemu oświaty jest dostosowanie dostępności świetlic uwzględniając godziny pracy mieszkańców Gminy i czas dojazdu do miejsca zamieszkania. Funkcjonowanie szkolnych świetlic, oprócz funkcji integracyjnej młodzieży, pełni również rolę wychowawczą oraz zapobiega negatywnym zjawiskom społecznym wśród młodych ludzi.

Proponowane działania

- elastyczne dopasowanie czasu funkcjonowania świetlicy szkolnej do potrzeb osób pracujących poza obszarem Gminy,
- organizacja programów wymiany młodzieży i nauczycieli na poziomie krajowym i międzynarodowym,
- organizacja zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży szkolnej, tj. koła zainteresowań, zawody sportowe, zajęcia z tematu Przedsiębiorczości lokalnej, itp.,
- rozwijanie współpracy między rodzicami i przedstawicielami placówek oświatowych.

Cel operacyjny III.3

Promocja działań na rzecz integracji społecznej

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego do 2020 jak również strategia Europa 2020 dużo uwagi poświęca integracji społecznej, zapobieganiu wykluczeniu społecznemu oraz reintegracji osób i grup

wykluczonych. Dlatego ostatni cel operacyjny w ramach niniejszego celu strategicznego jest skoncentrowany wokół działań zmierzających ku większej integracji lokalnej społeczności.
Powinny one uwzględniać miedzy innymi mieszkające na terenie Gminy osoby niepełnosprawne, osoby o trudnej sytuacji socjalnej a także pozostałe grupy zagrożone wykluczeniem.

Przykładami konkretnych inicjatyw do realizacji przez władze Gminy jest organizacja akcji charytatywnych, zbiórek odzieży, produktów żywnościowych czy tworzenie grup wsparcia na rzecz potrzebujących. Tego typu inicjatywy pozwolą na częściową poprawę warunków życia osób najuboższych nie obciążając dodatkowo budżetu Gminy.

Równie ważna, jak wsparcie osób ze złą sytuacją materialną, jest integracja osób niepełnosprawnych, która stała się w ostatnich latach tematem wzbudzającym duże zainteresowanie opinii publicznej. Działaniem zmierzającym do integracji osób niepełnosprawnych jest organizacja i uczestnictwo np. w programach aktywizacji zawodowej dla osób o stopniu niepełnosprawności pozwalającym podjąć pracę zawodową.

Dodatkowo, władze Gminy mogą się zaangażować w pomoc w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych dla osób zagrożonych wykluczeniem np. poprzez dystrybucję informacji o dostępnych źródłach finansowania, stworzenie punktu konsultacyjnego czy pomoc we wnioskowaniu o wsparcie materialne.

Proponowane działania

Podsumowując, działania proponowane w ramach niniejszego celu operacyjnego są następujące:

- organizacja wydarzeń o charakterze charytatywnym (koncerty, zbiórki żywności / ubrań, itp.),
- powołanie grup wsparcia dla osób potrzebujących, rozwój i promocja wolontariatu,
- podejmowanie działań integrujących osoby niepełnosprawne z lokalną społecznością,
- pomoc w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem.

Cel operacyjny III.4

Rozwój społeczeństwa informacyjnego

Mianem społeczeństwa informacyjnego określany jest nowy typ społeczeństwa kształtujący się w krajach, w których rozwój nowoczesnych technologii telekomunikacyjnych i informatycznych osiąga bardzo szybkie tempo. Podstawowymi cechami charakteryzującymi ten typ społeczeństwa jest korzystanie z rozbudowanej, nowoczesnej sieć telekomunikacyjna, obejmującej swoim zasięgiem wszystkich obywateli oraz rozbudowane zasoby informacyjne dostępne publicznie. Ważnym aspektem jest również kształcenie społeczeństwa w kierunku dalszego rozwoju, tak by wszyscy mogli w pełni wykorzystywać możliwości, jakie dają środki masowej komunikacji i informacji.[6]
Biorąc pod uwagę znaczenie technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT) we współczesnej gospodarce i społeczeństwie, a jednocześnie ogólnie słaby dostęp do Internetu w mniejszych miejscowościach poza obszarem dużych aglomeracji, za niezwykle istotny uznać należy rozwój sieci telekomunikacyjnych i informatycznych zwiększających możliwości wzajemnej komunikacji i współpracy podmiotów czy instytucji oraz poprawę dostępu mieszkańców do wiedzy i informacji.
Jedną z potrzeb zgłoszonych w zakresie rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Gminie Zapolice jest poprawa dostępności elektronicznej zasobów Gminnej Biblioteki w Zapolicach poprzez stworzenie i udostępnienie zbiorów biblioteki w formie katalogu elektronicznego on-line.

[6] http://ksu.parp.gov.pl/res/pl/pk/pakiety_informacyjne/11/polityki_horyzontalne_ue___polityka_rozwoju_spoleczenstwa_informacyjnego.rtf.

Dodatkowo, podkreślono również potrzebę zapewnienia dostępu do Internetu w fili biblioteki gminnej w Rembieszowie przy równoczesnym wydłużeniu czasu pracy biblioteki, pozwalającym na ułatwienie dostępu do zasobów placówki dla jak najszerszego grona mieszkańców.

Proponowane działania

Proponowane działania w ramach niniejszego celu operacyjnego:

- stworzenie i udostępnienie katalogu on-line zasobów Gminnej Biblioteki w Zapolicach,
- zapewnienie dostępu do Internetu fili w/w biblioteki mieszczącej się w Rembieszowie,
- realizacja innych działań ukierunkowanych na zwiększanie dostępu społeczeństwa do najnowocześniejszych technologii teleinformatycznych.

5.2 Podsumowanie analizy strategicznej

Podsumowanie Misji, Wizji, celów strategicznych i celów operacyjnych Gminy Zapolice w latach 2013-2020 prezentuje poniższe zestawienie.

Tabela 23. Podsumowanie analizy strategicznej

Wizja		
Gmina Zapolice atrakcyjnym inwestycyjnie ośrodkiem, sprzyjającym tworzeniu nowych miejsc pracy i zapewniającym korzystne warunki życia oraz wypoczynku		
Misja		
Intensyfikacja działań władz Gminy oraz jej kluczowych przedstawicieli/reprezentantów społecznych mających na celu podnoszenie warunków życia oraz wypoczynku poprzez rozwój infrastruktury i pozyskiwanie nowych inwestorów		
Cele strategiczne		
I. Zrównoważony rozwój infrastruktury lokalnej	II. Wykorzystanie potencjału gospodarczego Gminy	III. Intensyfikacja działań na rzecz poprawy życia mieszkańców
Cele operacyjne		
I.1 Rozwój infrastruktury transportowej	II.1 Przyciąganie inwestorów	III.1 Wspieranie różnorodnych form edukacji kulturalnej
I.2 Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	II.2 Aktywizacja lokalnej przedsiębiorczości	III.2 Zwiększenie atrakcyjności szkolnictwa

I.3 Rozwój infrastruktury energetycznej	II.3 Integracja działań w zakresie turystyki i rekreacji	III.3 Promocja działań na rzecz integracji społecznej
	II.4 Stworzenie przyjaznych warunków do zamieszkiwania	III.4 Rozwój społeczeństwa informacyjnego

Powyższe zestawienie przedstawia katalog celów strategicznych i operacyjnych, które Gmina Zapolice powinien realizować w kolejnym okresie programowania 2013-2020 dla osiągnięcia odpowiedniego poziomu rozwoju społeczno – gospodarczego oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Należy jednak zdać sobie sprawę, że realizacja wszystkich zaprezentowanych celów może znacznie obciążyć budżet Gminy i w związku z tym jest wysoce uzależniona od możliwości pozyskania zewnętrznego finansowania lub zaangażowania prywatnych inwestorów.

Dlatego, przechodząc do wdrożenia i wykonania Strategii należy ocenić, które cele operacyjne powinny być realizowane w pierwszej kolejności ze względu na szczególne znaczenie dla rozwoju Gminy.

5.3 Sposoby i źródła finansowania działań realizowanych w Gminie

W ogólnym ujęciu zadania gmin w Polsce realizowane są z dochodów własnych i subwencji należnych z tytułu prawa oraz ze środków otrzymanych z innych źródeł finansowania, których pozyskanie zależy od inwencji i zaangażowania zarządów gmin.

Cele strategiczne i operacyjne, opracowane w ramach niniejszej strategii, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane z dochodów własnych Gminy oraz ze środków zewnętrznych.

Wśród środków zewnętrznych wyróżnić możemy m.in.:

- środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego,
- środki z programów krajowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego,
- środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska,
- środki z Agencji Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa,
- pożyczki i kredyty bankowe,
- instrumenty zwrotne – JESSICA, JEREMIE,
- środki inwestorów prywatnych, w tym w formule PPP,
- środki z Fundacji na rzecz Rozwoju Wsi „Polska Wieś 2000”
- środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej,
- środki z Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- środki z Powiatowego Urzędu Pracy.

Należy podkreślić, że w momencie przygotowywania niniejszego dokumentu, w związku z nadchodzącym nowym okresem programowania 2014-2020, określenie szczegółowego katalogu możliwych źródeł finansowania ze środków UE nie jest możliwe z uwagi na bardzo wstępną fazę prac nad określeniem zakresu i wymiaru wsparcia. Jednocześnie zbliżający się nowy okres programowania stwarza możliwość pozyskania przez Gminę Zapolice środków na działania służące stricte realizacji celów zawartych w niniejszym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tej możliwości w istotnym

stopniu uzależniona jest od aktywności władz Gminy i jej udziału w procesie konsultacji założeń do okresu nowej perspektywy finansowej, definiowanej przez dokumenty programowe.

6. Wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja Strategii

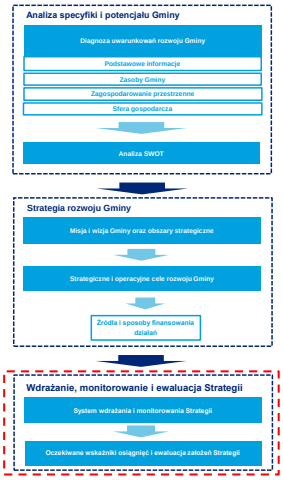

Osiągnięcie zamierzonych celów strategicznych i kierunków rozwoju wymaga stworzenia efektywnych mechanizmów gwarantujących konsekwentne wdrażanie, monitorowanie i ewaluację efektów Strategii

6.1 Wdrażania i monitorowania strategii

Strategia Rozwoju Gminy Zapolice w latach 2013-2020 jest dokumentem otwartym, w związku z tym powinna dynamicznie reagować na zmieniające się potrzeby wynikające z nowych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Wdrażanie planów strategicznych, ich monitorowanie oraz ewaluacja są działaniami nierozerwalnie związanymi z procesem planowania strategicznego.

6.1.1 Wytyczne do procesu wdrażania strategii

Wdrażanie strategii jest procesem, w którym sformułowane w Strategii długoterminowe cele i kierunki działań przekładane są na poziom programów i działań operacyjnych. Elementem procesu wdrażania Strategii są również działania związane z propagowaniem i upowszechnianiem informacji na temat jej założeń oraz zawartości. Działania te mają na celu w szczególności aktywizację wybranych organizacji i środowisk do współudziału w realizacji Strategii.

Strategia stanowi dokument o charakterze kierunkowym i koncepcyjnym. W celu wdrożenia Strategii na poziomie operacyjnym opracowane zostaną dokumenty o charakterze proceduralnym (np. programy operacyjne), które szczegółowo wskażą sposób realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz podział odpowiedzialności w tym zakresie. Część z nich zostanie oparta o już istniejące dokumenty, co w uzasadnionych przypadkach wymagało będzie ich dostosowania do nowych celów strategicznych.

Rysunek 27. Elementy procesu wdrażania Strategii

Źródło: Opracowanie własne

6.1.2 Monitorowanie strategii

Monitorowanie strategii jest procesem polegającym na bieżącej analizie postępów w osiąganiu zakładanych celów strategicznych. Na proces ten składa się szereg działań takich jak m.in. zbieranie danych i informacji, analiza uzyskanych danych, wyznaczanie wartości określonych wskaźników efektywności (*ang. KPIs – key performance indicators*) oraz ich porównanie z przyjętymi celami efektywnościowymi, ocena finalnych wyników i przygotowywanie cyklicznych raportów z oceny realizacji Strategii.

W przypadku, gdy proces realizacji określonych celów strategicznych oceniony zostanie negatywnie, istnieje potrzeba identyfikacji źródeł ewentualnych odchyleń od zakładanych celów efektywnościowych, wypracowanie planu działań korekcyjnych oraz jego wdrożenie.

Rysunek 28. Proces monitorowania strategii Gminy

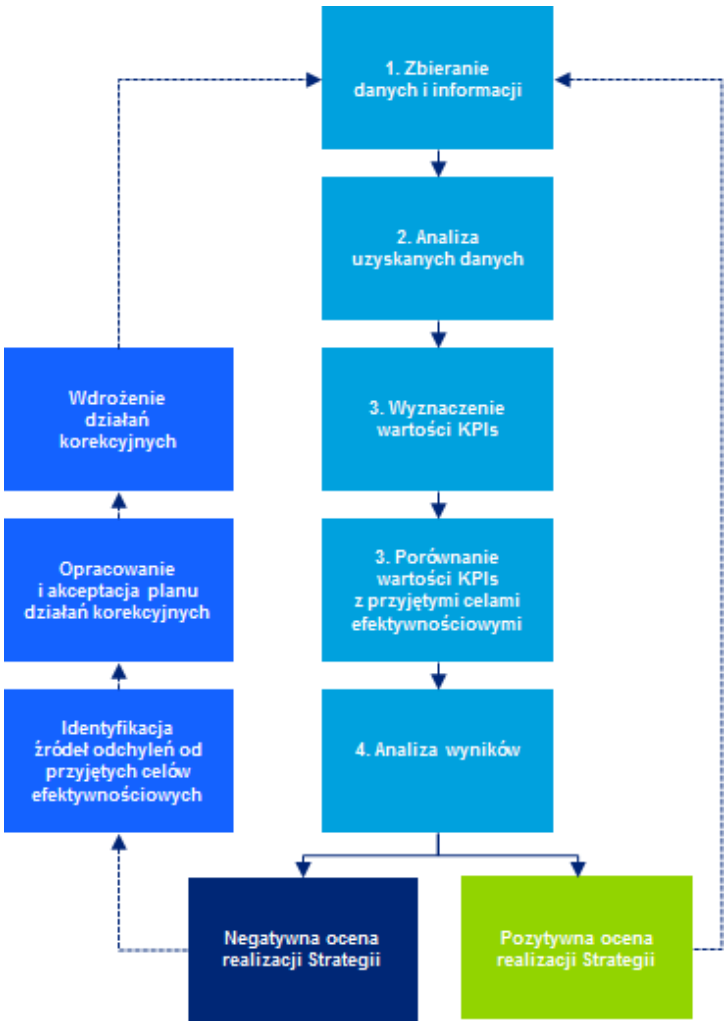

Źródło: Opracowanie własne

W praktyce proces monitorowania Strategii przeprowadzany będzie w cyklach corocznych, a do jego realizacji powinna zostać wyznaczona dedykowana osoba lub osoby reprezentujące władze Gminy. Ich główną funkcją będzie w szczególności pozyskiwanie informacji na temat działań/projektów realizowanych w Powiecie oraz ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania strategii, a także rekomendowanie niezbędnych działań korekcyjnych.

6.1.3 Oczekiwane wskaźniki osiągnięć i ewaluacja Strategii

Efektem procesu monitorowania Strategii powinna być coroczna **ewaluacja efektów realizacji Strategii,** obejmująca w szczególności zestawienia wartości zdefiniowanych i monitorowanych w danym okresie wskaźników efektywności realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych.

Proponuje się coroczną ewaluację wyników wdrażania Strategii, na podstawie efektów zadań i projektów, które są w fazie realizacji lub zostały w danym roku zakończone.

W poniższych zestawieniach tabelarycznych ujęto przykład wskaźników efektywności (KPIs), które zdefiniowane zostały dla celu operacyjnego II.1 Przyciąganie inwestorów

Zaproponowane **wskaźniki efektywnościowe** (KPIs) **stanowią zbiór otwarty**, tj. w trakcie realizacji celów strategicznych, operacyjnych i poszczególnych działań mogą ulegać one zmianom, korektom, rozszerzeniom o dodatkowe wskaźniki.

Tabela 24. Monitorowane wskaźniki efektywności w obszarze celu operacyjnego II.1. Przyciąganie inwestorów

II.1. Przyciąganie inwestorów					
Lp.	**Wskaźnik [nazwa wskaźnika]**	**Jednostka**	**Zakładany poziom w roku n**	**Rzeczywisty poziom w roku n**	**Odchylenie od zakładanego poziomu [%]**
1.	Liczba przeprowadzonych seminariów inwestycyjnych	Liczba seminariów			
2.	Liczba wizyt studyjnych w innych Gminach	Liczba wizyt studyjnych			
3.	Udział w targach dla inwestorów	Liczba targów			
4	Liczba rozpoczętych inwestycji na terenie Gminy realizowanych przez zewnętrznych inwestorów	Liczba inwestycji			

Przykład

Źródło: Opracowanie własne

W przypadku, gdy wartości określonych KPIs będą w istotny sposób odbiegać od założonych wartości (celów), przeprowadzone powinny być dodatkowe analizy mające na celu zidentyfikowanie źródeł odchyleń oraz zaproponowane zostaną adekwatne działania naprawcze, które uwzględnione zostaną w planach operacyjnych na kolejny rok.

Bibliografia

Lista dokumentów i stron internetowych wykorzystanych przy opracowaniu Strategii.

Dokumenty:

1. Marszał T., Lamprecht M., Milewska – Osiecka K. i In., Leksykon sołectw Gminy Zapolice, Łódź 2011
2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zapolice, Zapolice 2012
3. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, Łódź 2013

Strony internetowe:

1. http://www.zapolice.pl/
2. http://www.stat.gov.pl/
3. http://www.ceidg.gov.pl/
4. http://www.oke.lodz.pl/
5. http://www.efs.gov.pl/
6. http://www.albumpolski.pl/
7. http:// http://www.lodz.lasy.gov.pl/
8. http://osp.org.pl/
9. http://ksu.parp.gov.pl/res/pl/pk/pakiety_informacyjne/11/polityki_horyzontalne_ue

Spis tabel i rysunków

Rysunek 1. Schemat dokumentu Strategia rozwoju Gminy Zapolice na lata 2013-2020 7
Rysunek 2. Herb Gminy Zapolice 12
Rysunek 3. Położenie powiatu zduńskowolskiego w województwie łódzkim 13
Rysunek 4. Położenie Gminy Zapolice w powiecie zduńskowolskim 13
Rysunek 5. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2006-2012 16
Rysunek 6. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w latach 2006-2012 17
Rysunek 7. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2006-2012 17
Rysunek 8. Liczba urodzeń oraz zgonów w latach 2006-2012 18
Rysunek 9. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Zapolice w latach 2009-2011 18
Rysunek 10. Obszary priorytetowe w opinii reprezentantów Gminy 45
Rysunek 11. Obszary priorytetowe w opinii mieszkańców Gminy 48
Rysunek 12. Obszar infrastruktury i transportu 49
Rysunek 13. Obszar społeczno – gospodarczego 50
Rysunek 14. Obszar turystyczny 51
Rysunek 15. Obszar systemu ochrony zdrowia 52
Rysunek 16. Obszar ochrony środowiska naturalnego 53
Rysunek 17. Obszar jakości obsługi mieszkańców 53
Rysunek 18. Obszar kultury, oświaty i nauki 54
Rysunek 19. Obszar rekreacji i sportu 55
Rysunek 20. Obszar bezpieczeństwa 56
Rysunek 21. Mocne strony Gminy Zapolice w opinii mieszkańców 57
Rysunek 22. Słabe strony Gminy Zapolice w opinii mieszkańców 57
Rysunek 23. Misja, wizja i cele strategiczne 61
Rysunek 24. Misja, wizja Gminy Zapolice 62
Rysunek 25. Cele strategiczne Gminy Zapolice - priorytetyzacja 63
Rysunek 26. Cele strategiczne i przypisane im cele operacyjne 65
Rysunek 27. Elementy procesu wdrażania Strategii 78
Rysunek 28. Proces monitorowania strategii Gminy 79

Tabela 1. Podsumowanie celów strategicznych i celów operacyjnych Gminy Zapolice 10
Tabela 2. Liczba ludności wg płci w latach 2006-2012 16
Tabela 3. Drogi gminne 24
Tabela 4. Drogi powiatowe 25
Tabela 5. Ilość dostarczanych ścieków do oczyszczalni ścieków w Zapolicach, lata 2006-2012: 26
Tabela 6. Odpady odbierane w latach 2007-2012 26
Tabela 7. Porównanie wyników sprawdzianu szóstoklasisty uczniów uczących się na terenie Gminy Zapolice z uczniami łódzkich szkół oraz średnią krajową, dane za rok 2012 [średni wynik punktowy] 29
Tabela 8. Porównanie wyników egzaminu gimnazjalnego uczniów uczących się na terenie Gminy Zapolice z uczniami łódzkich szkół oraz średnią krajową, dane za rok 2012 [w %] 29
Tabela 9. Ilość gospodarstw domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz liczba rodzin otrzymujących świadczenia rodzinne w latach 2008 - 2012 30
Tabela 10. Kwota świadczeń oraz zasiłków rodzinnych w latach 2008 - 2012 30
Tabela 11. Przyczyny najczęstszych interwencji Policji na terenie Gminy Zapolice w 2012 r 31
Tabela 12. Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 33
Tabela 13. Podmioty gospodarcze wg sektora 34

Tabela 14. Środki ze źródeł zewnętrznych pozyskane przez Gminę Zapolice 35
Tabela 15. Struktura gospodarstw rolnych 35
Tabela 16. Użytkowanie gruntów 36
Tabela 17. Oferta inwestycyjna z terenu Gminy Zapolice 39
Tabela 18. Dochody budżetu Gminy Zapolice wg głównych źródeł w latach 2006 – 2012 (w zł) 41
Tabela 19. Wydatki, deficyt/nadwyżka, przychody, rozchody oraz kwota długu Gminy Zapolice w latach 2006 – 2012 (w zł) 41
Tabela 20. Analiza SWOT zasobów Gminy 42
Tabela 21. Analiza SWOT - zagospodarowanie przestrzenne 43
Tabela 22. Analiza SWOT - strefa gospodarcza 44
Tabela 23. Podsumowanie analizy strategicznej 74
Tabela 24. Monitorowane wskaźniki efektywności w obszarze celu operacyjnego II.1. Przyciąganie inwestorów 80